

I. DISPOSICIÓN XERAIS

XEFATURA DO ESTADO

10565 *Lei 39/2015, do 1 de outubro, do procedemento administrativo común das administracións públicas.*

FELIPE VI

REI DE ESPAÑA

Saiban todos os que a viren e a entenderen que as Cortes Xerais aprobaron e eu sanciono a seguinte lei.

I

A esfera xurídica de dereitos dos cidadáns fronte á actuación das administracións públicas encóntrase protexida por unha serie de instrumentos tanto de carácter reactivo, entre os cales destaca o sistema de recursos administrativos ou o control realizado por xuíces e tribunais, como preventivo, a través do procedemento administrativo, que é a expresión clara de que a Administración pública actúa con sometemento pleno á lei e ao dereito, como reza o artigo 103 da Constitución.

O informe elaborado pola Comisión para a Reforma das Administracións Públicas en xuño de 2013 parte do convencemento de que unha economía competitiva exige unhas administracións públicas eficientes, transparentes e áxiles.

Nesta mesma liña, o Programa nacional de reformas de España para 2014 recolle expresamente a aprobación de novas leis administrativas como unha das medidas que se deben impulsar para racionalizar a actuación das institucións e entidades do poder executivo, mellorar a eficiencia no uso dos recursos públicos e aumentar a súa produtividade.

Os defectos que tradicionalmente se viñeron atribuíndo ás administracións españolas obedecen a varias causas, mais o ordenamento vixente non é alleo a elas, pois que o marco normativo en que se desenvolveu a actuación pública propiciou a aparición de duplicidades e ineficiencias, con procedementos administrativos demasiado complexos que, en ocasións, xeraron problemas de inseguranza xurídica. Para superar estas deficiencias é necesaria unha reforma integral e estrutural que permita ordenar e clarificar como se organizan e relacionan as administracións tanto externamente, cos cidadáns e empresas, como internamente, co resto das administracións e institucións do Estado.

En coherencia con este contexto, propónse unha reforma do ordenamento xurídico público articulada en dous eixes fundamentais: as relacións «ad extra» e «ad intra» das administracións públicas. Para isto impúlsanse simultaneamente dúas novas leis que constituirán os alicerces sobre os cales se asentará o dereito administrativo español: a Lei do procedemento administrativo común das administracións públicas, e da Lei de réxime xurídico do sector público.

Esta lei constitúe o primeiro destes dous eixes, ao establecer unha regulación completa e sistemática das relacións «ad extra» entre as administracións e os administrados, tanto no referente ao exercicio da potestade de autotutela e en cuxa virtude se ditan actos administrativos que inciden directamente na esfera xurídica dos interesados, como no relativo ao exercicio da potestade regulamentaria e a iniciativa lexislativa. Queda así reunido nun corpo lexislativo único a regulación das relacións «ad extra» das administracións cos cidadáns como lei administrativa de referencia que se ha complementar con todo o previsto na normativa orzamentaria respecto das actuacións das administracións públicas, entre o que destaca especialmente o previsto na Lei orgánica 2/2012, do 27 de abril, de estabilidade orzamentaria e sustentabilidade financeira,

a Lei 47/2003, do 26 de novembro, xeral orzamentaria, e a Lei de orzamentos xerais do Estado.

II

A Constitución recolle no seu título IV, baixo a rúbrica «Do Goberno e a Administración», os trazos propios que diferencian o Goberno da Nación da Administración, e define o primeiro como un órgano eminentemente político ao cal se reserva a función de gobernar, o exercicio da potestade regulamentaria e a dirección da Administración, e establece a subordinación desta á dirección daquel.

No mencionado título constitucional o artigo 103 establece os principios que deben rexer a actuación das administracións públicas, entre os cales destacan o de eficacia e o de legalidade, ao impor o sometemento pleno da actividade administrativa á lei e ao dereito. A materialización destes principios prodúcese no procedemento, constituído por unha serie de vías formais para garantir o adecuado equilibrio entre a eficacia da actuación administrativa e a imprescindible salvagarda dos dereitos dos cidadáns e as empresas, que se deben exercer en condicións básicas de igualdade en calquera parte do territorio, con independencia da Administración con que se relacionen os seus titulares.

Estas actuacións «ad extra» das administracións contan con mención expresa no artigo 105 do texto constitucional, que establece que a lei regulará a audiencia dos cidadáns, directamente ou a través das organizacións e asociacións recoñecidas pola lei, no procedemento de elaboración das disposicións administrativas que os afecten, así como o procedemento a través do cal deben producirse os actos administrativos, garantindo, cando proceda, a audiencia aos interesados.

A isto cabe engadir que o artigo 149.1.18.^a da Constitución española atribúe ao Estado, entre outros aspectos, a competencia para regular o procedemento administrativo común, sen prexuízo das especialidades derivadas da organización propia das comunidades autónomas, así como o sistema de responsabilidade de todas as administracións públicas.

De acordo co marco constitucional descrito, a presente lei regula os dereitos e as garantías mínimas que corresponden a todos os cidadáns respecto da actividade administrativa, tanto na súa vertente do exercicio da potestade de autotutela como da potestade regulamentaria e iniciativa lexislativa.

Polo que se refire ao procedemento administrativo, entendido como o conxunto ordenado de trámites e actuacións formalmente realizadas, segundo a vía legalmente prevista, para ditar un acto administrativo ou expresar a vontade da Administración, con esta nova regulación non se esgotan as competencias estatais e autonómicas para establecer especialidades «ratione materiae» ou para concretar certos aspectos, como o órgano competente para resolver, senón que o seu carácter de común resulta da súa aplicación a todas as administracións públicas e respecto de todas as súas actuacións. Así o veu recoñecendo o Tribunal Constitucional na súa xurisprudencia, ao considerar que a regulación do procedemento administrativo común polo Estado non empece que as comunidades autónomas diten as normas de procedemento necesarias para a aplicación do seu dereito substantivo, sempre que se respecten as regras que, por seren competencia exclusiva do Estado, integran o concepto de procedemento administrativo común con carácter básico.

III

Son varios os antecedentes lexislativos relevantes nesta materia. O lexislador fixo evolucionar o concepto de procedemento administrativo adaptando a forma de actuación das administracións ao contexto histórico e á realidade social de cada momento. Á marxe da coñecida como Lei de Azcárate, do 19 de outubro de 1889, a primeira regulación completa do procedemento administrativo no noso ordenamento xurídico é a contida na Lei de procedemento administrativo do 17 de xullo de 1958.

A Constitución de 1978 dá a lume un novo concepto de Administración, expresa e plenamente sometida á lei e ao dereito, como expresión democrática da vontade popular,

e consagra o seu carácter instrumental, ao póla ao servizo obxectivo dos intereses xerais baixo a dirección do Goberno, que responde politicamente pola súa xestión. Neste senso, a Lei 30/1992, do 26 de novembro, de réxime xurídico das administracións públicas e do procedemento administrativo común, supuxo un fito clave da evolución do dereito administrativo no novo marco constitucional. Para isto, incorporou avances significativos nas relacións das administracións cos administrados mediante a mellora do funcionamento daquelas e, sobre todo, a través dunha maior garantía dos dereitos dos cidadáns fronte á potestade de autotutela da Administración, cuxo elemento de feche se encontra na revisión xudicial da súa actuación por ministerio do artigo 106 do texto fundamental.

A Lei 4/1999, do 13 de xaneiro, de modificación da Lei 30/1992, do 26 de novembro, de réxime xurídico das administracións públicas e do procedemento administrativo común, reformulou varios aspectos substanciais do procedemento administrativo, como o silencio administrativo, o sistema de revisión de actos administrativos ou o réxime de responsabilidade patrimonial das administracións, o que permitiu incrementar a seguranza xurídica dos interesados.

O desenvolvemento das tecnoloxías da información e comunicación tamén afectou profundamente a forma e o contido das relacións da Administración cos cidadáns e as empresas.

Ben que a Lei 30/1992, do 26 de novembro, xa foi consciente do impacto das novas tecnoloxías nas relacións administrativas, foi a Lei 11/2007, do 22 de xuño, de acceso electrónico dos cidadáns aos servizos públicos, a que lles deu carta de natureza legal ao establecer o dereito dos cidadáns a se relacionaren electronicamente coas administracións públicas, así como a obriga destas de se dotaren dos medios e sistemas necesarios para que ese dereito se poida exercer. No entanto, no contorno actual, a tramitación electrónica non pode ser aínda unha forma especial de xestión dos procedementos senón que debe constituír a actuación habitual das administracións. Porque unha Administración sen papel baseada nun funcionamento integramente electrónico non soamente serve mellor os principios de eficacia e eficiencia, ao aforrar custos a cidadáns e empresas, senón que tamén reforza as garantías dos interesados. En efecto, a constancia de documentos e actuacións nun arquivo electrónico facilita o cumprimento das obrigas de transparencia, pois permite ofrecer información puntual, áxil e actualizada aos interesados.

Por outra parte, a regulación desta materia viña padecendo un problema de dispersión normativa e superposición de distintos réximes xurídicos non sempre coherentes entre si, do que é mostra a sucesiva aprobación de normas con incidencia na materia, entre as cales cabe citar a Lei 17/2009, do 23 de novembro, sobre libre acceso ás actividades de servizos e o seu exercicio; a Lei 2/2011, do 4 de marzo, de economía sustentable; a Lei 19/2013, do 9 de decembro, de transparencia, acceso á información pública e bo goberno, ou a Lei 20/1013, do 9 de decembro, de garantía da unidade de mercado.

Ante este escenario legislativo, resulta clave contar cunha nova lei que sistematice toda a regulación relativa ao procedemento administrativo, que clarifique e integre o contido das citadas Lei 30/1992, do 26 de novembro, e Lei 11/2007, do 22 de xuño, e afofunde na axilización dos procedementos cun pleno funcionamento electrónico. Todo isto reverterá nun mellor cumprimento dos principios constitucionais de eficacia e seguranza xurídica que deben rexer a actuación das administracións públicas.

IV

Durante os máis de vinte anos de vixencia da Lei 30/1992, do 26 de novembro, no seo da Comisión Europea e da Organización para a Cooperación e o Desenvolvemento Económicos foise avanzando na mellora da produción normativa («Better regulation» e «Smart regulation»). Os diversos informes internacionais sobre a materia definen a regulación intelixente como un marco xurídico de calidade, que permite o cumprimento dun obxectivo regulatorio a un tempo que ofrece os incentivos adecuados para dinamizar a actividade económica, permite simplificar procesos e reducir cargas administrativas. Para isto, resulta esencial unha adecuada análise de impacto das normas de forma continua,

tanto *ex ante* como *ex post*, así como a participación dos cidadáns e das empresas nos procesos de elaboración normativa, pois sobre eles recae o cumprimento das leis.

Na última década, a Lei 17/2009, do 23 de novembro, e a Lei 2/2011, do 4 de marzo, supuxeron un avance na implantación dos principios de boa regulación, especialmente no referido ao exercicio das actividades económicas. Xa nesta lexislatura, a Lei 20/2013, do 9 de decembro, deu importantes pasos adicionais, ao pór á disposición dos cidadáns a información con relevancia xurídica propia do procedemento de elaboración de normas.

No entanto, cómpre contar cunha nova regulación que, terminando coa dispersión normativa existente, reforce a participación cidadá, a seguranza xurídica e a revisión do ordenamento. Con estes obxectivos, establécense por primeira vez nunha lei as bases conforme as cales se debe desenvolver a iniciativa lexislativa e a potestade regulamentaria das administracións públicas co obxecto de asegurar o seu exercicio de acordo cos principios de boa regulación, garantir de modo adecuado a audiencia e participación dos cidadáns na elaboración das normas e lograr a preditibilidade e avaliación pública do ordenamento, como corolario imprescindible do dereito constitucional á seguranza xurídica. Esta novidade convértese en fulcral especialmente nun Estado territorialmente descentralizado onde coexisten tres niveis de Administración territorial que proxectan a súa actividade normativa sobre espazos subxectivos e xeográficos en moitas ocasións coincidentes. Con esta regulación séguense as recomendacións que nesta materia formulou a Organización para a Cooperación e o Desenvolvemento Económicos (OCDE) no seu informe emitido en 2014 «Spain: From Administrative Reform to Continuous Improvement».

V

A lei estrutúrase en 133 artigos, distribuídos en sete títulos, cinco disposicións adicionais, cinco disposicións transitorias, unha disposición derogatoria e sete disposicións derradeiras.

O título preliminar, de disposicións xerais, aborda o ámbito obxectivo e subxectivo da lei. Entre as súas principais novidades, pódese sinalar a inclusión no obxecto da lei, con carácter básico, dos principios que informan o exercicio da iniciativa lexislativa e a potestade regulamentaria das administracións. Prevese a aplicación do establecido nesta lei a todos os suxeitos comprendidos no concepto de sector público, ben que as corporacións de dereito público se rexerán pola súa normativa específica no exercicio das funcións públicas que lles fosen atribuídas e supletoriamente pola presente lei.

Así mesmo, destaca a previsión de que soamente mediante lei se poidan establecer trámites adicionais ou distintos aos determinados nesta norma, podéndose concretar regulamentariamente certas especialidades do procedemento referidas á identificación dos órganos competentes, prazos, formas de iniciación e terminación, publicación e informes que cumpra solicitar. Esta previsión non afecta os trámites adicionais ou distintos xa recollidos nas leis especiais vixentes nin a concreción que, en normas regulamentarias, se producise dos órganos competentes, os prazos propios do procedemento concreto por razón da materia, as formas de iniciación e terminación, a publicación dos actos ou os informes que cumpra solicitar, que manterán os seus efectos. Así, entre outros casos, cómpre sinalar a vixencia do anexo 2 a que se refire a disposición adicional vixésimo novena da Lei 14/2000, do 29 de decembro, de medidas fiscais, administrativas e da orde social, que establece unha serie de procedementos que quedan exceptuados da regra xeral do silencio administrativo positivo.

O título I, dos interesados no procedemento, regula, entre outras cuestións, as especialidades da capacidade de obrar no ámbito do dereito administrativo, que fai extensiva por primeira vez aos grupos de afectados, ás unións e entidades sen personalidade xurídica e aos patrimonios independentes ou autónomos cando a lei así o declare expresamente. En materia de representación, inclúense novos medios para acreditarla no ámbito exclusivo das administracións públicas, como son o apoderamento «apud acta», presencial ou electrónico, ou a acreditación da súa inscrición no rexistro electrónico de apoderamentos da Administración pública ou organismo competente.

Igualmente, dispónse a obriga de cada Administración pública de contar cun rexistro electrónico de apoderamentos, podendo as administracións territoriais adherirse ao do Estado, en aplicación do principio de eficiencia, recoñecido no artigo 7 da Lei orgánica 2/2012, do 27 de abril, de estabilidade orzamentaria e sustentabilidade financeira.

Por outro lado, este título dedica parte do seu articulado a unha das novidades máis importantes da lei: a separación entre identificación e sinatura electrónica e a simplificación dos medios para acreditar unha ou outra, de modo que, con carácter xeral, soamente será necesaria a primeira, e exixirase a segunda cando deba acreditarse a vontade e o consentimento do interesado. Establécese, con carácter básico, un conxunto mínimo de categorías de medios de identificación e sinatura que utilizarán todas as administracións. En particular, admitiranse como sistemas de sinatura os sistemas de sinatura electrónica recoñecida ou cualificada e avanzada baseados en certificados electrónicos cualificados de sinatura electrónica, que comprenden tanto os certificados electrónicos de persoa xurídica como os de entidade sen personalidade xurídica; os sistemas de selo electrónico recoñecido ou cualificado e de selo electrónico avanzado baseados en certificados cualificados de selo electrónico; así como calquera outro sistema que as administracións públicas consideren válido, nos termos e condicións que se establezan. Admitirase como sistemas de identificación calquera dos sistemas de sinatura admitidos, así como sistemas de clave concertada e calquera outro que establezan as administracións públicas.

Tanto os sistemas de identificación como os de sinatura previstos nesta lei son plenamente coherentes co disposto no Regulamento (UE) n.º 910/2014 do Parlamento Europeo e do Consello, do 23 de xullo de 2014, relativo á identificación electrónica e aos servizos de confianza para as transaccións electrónicas no mercado interior e pola que se derroga a Directiva 1999/93/CE. Débese lembrar a obriga dos Estados membros de admitir os sistemas de identificación electrónica notificados á Comisión Europea polo resto dos Estados membros, así como os sistemas de sinatura e selo electrónicos baseados en certificados electrónicos cualificados emitidos por prestadores de servizos que figuren nas listas de confianza doutros Estados membros da Unión Europea, nos termos que prevexa esa norma comunitaria.

O título II, da actividade das administracións públicas, estrutúrase en dous capítulos. O capítulo I, sobre normas xerais de actuación, identifica, como novidade, os suxeitos obrigados a relacionarse electronicamente coas administracións públicas.

Así mesmo, no citado capítulo dispónse a obriga de todas as administracións públicas de contar cun rexistro electrónico xeral ou, se for o caso, adherirse ao da Administración xeral do Estado. Estes rexistros estarán asistidos, pola súa vez, pola actual rede de oficinas en materia de rexistros, que pasarán a denominarse oficinas de asistencia en materia de rexistros, e que permitirán aos interesados, se así o desexaren, presentar as súas solicitudes en papel, as cales se converterán a formato electrónico.

En materia de arquivos introdúcese como novidade a obriga de cada Administración pública de manter un arquivo electrónico único dos documentos que correspondan a procedementos finalizados, así como a obriga de que estes expedientes sexan conservados nun formato que permita garantir a autenticidade, a integridade e a conservación do documento.

A este respecto, cabe sinalar que a creación deste arquivo electrónico único resultará compatible cos diversos sistemas e redes de arquivos nos termos previstos na lexislación vixente, e respectará a repartición de responsabilidades sobre a custodia ou o traspaso correspondente. Así mesmo, o arquivo electrónico único resultará compatible coa continuidade do Arquivo Histórico Nacional, de acordo co previsto na Lei 16/1985, do 25 de xuño, do patrimonio histórico español, e na súa normativa de desenvolvemento.

Igualmente, no capítulo I regúlase o réxime de validez e eficacia das copias, onde se aclara e simplifica o actual réxime e se definen os requisitos necesarios para que unha copia sexa auténtica, as características que deben reunir os documentos emitidos polas administracións públicas para seren considerados válidos, así como os que deben achegar os interesados ao procedemento, e establécese con carácter xeral a obriga das administracións públicas de non requirir documentos xa presentados polos interesados, elaborados polas

administracións públicas ou documentos orixinais, salvo as excepcións establecidas na lei. Por tanto, o interesado poderá presentar con carácter xeral copias de documentos, xa sexan dixitalizadas polo propio interesado ou presentadas en soporte papel.

Destaca, así mesmo, a obriga das administracións públicas de contar cun rexistro ou outro sistema equivalente que permita deixar constancia dos funcionarios habilitados para a realización de copias auténticas, de forma que se garanta que estas foron expedidas adecuadamente, e no cal, se así decide organizalo cada Administración, poderán constar tamén conxuntamente os funcionarios dedicados a prestar asistencia aos interesados no uso de medios electrónicos, sen que exista impedimento para que un mesmo funcionario teña recoñecidas ambas as funcións ou só unha delas.

O capítulo II, de termos e prazos, establece as regras para o seu cómputo, ampliación ou a tramitación de urxencia. Como principal novidade destaca a introdución do cómputo de prazos por horas e a declaración dos sábados como días inhábiles, unificando deste modo o cómputo de prazos no ámbito xudicial e no administrativo.

O título III, dos actos administrativos, estrutúrase en tres capítulos e céntrase na regulación dos requisitos dos actos administrativos, a súa eficacia e as regras sobre nulidade e anulabilidade, mantendo na súa gran maioría as regras xerais xa establecidas pola Lei 30/1992, do 26 de novembro.

Merecen unha mención especial as novidades introducidas en materia de notificacións electrónicas, que serán preferentes e realizaranse na sede electrónica ou no enderezo electrónico habilitado único, segundo corresponda. Así mesmo, increméntase a seguranza xurídica dos interesados establecendo novas medidas que garantan o coñecemento da posta á disposición das notificacións como o envío de avisos de notificación, sempre que isto sexa posible, aos dispositivos electrónicos e/ou ao enderezo de correo electrónico que o interesado comunicou, así como o acceso ás súas notificacións a través do punto de acceso xeral electrónico da Administración, que funcionará como un portal de entrada.

O título IV, de disposicións sobre o procedemento administrativo común, estrutúrase en sete capítulos e entre as súas principais novidades destaca que os anteriores procedementos especiais sobre potestade sancionadora e responsabilidade patrimonial que a Lei 30/1992, do 26 de novembro, regulaba en títulos separados, agora se integraron como especialidades do procedemento administrativo común. Esta formulación responde a un dos obxectivos que persegue esta lei, a simplificación dos procedementos administrativos e a súa integración como especialidades no procedemento administrativo común, contribuíndo así a aumentar a seguranza xurídica. De acordo coa sistemática seguida, os principios xerais da potestade sancionadora e da responsabilidade patrimonial das administracións públicas, en canto atinxen aspectos máis orgánicos que procedementais, regúlanse na Lei de réxime xurídico do sector público.

Así mesmo, este título incorpora ás fases de iniciación, ordenación, instrución e finalización do procedemento o uso xeneralizado e obrigatorio de medios electrónicos. Igualmente, incorpórase a regulación do expediente administrativo, establecendo o seu formato electrónico e os documentos que deben integralo.

Como novidade dentro deste título, incorpórase un novo capítulo relativo á tramitación simplificada do procedemento administrativo común, onde se establece o seu ámbito obxectivo de aplicación, o prazo máximo de resolución, que será de trinta días, e os trámites de que constará. Se nun procedemento for necesario realizar calquera outro trámite adicional, deberá seguirse entón a tramitación ordinaria. Así mesmo, cando nun procedemento tramitado de maneira simplificada for preceptiva a emisión do ditame do Consello de Estado, ou órgano consultivo equivalente, e este manifestar un criterio contrario ao fondo da proposta de resolución, para maior garantía dos interesados deberase continuar o procedemento mais seguindo a tramitación ordinaria, non xa a abreviada, e neste caso poderanse realizar outros trámites non previstos no caso da tramitación simplificada, como a realización de probas por solicitude dos interesados. Todo isto é sen prexuízo da posibilidade de acordar a tramitación de urxencia do procedemento nos mesmos termos que xa recollía a Lei 30/1992, do 26 de novembro.

O título V, da revisión dos actos en vía administrativa, mantén as mesmas vías previstas na Lei 30/1992, do 26 de novembro, e, por tanto, permanece a revisión de oficio

e a tipoloxía de recursos administrativos existentes ata a data (alzada, potestativo de reposición e extraordinario de revisión). Non obstante, cabe destacar como novidade a posibilidade de que cando unha Administración deba resolver unha pluralidade de recursos administrativos que deriven dun mesmo acto administrativo e se interpuxese un recurso xudicial contra unha resolución administrativa ou contra o correspondente acto presunto desestimatorio, o órgano administrativo poderá acordar a suspensión do prazo para resolver ata que se dite pronunciamento xudicial.

De acordo coa vontade de suprimir trámites que, lonxe de constituíren unha vantaxe para os administrados, supuñan unha carga que dificultaba o exercicio dos seus dereitos, a lei non inclúe xa as reclamacións previas en vía civil e laboral, debido á escasa utilidade práctica que demostraron ata a data e que, deste modo, quedan suprimidas.

O título VI, sobre a iniciativa legislativa e a potestade normativa das administracións públicas, recolle os principios a que debe axustar o seu exercicio a Administración titular, facendo efectivos os dereitos constitucionais neste ámbito.

Xunto con algunhas melloras na regulación vixente sobre xerarquía, publicidade das normas e principios de boa regulación, inclúense varias novidades para incrementar a participación dos cidadáns no procedemento de elaboración de normas, entre as cales destaca a necesidade de pedir, con carácter previo á elaboración da norma, a opinión de cidadáns e empresas sobre os problemas que se pretenden solucionar coa iniciativa, a necesidade e oportunidade da súa aprobación, os obxectivos da norma e as posibles solucións alternativas regulatorias e non regulatorias.

Por outra parte, en prol dunha maior seguranza xurídica e da predictibilidade do ordenamento, apóstase por mellorar a planificación normativa *ex ante*. Para isto, todas as administracións divulgarán un plan anual normativo en que se recollerán todas as propostas con rango de lei ou de regulamento que vaian ser remitidas para a súa aprobación ao ano seguinte. Ao mesmo tempo, fortalécese a avaliación *ex post*, xa que, xunto co deber de revisar de forma continua a adaptación da normativa aos principios de boa regulación, imponse a obriga de avaliar periodicamente a aplicación das normas en vigor, co obxecto de comprobar se cumpriron os obxectivos perseguidos e se o custo e as cargas derivados delas estaba xustificadas e adecuadamente valoradas.

Polo que respecta ás disposicións adicionais, transitorias, derogatorias e derradeiras, cabe aludir á relativa á adhesión por parte das comunidades autónomas e entidades locais aos rexistros e sistemas establecidos pola Administración xeral do Estado, en aplicación do principio de eficiencia recoñecido na Lei orgánica 2/2012, do 27 de abril.

Destaca igualmente a disposición sobre as especialidades por razón da materia, onde se establece unha serie de actuacións e procedementos que se rexerán pola súa normativa específica e supletoriamente polo previsto nesta lei, entre as cales se poden destacar as de aplicación dos tributos e revisión en materia tributaria e alfandegueira, as de xestión, inspección, liquidación, recadación, impugnación e revisión en materia de seguridade social e desemprego, onde se entenden comprendidos, entre outros, os actos de encadramento e afiliación da Seguridade Social e as achegas económicas por despedimentos que afecten traballadores de cincuenta ou máis anos en empresas con beneficios, así como as actuacións e procedementos sancionadores en materia tributaria e alfandegueira, na orde social, en materia de tráfico e seguranza viaria e en materia de estranxeiría.

Por último, a lei contén as disposicións de dereito transitorio aplicables aos procedementos en curso, á súa entrada en vigor, a arquivos e rexistros e ao punto de acceso xeral electrónico, así como as que habilitan para o desenvolvemento do previsto na lei.

TÍTULO PRELIMINAR

Disposicións xerais

Artigo 1. *Obxecto da lei.*

1. A presente lei ten por obxecto regular os requisitos de validez e eficacia dos actos administrativos, o procedemento administrativo común a todas as administracións públicas,

incluíndo o sancionador e o de reclamación de responsabilidade das administracións públicas, así como os principios a que se debe axustar o exercicio da iniciativa lexislativa e da potestade regulamentaria.

2. Só mediante lei, cando resulte eficaz, proporcionado e necesario para a consecución dos fins propios do procedemento, e de maneira motivada, se poderán incluír trámites adicionais ou distintos dos establecidos nesta lei. Regulamentariamente poderanse establecer especialidades do procedemento referidas aos órganos competentes, prazos propios do procedemento concreto por razón da materia, formas de iniciación e terminación, publicación e informes que cumpra solicitar.

Artigo 2. *Ámbito subxectivo de aplicación.*

1. A presente lei aplícase ao sector público, que comprende:

- a) A Administración xeral do Estado.
- b) As administracións das comunidades autónomas.
- c) As entidades que integran a Administración local.
- d) O sector público institucional.

2. O sector público institucional está integrado:

- a) Por calquera organismo público e entidade de dereito público vinculado ou dependente das administracións públicas.
- b) Polas entidades de dereito privado vinculadas ou dependentes das administracións públicas, que quedarán suxeitas ao disposto nas normas desta lei que especificamente se refiran a elas e, en todo caso, cando exerzan potestades administrativas.
- c) Polas universidades públicas, que se rexerán pola súa normativa específica e supletoriamente polas previsións desta lei.

3. Teñen a consideración de administracións públicas a Administración xeral do Estado, as administracións das comunidades autónomas, as entidades que integran a Administración local, así como os organismos públicos e entidades de dereito público previstos na alínea a) do número 2 anterior.

4. As corporacións de dereito público rexeranse pola súa normativa específica no exercicio das funcións públicas que lles fosen atribuídas por lei ou delegadas por unha Administración Pública, e supletoriamente pola presente lei.

TÍTULO I

Dos interesados no procedemento

CAPÍTULO I

A capacidade de obrar e o concepto de interesado

Artigo 3. *Capacidade de obrar.*

Para os efectos previstos nesta lei, terán capacidade de obrar ante as administracións públicas:

- a) As persoas físicas ou xurídicas que teñan capacidade de obrar conforme as normas civís.
- b) Os menores de idade para o exercicio e defensa daqueles dos seus dereitos e intereses cuxa actuación estea permitida polo ordenamento xurídico sen a asistencia da persoa que exerza a patria potestade, tutela ou curatela. Exceptúase o suposto dos menores incapacitados cando a extensión da incapacitación afecte o exercicio e defensa dos dereitos ou intereses de que se trate.

c) Cando a lei así o declare expresamente, os grupos de afectados, as unións e entidades sen personalidade xurídica e os patrimonios independentes ou autónomos.

Artigo 4. *Concepto de interesado.*

1. Considéranse interesados no procedemento administrativo:

a) Os que o promovan como titulares de dereitos ou intereses lexítimos individuais ou colectivos.

b) Os que, sen teren iniciado o procedemento, teñan dereitos que poidan resultar afectados pola decisión que nel se adopte.

c) Aqueles cuxos intereses lexítimos, individuais ou colectivos, poidan resultar afectados pola resolución e comparezan no procedemento en tanto non se ditase resolución definitiva.

2. As asociacións e organizacións representativas de intereses económicos e sociais serán titulares de intereses lexítimos colectivos nos termos que a lei recoñeza.

3. Cando a condición de interesado derive dalgunha relación xurídica transmisible, o habente dereito sucederá en tal condición calquera que for o estado do procedemento.

Artigo 5. *Representación.*

1. Os interesados con capacidade de obrar poderán actuar por medio de representante, co cal se entenderán as actuacións administrativas, salvo manifestación expresa en contra do interesado.

2. As persoas físicas con capacidade de obrar e as persoas xurídicas, sempre que isto estea previsto nos seus estatutos, poderán actuar en representación doutras ante as administracións públicas.

3. Para formular solicitudes, presentar declaracións responsables ou comunicacións, interpor recursos, desistir de accións e renunciar a dereitos en nome doutra persoa, deberá acreditarse a representación. Para os actos e xestións de mero trámite presumirase aquela representación.

4. A representación poderá acreditarse mediante calquera medio válido en dereito que deixe constancia fidedigna da súa existencia.

Para estes efectos, entenderase acreditada a representación realizada mediante apoderamento *apud acta* efectuado por comparecencia persoal ou comparecencia electrónica na correspondente sede electrónica, ou a través da acreditación da súa inscrición no rexistro electrónico de apoderamentos da Administración pública competente.

5. O órgano competente para a tramitación do procedemento deberá incorporar ao expediente administrativo acreditación da condición de representante e dos poderes que ten recoñecidos nese momento. O documento electrónico que acredite o resultado da consulta ao rexistro electrónico de apoderamentos correspondente terá a condición de acreditación para estes efectos.

6. A falta ou insuficiente acreditación da representación non impedirá que se teña por realizado o acto de que se trate, sempre que se presente aquela ou se emende o defecto dentro do prazo de dez días que deberá conceder para o efecto o órgano administrativo, ou dun prazo superior cando as circunstancias do caso así o requiran.

7. As administracións públicas poderán habilitar con carácter xeral ou específico persoas físicas ou xurídicas autorizadas para a realización de determinadas transaccións electrónicas en representación dos interesados. A dita habilitación deberá especificar as condicións e obrigas a que se comprometen os que así adquiran a condición de representantes, e determinará a presunción de validez da representación salvo que a normativa de aplicación prevexa outra cousa. As administracións públicas poderán requirir, en calquera momento, a acreditación da dita representación. Non obstante, sempre poderá comparecer o interesado por si mesmo no procedemento.

Artigo 6. *Rexistros electrónicos de apoderamentos.*

1. A Administración xeral do Estado, as comunidades autónomas e as entidades locais disporán dun rexistro electrónico xeral de apoderamentos no cal deberán ser inscritos, ao menos, os de carácter xeral outorgados *apud acta*, presencial ou electronicamente, por quen teña a condición de interesado nun procedemento administrativo a favor de representante, para actuar no seu nome ante as administracións públicas. Tamén deberá constar a verificación da suficiencia do poder realizada.

No ámbito estatal, este rexistro será o Rexistro Electrónico de Apoderamentos da Administración xeral do Estado.

Os rexistros xerais de apoderamentos non impedirán a existencia de rexistros particulares en cada organismo onde se inscriban os poderes outorgados para a realización de trámites específicos nel. Cada organismo poderá dispor do seu propio rexistro electrónico de apoderamentos.

2. Os rexistros electrónicos xerais e particulares de apoderamentos pertencentes a todas e cada unha das administracións deberán ser plenamente interoperables entre si, de modo que se garanta a súa interconexión e compatibilidade informática, así como a transmisión telemática das solicitudes, escritos e comunicacións que se incorporen a eles.

Os rexistros electrónicos xerais e particulares de apoderamentos permitirán comprobar validamente a representación dos que actúen ante as administracións públicas en nome dun terceiro, mediante a consulta a outros rexistros administrativos similares, ao rexistro mercantil, da propiedade e aos protocolos notariais.

Os rexistros mercantís, da propiedade e dos protocolos notariais serán interoperables cos rexistros electrónicos xerais e particulares de apoderamentos.

3. Os asentos que se realicen nos rexistros electrónicos xerais e particulares de apoderamentos deberán conter, ao menos, a seguinte información:

- a) Nome e apelidos ou a denominación ou razón social, documento nacional de identidade, número de identificación fiscal ou documento equivalente de quen outorga o poder.
- b) Nome e apelidos ou a denominación ou razón social, documento nacional de identidade, número de identificación fiscal ou documento equivalente do apoderado.
- c) Data de inscrición.
- d) Período de tempo polo cal se outorga o poder.
- e) Tipo de poder segundo as facultades que outorgue.

4. Os poderes que se inscriban nos rexistros electrónicos xerais e particulares de apoderamentos deberán corresponder a algunha das seguintes tipoloxías:

- a) Un poder xeral para que o apoderado poida actuar en nome do outorgante en calquera actuación administrativa e ante calquera Administración.
- b) Un poder para que o apoderado poida actuar en nome do outorgante en calquera actuación administrativa ante unha Administración ou organismo concreto.
- c) Un poder para que o apoderado poida actuar en nome do outorgante unicamente para a realización de determinados trámites especificados no poder.

Para tales efectos, por orde do ministro de Facenda e Administracións Públicas aprobaranse, con carácter básico, os modelos de poderes inscribibles no rexistro, distinguindo se permiten a actuación ante todas as administracións de acordo co previsto na alínea a) anterior, ante a Administración xeral do Estado ou ante as entidades locais.

Cada comunidade autónoma aprobará os modelos de poderes inscribibles no rexistro cando se circunscriba a actuacións ante a súa respectiva Administración.

5. O apoderamento *apud acta* outorgarase mediante comparecencia electrónica na correspondente sede electrónica facendo uso dos sistemas de sinatura electrónica previstos nesta lei, ou ben mediante comparecencia persoal nas oficinas de asistencia en materia de rexistros.

6. Os poderes inscritos no rexistro terán unha validez determinada máxima de cinco anos contados desde a data de inscrición. En todo caso, en calquera momento antes da finalización do dito prazo o outorgante poderá revogar ou prorrogar o poder. As prórrogas concedidas polo outorgante do poder ao rexistro terán unha validez determinada máxima de cinco anos contados desde a data de inscrición.

7. As solicitudes de inscrición do poder, de revogación, de prórroga ou de denuncia deste poderanse dirixir a calquera rexistro, circunstancia que debe quedar inscrita no rexistro da Administración ou organismo ante o cal teña efectos o poder e producirá efectos desde a data en que se realice a dita inscrición.

Artigo 7. *Pluralidade de interesados.*

Cando nunha solicitude, escrito ou comunicación figuren varios interesados, as actuacións a que deren lugar efectuaranse co representante ou co interesado que expresamente sinalasen e, na súa falta, co que figure en primeiro termo.

Artigo 8. *Novos interesados no procedemento.*

Se durante a instrución dun procedemento que non tivo publicidade se advirte a existencia de persoas que sexan titulares de dereitos ou intereses lexítimos e directos cuxa identificación resulte do expediente e que poidan resultar afectadas pola resolución que se dite, comunicárase a estas persoas a tramitación do procedemento.

CAPÍTULO II

Identificación e sinatura dos interesados no procedemento administrativo

Artigo 9. *Sistemas de identificación dos interesados no procedemento.*

1. As administracións públicas están obrigadas a verificar a identidade dos interesados no procedemento administrativo mediante a comprobación do seu nome e apelidos ou denominación ou razón social, segundo corresponda, que consten no documento nacional de identidade ou documento identificativo equivalente.

2. Os interesados poderán identificarse electronicamente ante as administracións públicas a través de calquera sistema que conte cun rexistro previo como usuario que permita garantir a súa identidade. En particular, serán admitidos os sistemas seguintes:

a) Sistemas baseados en certificados electrónicos recoñecidos ou cualificados de sinatura electrónica expedidos por prestadores incluídos na «Lista de confianza de prestadores de servizos de certificación». Para estes efectos, enténdense comprendidos entre os citados certificados electrónicos recoñecidos ou cualificados os de persoa xurídica e de entidade sen personalidade xurídica.

b) Sistemas baseados en certificados electrónicos recoñecidos ou cualificados de selo electrónico expedidos por prestadores incluídos na «Lista de confianza de prestadores de servizos de certificación».

c) Sistemas de clave concertada e calquera outro sistema que as administracións públicas consideren válido, nos termos e condicións que se establezan.

Cada Administración pública poderá determinar se só admite algún destes sistemas para realizar determinados trámites ou procedementos, ben que a admisión dalgún dos sistemas de identificación previstos na alínea c) suporá a admisión de todos os previstos nas alíneas a) e b) anteriores para ese trámite ou procedemento.

3. En todo caso, a aceptación dalgún destes sistemas pola Administración xeral do Estado servirá para acreditar fronte a todas as administracións públicas, salvo proba en contrario, a identificación electrónica dos interesados no procedemento administrativo.

Artigo 10. *Sistemas de sinatura admitidos polas administracións públicas.*

1. Os interesados poderán asinar a través de calquera medio que permita acreditar a autenticidade da expresión da súa vontade e consentimento, así como a integridade e inalterabilidade do documento.

2. No caso de que os interesados opten por relacionarse coas administracións públicas a través de medios electrónicos, consideraranse válidos para efectos de sinatura:

a) Sistemas de sinatura electrónica recoñecida ou cualificada e avanzada baseados en certificados electrónicos recoñecidos ou cualificados de sinatura electrónica expedidos por prestadores incluídos na «Lista de confianza de prestadores de servizos de certificación». Para estes efectos, enténdense comprendidos entre os citados certificados electrónicos recoñecidos ou cualificados os de persoa xurídica e de entidade sen personalidade xurídica.

b) Sistemas de selo electrónico recoñecido ou cualificado e de selo electrónico avanzado baseados en certificados electrónicos recoñecidos ou cualificados de selo electrónico incluídos na «Lista de confianza de prestadores de servizos de certificación».

c) Calquera outro sistema que as administracións públicas consideren válido, nos termos e condicións que se establezan.

Cada Administración pública, organismo ou entidade poderá determinar se só admite algúns destes sistemas para realizar determinados trámites ou procedementos do seu ámbito de competencia.

3. Cando así o dispoña expresamente a normativa reguladora aplicable, as administracións públicas poderán admitir os sistemas de identificación determinados nesta lei como sistema de sinatura cando permitan acreditar a autenticidade da expresión da vontade e consentimento dos interesados.

4. Cando os interesados utilicen un sistema de sinatura dos previstos neste artigo, a súa identidade entenderase xa acreditada mediante o propio acto da sinatura.

Artigo 11. *Uso de medios de identificación e sinatura no procedemento administrativo.*

1. Con carácter xeral, para realizar calquera actuación prevista no procedemento administrativo, será suficiente con que os interesados acrediten previamente a súa identidade a través de calquera dos medios de identificación previstos nesta lei.

2. As administracións públicas soamente requirirán aos interesados o uso obrigatorio de sinatura para:

- a) Formular solicitudes.
- b) Presentar declaracións responsables ou comunicacións.
- c) Interpor recursos.
- d) Desistir de accións.
- e) Renunciar a dereitos.

Artigo 12. *Asistencia no uso de medios electrónicos aos interesados.*

1. As administracións públicas deberán garantir que os interesados poden relacionarse coa Administración a través de medios electrónicos, para o cal porán ao seu dispor as canles de acceso que sexan necesarias, así como os sistemas e as aplicacións que en cada caso se determinen.

2. As administracións públicas prestarán asistencia no uso de medios electrónicos aos interesados non incluídos nos números 2 e 3 do artigo 14 que así o soliciten, especialmente no referente á identificación e sinatura electrónica, presentación de solicitudes a través do rexistro electrónico xeral e obtención de copias auténticas.

Así mesmo, se algún destes interesados non dispón dos medios electrónicos necesarios, a súa identificación ou sinatura electrónica no procedemento administrativo poderá ser validamente realizada por un funcionario público mediante o uso do sistema de sinatura electrónica de que estea dotado para isto. Neste caso, será necesario que o

interesado que careza dos medios electrónicos necesarios se identifique ante o funcionario e preste o seu consentimento expreso para esta actuación, do cal deberá quedar constancia para os casos de discrepancia ou litixio.

3. A Administración xeral do Estado, as comunidades autónomas e as entidades locais manterán actualizado un rexistro, ou outro sistema equivalente, onde constarán os funcionarios habilitados para a identificación ou sinatura regulada neste artigo. Estes rexistros ou sistemas deberán ser plenamente interoperables e estar interconectados cos das restantes administracións públicas, para os efectos de comprobar a validez das citadas habilitacións.

Neste rexistro ou sistema equivalente, ao menos, constarán os funcionarios que presten servizos nas oficinas de asistencia en materia de rexistros.

TÍTULO II

Da actividade das administracións públicas

CAPÍTULO I

Normas xerais de actuación

Artigo 13. *Dereitos das persoas nas súas relacións coas administracións públicas.*

Os que, de conformidade co artigo 3, teñen capacidade de obrar ante as administracións públicas son titulares, nas súas relacións con elas, dos seguintes dereitos:

- a) A comunicarse coas administracións públicas a través dun punto de acceso xeral electrónico da Administración.
- b) A ser asistidos no uso de medios electrónicos nas súas relacións coas administracións públicas.
- c) A utilizar as linguas oficiais no territorio da súa comunidade autónoma, de acordo co previsto nesta lei e no resto do ordenamento xurídico.
- d) Ao acceso á información pública, arquivos e rexistros, de acordo co previsto na Lei 19/2013, do 9 de decembro, de transparencia, acceso á información pública e bo goberno, e o resto do ordenamento xurídico.
- e) A ser tratados con respecto e deferencia polas autoridades e empregados públicos, que deberán facilitarlles o exercicio dos seus dereitos e o cumprimento das súas obrigas.
- f) A exixir as responsabilidades das administracións públicas e autoridades, cando así corresponda legalmente.
- g) Á obtención e utilización dos medios de identificación e sinatura electrónica establecidos nesta lei.
- h) Á protección de datos de carácter persoal e, en particular, á seguranza e confidencialidade dos datos que figuren nos ficheiros, sistemas e aplicacións das administracións públicas.
- i) Calquera outro que lles recoñeza a Constitución e as leis.

Estes dereitos enténdense sen prexuízo dos recoñecidos no artigo 53 referidos aos interesados no procedemento administrativo.

Artigo 14. *Dereito e obriga de relacionarse electronicamente coas administracións públicas.*

1. As persoas físicas poderán elixir en todo momento se se comunican coas administracións públicas para o exercicio dos seus dereitos e obrigas a través de medios electrónicos ou non, salvo que estean obrigadas a relacionarse a través de medios electrónicos coas administracións públicas. O medio elixido pola persoa para comunicarse coas administracións públicas poderá ser modificado por aquela en calquera momento.

2. En todo caso, estarán obrigados a relacionarse a través de medios electrónicos coas administracións públicas para a realización de calquera trámite dun procedemento administrativo, ao menos, os seguintes suxeitos:

- a) As persoas xurídicas.
- b) As entidades sen personalidade xurídica.
- c) Os que exerzan unha actividade profesional para a cal se requira colexiación obrigatoria, para os trámites e actuacións que realicen coas administracións públicas no exercicio da dita actividade profesional. En todo caso, dentro deste colectivo entenderanse incluídos os notarios e rexistradores da propiedade e mercantís.
- d) Os que representen un interesado que estea obrigado a relacionarse electronicamente coa Administración.
- e) Os empregados das administracións públicas para os trámites e actuacións que realicen con elas por razón da súa condición de empregado público, na forma en que o determine regulamentariamente cada Administración.

3. Regulamentariamente, as administracións poderán establecer a obriga de relacionarse con elas a través de medios electrónicos para determinados procedementos e para certos colectivos de persoas físicas respecto das cales, por razón da súa capacidade económica, técnica, dedicación profesional ou outros motivos, quede acreditado que teñen acceso e dispoñibilidade dos medios electrónicos necesarios.

Artigo 15. *Lingua dos procedementos.*

1. A lingua dos procedementos tramitados pola Administración xeral do Estado será o castelán. Non obstante o anterior, os interesados que se dirixan aos órganos da Administración xeral do Estado con sede no territorio dunha comunidade autónoma poderán utilizar tamén a lingua que sexa cooficial nela.

Neste caso, o procedemento tramitarase na lingua elixida polo interesado. Se concorreren varios interesados no procedemento e existir discrepancia canto á lingua, o procedemento tramitarase en castelán, ben que os documentos ou testemuños que requiran os interesados se expedirán na lingua elixida por eles.

2. Nos procedementos tramitados polas administracións das comunidades autónomas e das entidades locais, o uso da lingua axustarase ao previsto na lexislación autonómica correspondente.

3. A Administración pública instrutora deberá traducir para o castelán os documentos, expedientes ou partes destes que deban producir efecto fóra do territorio da comunidade autónoma e os documentos dirixidos aos interesados que así o soliciten expresamente. Se deben producir efectos no territorio dunha comunidade autónoma onde sexa cooficial esa mesma lingua distinta do castelán, non será precisa a súa tradución.

Artigo 16. *Rexistros.*

1. Cada Administración disporá dun rexistro electrónico xeral en que se fará o correspondente asento de todo documento que sexa presentado ou que se reciba en calquera órgano administrativo, organismo público ou entidade vinculado ou dependente destes. Tamén se poderá anotar nel a saída dos documentos oficiais dirixidos a outros órganos ou particulares.

Os organismos públicos vinculados ou dependentes de cada Administración poderán dispor do seu propio rexistro electrónico plenamente interoperable e interconectado co Rexistro Electrónico Xeral da Administración de que depende.

O Rexistro Electrónico Xeral de cada Administración funcionará como un portal que facilitará o acceso aos rexistros electrónicos de cada organismo. Tanto o Rexistro Electrónico Xeral de cada Administración como os rexistros electrónicos de cada organismo cumprirán coas garantías e medidas de seguranza previstas na lexislación en materia de protección de datos de carácter persoal.

As disposicións de creación dos rexistros electrónicos publicaranse no diario oficial correspondente e o seu texto íntegro deberá estar dispoñible para consulta na sede electrónica de acceso ao rexistro. En todo caso, as disposicións de creación de rexistros electrónicos especificarán o órgano ou unidade responsable da súa xestión, así como a data e hora oficial e os días declarados como inhábiles.

Na sede electrónica de acceso a cada rexistro figurará a relación actualizada de trámites que poden iniciarse nel.

2. Os asentos anotaranse respectando a orde temporal de recepción ou saída dos documentos, e indícarán a data do día en que se produzan. Concluído o trámite de rexistro, os documentos serán cursados sen dilación aos seus destinatarios e ás unidades administrativas correspondentes desde o rexistro en que foron recibidas.

3. O rexistro electrónico de cada Administración ou organismo garantirá a constancia, en cada asunto que se practique, dun número, epígrafe expresiva da súa natureza, data e hora da súa presentación, identificación do interesado, órgano administrativo remitente, se procede, e persoa ou órgano administrativo a que se envía, e, se for o caso, referencia ao contido do documento que se rexistra. Para isto, emitirase automaticamente un recibo consistente nunha copia autenticada do documento de que se trate, incluíndo a data e hora de presentación e o número de entrada de rexistro, así como un recibo acreditativo doutros documentos que, se for o caso, o acompañen, que garanta a súa integridade e non repudio.

4. Os documentos que os interesados dirixan aos órganos das administracións públicas poderán presentarse:

- a) No rexistro electrónico da Administración ou organismo a que se dirixan, así como nos restantes rexistros electrónicos de calquera dos suxeitos a que se refire o artigo 2.1.
- b) Nas oficinas de Correos, na forma que regulamentariamente se estableza.
- c) Nas representacións diplomáticas ou oficinas consulares de España no estranxeiro.
- d) Nas oficinas de asistencia en materia de rexistros.
- e) En calquera outro que establezan as disposicións vixentes.

Os rexistros electrónicos de todas e cada unha das administracións deberán ser plenamente interoperables, de modo que se garanta a súa compatibilidade informática e interconexión, así como a transmisión telemática dos asentos rexistrados e dos documentos que se presenten en calquera dos rexistros.

5. Os documentos presentados de maneira presencial ante as administracións públicas deberán ser dixitalizados, de acordo co previsto no artigo 27 e demais normativa aplicable, pola oficina de asistencia en materia de rexistros na cal foron presentados, para a súa incorporación ao expediente administrativo electrónico. Os orixinais devolveranse ao interesado, sen prexuízo daqueles supostos en que a norma determine a custodia pola Administración dos documentos presentados ou resulte obrigatoria a presentación de obxectos ou de documentos nun soporte específico non susceptibles de dixitalización.

Reglamentariamente, as administracións poderán establecer a obriga de presentar determinados documentos por medios electrónicos para certos procedementos e colectivos de persoas físicas respecto das cales, por razón da súa capacidade económica, técnica, dedicación profesional ou outros motivos, quede acreditado que teñen acceso e dispoñibilidade dos medios electrónicos necesarios.

6. Poderase facer efectiva, mediante transferencia dirixida á oficina pública correspondente, calquera cantidade que haxa que satisfacer no momento da presentación de documentos ás administracións públicas, sen prexuízo da posibilidade do seu aboameamento por outros medios.

7. As administracións públicas deberán facer pública e manter actualizada unha relación das oficinas en que se prestará asistencia para a presentación electrónica de documentos.

8. Non se terán por presentados no rexistro aqueles documentos e información cuxo réxime especial estableza outra forma de presentación.

Artigo 17. *Arquivo de documentos.*

1. Cada Administración deberá manter un arquivo electrónico único dos documentos electrónicos que correspondan a procedementos finalizados, nos termos establecidos na normativa reguladora aplicable.

2. Os documentos electrónicos deberán conservarse nun formato que permita garantir a autenticidade, integridade e conservación do documento, así como a súa consulta, con independencia do tempo transcorrido desde a súa emisión. Asegurarase, en todo caso, a posibilidade de trasladar os datos a outros formatos e soportes que garantan o acceso desde diferentes aplicacións. A eliminación deses documentos deberá ser autorizada de acordo co disposto na normativa aplicable.

3. Os medios ou soportes en que se almacenen documentos deberán contar con medidas de seguranza, de acordo co previsto no Esquema nacional de seguridade, que garantan a integridade, autenticidade, confidencialidade, calidade, protección e conservación dos documentos almacenados. En particular, asegurarán a identificación dos usuarios e o control de accesos, así como o cumprimento das garantías previstas na lexislación de protección de datos.

Artigo 18. *Colaboración das persoas.*

1. As persoas colaborarán coa Administración nos termos previstos na lei que en cada caso resulte aplicable e, na falta de previsión expresa, facilitarán á Administración os informes, inspeccións e outros actos de investigación que requiran para o exercicio das súas competencias, salvo que a revelación da información solicitada pola Administración atente contra a honra, a intimidade persoal ou familiar ou supoña a comunicación de datos confidenciais de terceiros de que teñan coñecemento pola prestación de servizos profesionais de diagnóstico, asesoramento ou defensa, sen prexuízo do disposto na lexislación en materia de branqueo de capitais e financiamento de actividades terroristas.

2. Os interesados nun procedemento que coñezan datos que permitan identificar outros interesados que non comparecesen nel teñen o deber de proporcionarlos á Administración actuante.

3. Cando as inspeccións requiran a entrada no domicilio do afectado ou nos restantes lugares que requiran autorización do titular, observarase o disposto no artigo 100.

Artigo 19. *Comparecencia das persoas.*

1. A comparecencia das persoas ante as oficinas públicas, xa sexa presencialmente ou por medios electrónicos, só será obrigatoria cando así estea previsto nunha norma con rango de lei.

2. Nos casos en que proceda a comparecencia, a correspondente citación fará constar expresamente o lugar, a data, a hora, os medios dispoñibles e o obxecto da comparecencia, así como os efectos de non atendela.

3. As administracións públicas entregarán ao interesado certificación acreditativa da comparecencia cando así o solicite.

Artigo 20. *Responsabilidade da tramitación.*

1. Os titulares das unidades administrativas e o persoal ao servizo das administracións públicas que teñan ao seu cargo a resolución ou o despacho dos asuntos serán responsables directos da súa tramitación e adoptarán as medidas oportunas para remover os obstáculos que impidan, dificulten ou atrasen o exercicio pleno dos dereitos dos interesados ou o respecto polos seus intereses lexítimos, dispoñendo o necesario para evitar e eliminar toda anormalidade na tramitación de procedementos.

2. Os interesados poderán solicitar a exixencia desa responsabilidade á Administración pública de que dependa o persoal afectado.

Artigo 21. *Obriga de resolver.*

1. A Administración está obrigada a ditar resolución expresa e a notificala en todos os procedementos, calquera que for a súa forma de iniciación.

Nos casos de prescrición, renuncia do dereito, caducidade do procedemento ou desistencia da solicitude, así como de desaparición sobrevida do obxecto do procedemento, a resolución consistirá na declaración da circunstancia que concorra en cada caso, con indicación dos feitos producidos e das normas aplicables.

Exceptúanse da obriga a que se refire o parágrafo primeiro os supostos de terminación do procedemento por pacto ou convenio, así como os procedementos relativos ao exercicio de dereitos sometidos unicamente ao deber de declaración responsable ou comunicación á Administración.

2. O prazo máximo en que se debe notificar a resolución expresa será o fixado pola norma reguladora do correspondente procedemento.

Este prazo non poderá exceder seis meses, salvo que unha norma con rango de lei estableza un maior ou así veña previsto no dereito da Unión Europea.

3. Cando as normas reguladoras dos procedementos non fixen o prazo máximo, este será de tres meses. Este prazo e os previstos no número anterior contaránse:

- a) Nos procedementos iniciados de oficio, desde a data do acordo de iniciación.
- b) Nos iniciados por solicitude do interesado, desde a data en que a solicitude tivese entrada no rexistro electrónico da Administración ou organismo competente para a súa tramitación.

4. As administracións públicas deben publicar e manter actualizadas no portal web, para efectos informativos, as relacións de procedementos da súa competencia, con indicación dos seus prazos máximos de duración, así como dos efectos que produza o silencio administrativo.

En todo caso, as administracións públicas informarán os interesados do prazo máximo establecido para a resolución dos procedementos e para a notificación dos actos que lles poñan termo, así como dos efectos que poida producir o silencio administrativo. A dita mención incluírase na notificación ou publicación do acordo de iniciación de oficio, ou na comunicación que se dirixirá para o efecto ao interesado dentro dos dez días seguintes ao da recepción da solicitude iniciadora do procedemento no rexistro electrónico da Administración ou organismo competente para a súa tramitación. Neste último caso, a comunicación indicará, ademais, a data en que a solicitude foi recibida polo órgano competente.

5. Cando o número das solicitudes formuladas ou das persoas afectadas poida supor un incumprimento do prazo máximo de resolución, o órgano competente para resolver, por proposta razoada do órgano instrutor, ou o superior xerárquico do órgano competente para resolver, por proposta deste, poderán habilitar os medios persoais e materiais para cumprir co despacho adecuado e en prazo.

6. O persoal ao servizo das administracións públicas que teña ao seu cargo o despacho dos asuntos, así como os titulares dos órganos administrativos competentes para instruír e resolver son directamente responsables, no ámbito das súas competencias, do cumprimento da obriga legal de ditar resolución expresa en prazo.

O incumprimento da dita obriga dará lugar á existencia de responsabilidade disciplinaria, sen prexuízo daquela que proceda de acordo coa normativa aplicable.

Artigo 22. *Suspensión do prazo máximo para resolver.*

1. O transcurso do prazo máximo legal para resolver un procedemento e notificar a resolución poderase suspender nos seguintes casos:

a) Cando se deba requirir calquera interesado para a emenda de deficiencias ou a achega de documentos e outros elementos de xuízo necesarios, polo tempo que medie entre a notificación do requirimento e o seu efectivo cumprimento polo destinatario ou, na súa falta, polo do prazo concedido, todo isto sen prexuízo do previsto no artigo 68 da presente lei.

b) Cando se deba obter un pronunciamento previo e preceptivo dun órgano da Unión Europea, polo tempo que medie entre a petición, que se deberá comunicar aos interesados, e a notificación do pronunciamento á Administración instrutora, que tamén lles deberá ser comunicada.

c) Cando exista un procedemento non finalizado no ámbito da Unión Europea que condicione directamente o contido da resolución de que se trate, desde que se teña constancia da súa existencia, o que deberá ser comunicado aos interesados, ata que se resolva, o que tamén deberá de ser notificado.

d) Cando se soliciten informes preceptivos a un órgano da mesma ou distinta Administración, polo tempo que medie entre a petición, que se deberá comunicar aos interesados, e a recepción do informe, que igualmente deberá ser comunicada a estes. Este prazo de suspensión non poderá exceder en ningún caso tres meses. En caso de non recibirse o informe no prazo indicado, proseguirá o procedemento.

e) Cando deban realizarse probas técnicas ou análises contraditorias ou dirimentes propostas polos interesados, durante o tempo necesario para a incorporación dos resultados ao expediente.

f) Cando se inicien negociacións con vistas á conclusión dun pacto ou convenio nos termos previstos no artigo 86 desta lei, desde a declaración formal ao respecto ata a conclusión sen efecto, se for o caso, das referidas negociacións, que se constatará mediante declaración formulada pola Administración ou polos interesados.

g) Cando para a resolución do procedemento sexa indispensable a obtención dun pronunciamento previo por parte dun órgano xurisdiccional, desde o momento en que se solicita, o que se deberá comunicar aos interesados, ata que a Administración teña constancia del, o que tamén lles deberá ser comunicado.

2. O transcurso do prazo máximo legal para resolver un procedemento e notificar a resolución suspenderase nos seguintes casos:

a) Cando unha Administración pública requira outra para que anule ou revise un acto que entenda que é ilegal e que constitúa a base para o que a primeira deba ditar no ámbito das súas competencias, no suposto a que se refire o número 5 do artigo 39 desta lei, desde que se realiza o requirimento ata que se atenda ou, se for o caso, se resolva o recurso interposto ante a xurisdición contencioso-administrativa. Deberá comunicarse aos interesados tanto a realización do requirimento como o seu cumprimento ou, se for o caso, a resolución do correspondente recurso contencioso-administrativo.

b) Cando o órgano competente para resolver decida realizar algunha actuación complementaria das previstas no artigo 87, desde o momento en que se notifique aos interesados o acordo motivado do inicio das actuacións ata que se produza a súa terminación.

c) Cando os interesados promovan a recusación en calquera momento da tramitación dun procedemento, desde que esta se presente ata que sexa resolta polo superior xerárquico do recusado.

Artigo 23. *Ampliación do prazo máximo para resolver e notificar.*

1. Excepcionalmente, cando se esgotasen os medios persoais e materiais dispoñibles a que se refire o número 5 do artigo 21, o órgano competente para resolver, por proposta, se for o caso, do órgano instructor ou o superior xerárquico do órgano competente para resolver, poderá acordar de maneira motivada a ampliación do prazo máximo de resolución e notificación, sen que este poida ser superior ao establecido para a tramitación do procedemento.

2. Contra o acordo que resolva sobre a ampliación de prazos, que deberá ser notificado aos interesados, non caberá recurso ningún.

Artigo 24. *Silencio administrativo en procedementos iniciados por solicitude do interesado.*

1. Nos procedementos iniciados por solicitude do interesado, sen prexuízo da resolución que a Administración debe ditar na forma prevista no número 3 deste artigo, o vencemento do prazo máximo sen terse notificado resolución expresa lexítima o interesado ou interesados para entendela estimada por silencio administrativo, excepto nos supostos en que unha norma con rango de lei ou unha norma de dereito da Unión Europea ou de dereito internacional aplicable en España establezan o contrario. Cando o procedemento teña por obxecto o acceso a actividades ou o seu exercicio, a lei que dispoña o carácter desestimatorio do silencio deberá fundarse na concorrencia de razóns imperiosas de interese xeral.

O silencio terá efecto desestimatorio nos procedementos relativos ao exercicio do dereito de petición a que se refire o artigo 29 da Constitución, aqueles cuxa estimación tería como consecuencia que se transferisen ao solicitante ou a terceiros facultades relativas ao dominio público ou ao servizo público, impliquen o exercicio de actividades que poidan danar o ambiente e nos procedementos de responsabilidade patrimonial das administracións públicas.

O sentido do silencio tamén será desestimatorio nos procedementos de impugnación de actos e disposicións e nos de revisión de oficio iniciados por solicitude dos interesados. Non obstante, cando o recurso de alzada se interpuxese contra a desestimación por silencio administrativo dunha solicitude polo transcurso do prazo, entenderase estimado este se, chegado o prazo de resolución, o órgano administrativo competente non ditou e notificou resolución expresa, sempre que non se refira ás materias enumeradas no parágrafo anterior deste número.

2. A estimación por silencio administrativo ten para todos os efectos a consideración de acto administrativo finalizador do procedemento. A desestimación por silencio administrativo ten os únicos efectos de permitir aos interesados a interposición do recurso administrativo ou contencioso-administrativo que resulte procedente.

3. A obriga de ditar resolución expresa a que se refire o número primeiro do artigo 21 suxeitarase ao seguinte réxime:

a) Nos casos de estimación por silencio administrativo, a resolución expresa posterior á produción do acto só se poderá ditar se for confirmatoria deste.

b) Nos casos de desestimación por silencio administrativo, a resolución expresa posterior ao vencemento do prazo será adoptada pola Administración sen vinculación ningunha ao sentido do silencio.

4. Os actos administrativos producidos por silencio administrativo poderanse facer valer tanto ante a Administración como ante calquera persoa física ou xurídica, pública ou privada. Estes actos producen efectos desde o vencemento do prazo máximo en que se debe ditar e notificar a resolución expresa sen que esta se expedise, e a súa existencia pode ser acreditada por calquera medio de proba admitido en dereito, incluído o certificado acreditativo do silencio producido. Este certificado será expedido de oficio polo órgano competente para resolver, no prazo de quince días desde que expire o prazo máximo para resolver o procedemento. Sen prexuízo do anterior, o interesado poderá pedilo en calquera momento e o prazo indicado anteriormente computarase desde o día seguinte a aquel en que a petición tiver entrada no rexistro electrónico da Administración ou organismo competente para resolver.

Artigo 25. Falta de resolución expresa en procedementos iniciados de oficio.

1. Nos procedementos iniciados de oficio, o vencemento do prazo máximo establecido sen que se ditase e notificase resolución expresa non exime a Administración do cumprimento da obriga legal de resolver, e producirá os seguintes efectos:

a) No caso de procedementos de que poida derivar o recoñecemento ou, se for o caso, a constitución de dereitos ou outras situacións xurídicas favorables, os interesados que comparecesen poderán entender desestimadas as súas pretensións por silencio administrativo.

b) Nos procedementos en que a Administración exerza potestades sancionadoras ou, en xeral, de intervención, susceptibles de producir efectos desfavorables ou de gravame, producirase a caducidade. Nestes casos, a resolución que declare a caducidade ordenará o arquivamento das actuacións, cos efectos previstos no artigo 95.

2. Nos supostos en que o procedemento se paralizase por causa imputable ao interesado, interromperase o cómputo do prazo para resolver e notificar a resolución.

Artigo 26. Emisión de documentos polas administracións públicas.

1. Enténdese por documentos públicos administrativos os validamente emitidos polos órganos das administracións públicas. As administracións públicas emitirán os documentos administrativos por escrito, a través de medios electrónicos, a menos que a súa natureza exixa outra forma máis adecuada de expresión e constancia.

2. Para seren considerados válidos, os documentos electrónicos administrativos deberán:

a) Conter información de calquera natureza arquivada nun soporte electrónico segundo un formato determinado susceptible de identificación e tratamento diferenciado.

b) Dispor dos datos de identificación que permitan a súa individualización, sen prexuízo da súa posible incorporación a un expediente electrónico.

c) Incorporar unha referencia temporal do momento en que foron emitidos.

d) Incorporar os metadatos mínimos exixidos.

e) Incorporar as sinaturas electrónicas que correspondan de acordo co previsto na normativa aplicable.

Consideraranse válidos os documentos electrónicos que, cumprindo estes requisitos, sexan trasladados a un terceiro a través de medios electrónicos.

3. Non requirirán de sinatura electrónica os documentos electrónicos emitidos polas administracións públicas que se publiquen con carácter meramente informativo, así como aqueles que non formen parte dun expediente administrativo. En todo caso, será necesario identificar a orixe destes documentos.

Artigo 27. *Validez e eficacia das copias realizadas polas administracións públicas.*

1. Cada Administración pública determinará os órganos que teñan atribuídas as competencias de expedición de copias auténticas dos documentos públicos administrativos ou privados.

As copias auténticas de documentos privados producen unicamente efectos administrativos. As copias auténticas realizadas por unha Administración pública terán validez nas restantes administracións.

Para estes efectos, a Administración xeral do Estado, as comunidades autónomas e as entidades locais poderán realizar copias auténticas mediante funcionario habilitado ou mediante actuación administrativa automatizada.

Deberase manter actualizado un rexistro, ou outro sistema equivalente, onde constarán os funcionarios habilitados para a expedición de copias auténticas, que deberán ser plenamente interoperables e estar interconectados cos das restantes administracións públicas, para os efectos de comprobar a validez da citada habilitación. Neste rexistro ou sistema equivalente constarán, ao menos, os funcionarios que presten servizos nas oficinas de asistencia en materia de rexistros.

2. Terán a consideración de copia auténtica dun documento público administrativo ou privado as realizadas, calquera que for o seu soporte, polos órganos competentes das administracións públicas nas cales quede garantida a identidade do órgano que realizou a copia e o seu contido.

As copias auténticas terán a mesma validez e eficacia que os documentos orixinais.

3. Para garantir a identidade e o contido das copias electrónicas ou en papel e, por tanto, o seu carácter de copias auténticas, as administracións públicas deberanse axustar ao previsto no Esquema nacional de interoperabilidade, no Esquema nacional de seguridade e nas súas normas técnicas de desenvolvemento, así como ás seguintes regras:

a) As copias electrónicas dun documento electrónico orixinal ou dunha copia electrónica auténtica, con ou sen cambio de formato, deberán incluír os metadatos que acrediten a súa condición de copia e que se visualicen ao consultar o documento.

b) As copias electrónicas de documentos en soporte papel ou noutro soporte non electrónico susceptible de dixitalización requirirán que o documento fose dixitalizado e deberán incluír os metadatos que acrediten a súa condición de copia e que se visualicen ao consultar o documento.

Enténdese por dixitalización o proceso tecnolóxico que permite converter un documento en soporte papel ou noutro soporte non electrónico nun ficheiro electrónico que contén a imaxe codificada, fiel e íntegra do documento.

c) As copias en soporte papel de documentos electrónicos requirirán que nelas figure a condición de copia e conterán un código xerado electronicamente ou outro sistema de verificación que permitirá contrastar a autenticidade da copia mediante o acceso aos arquivos electrónicos do órgano ou organismo público emisor.

d) As copias en soporte papel de documentos orixinais emitidos no dito soporte proporcionaranse mediante unha copia auténtica en papel do documento electrónico que se encontre en poder da Administración ou ben mediante unha posta de manifesto electrónica que conteña copia auténtica do documento orixinal.

Para estes efectos, as administracións farán públicos, a través da sede electrónica correspondente, os códigos seguros de verificación ou outro sistema de verificación utilizado.

4. Os interesados poderán solicitar, en calquera momento, a expedición de copias auténticas dos documentos públicos administrativos que fosen validamente emitidos polas administracións públicas. A solicitude dirixirase ao órgano que emitiu o documento orixinal e deberase expedir, salvo as excepcións derivadas da aplicación da Lei 19/2013, do 9 de decembro, no prazo de quince días contados desde a recepción da solicitude no rexistro electrónico da Administración ou organismo competente.

Así mesmo, as administracións públicas estarán obrigadas a expedir copias auténticas electrónicas de calquera documento en papel que presenten os interesados e que se vaia incorporar a un expediente administrativo.

5. Cando as administracións públicas expidan copias auténticas electrónicas, deberá quedar expresamente indicado así no documento da copia.

6. A expedición de copias auténticas de documentos públicos notariais, rexistrais e xudiciais, así como dos diarios oficiais, rexerese pola súa lexislación específica.

Artigo 28. *Documentos achegados polos interesados ao procedemento administrativo.*

1. Os interesados deberán achegar ao procedemento administrativo os datos e documentos exixidos polas administracións públicas de acordo co disposto na normativa aplicable. Así mesmo, os interesados poderán achegar calquera outro documento que consideren conveniente.

2. Os interesados non estarán obrigados a achegar documentos que fosen elaborados por calquera Administración, con independencia de que a presentación dos citados documentos teña carácter preceptivo ou facultativo no procedemento de que se trate, sempre que o interesado expresase o seu consentimento para que sexan consultados ou obtidos eses documentos. Presumirase que a consulta ou obtención é autorizada polos interesados salvo que conste no procedemento a súa oposición expresa ou a lei especial aplicable requira consentimento expreso.

En ausencia de oposición do interesado, as administracións públicas deberán obter os documentos electronicamente a través das súas redes corporativas ou mediante consulta ás plataformas de intermediación de datos ou outros sistemas electrónicos habilitados para o efecto.

Cando se trate de informes preceptivos xa elaborados por un órgano administrativo distinto ao que tramita o procedemento, estes deberán ser remitidos no prazo de dez días contados desde a súa solicitude. Cumprido este prazo, o interesado será informado de que pode achegar este informe ou esperar á súa remisión polo órgano competente.

3. As administracións non exixirán aos interesados a presentación de documentos orixinais, salvo que, con carácter excepcional, a normativa reguladora aplicable estableza o contrario.

Así mesmo, as administracións públicas non requirirán aos interesados datos ou documentos non exixidos pola normativa reguladora aplicable ou que fosen presentados anteriormente polo interesado a calquera Administración. Para estes efectos, o interesado deberá indicar en que momento e ante que órgano administrativo presentou os citados documentos, e as administracións públicas deberanos obter electronicamente a través das súas redes corporativas ou dunha consulta ás plataformas de intermediación de datos ou outros sistemas electrónicos habilitados para o efecto. Presumirase que esta consulta é autorizada polos interesados, salvo que conste no procedemento a súa oposición expresa ou a lei especial aplicable requira consentimento expreso e, en ambos os casos, deberán ser informados previamente dos seus dereitos en materia de protección de datos de carácter persoal. Excepcionalmente, se as administracións públicas non puideren obter os citados documentos, poderán solicitar novamente ao interesado a súa presentación.

4. Cando con carácter excepcional, e de acordo co previsto nesta lei, a Administración solicite ao interesado a presentación dun documento orixinal e este estea en formato papel, o interesado deberá obter unha copia auténtica, segundo os requisitos establecidos no artigo 27, con carácter previo á súa presentación electrónica. A copia electrónica resultante reflectirá expresamente esta circunstancia.

5. Excepcionalmente, cando a relevancia do documento no procedemento o exixa ou existan dúbidas derivadas da calidade da copia, as administracións poderán solicitar de maneira motivada o cotexo das copias presentadas polo interesado, para o cal poderán requirir a exhibición do documento ou da información orixinal.

6. As copias que presenten os interesados ao procedemento administrativo terán eficacia exclusivamente no ámbito da actividade das administracións públicas.

7. Os interesados responsabilizaranse da veracidade dos documentos que presenten.

CAPÍTULO II

Termos e prazos

Artigo 29. *Obrigatoriedade de termos e prazos.*

Os termos e prazos establecidos nesta ou noutras leis obrigan as autoridades e persoal ao servizo das administracións públicas competentes para a tramitación dos asuntos, así como os interesados neles.

Artigo 30. *Cómputo de prazos.*

1. Salvo que por lei ou no dereito da Unión Europea se dispoña outro cómputo, cando os prazos se sinalen por horas, enténdese que estas son hábiles. Son hábiles todas as horas do día que formen parte dun día hábil.

Os prazos expresados por horas contaranse de hora en hora e de minuto en minuto desde a hora e o minuto en que teña lugar a notificación ou publicación do acto de que se trate e non poderán ter unha duración superior a vinte e catro horas; neste caso expresaranse en días.

2. Sempre que por lei ou no dereito da Unión Europea non se exprese outro cómputo, cando os prazos se sinalen por días, enténdese que estes son hábiles, excluíndose do cómputo os sábados, os domingos e os declarados festivos.

Cando os prazos se sinalasen por días naturais por declaralo así unha lei ou polo dereito da Unión Europea, farase constar esta circunstancia nas correspondentes notificacións.

3. Os prazos expresados en días contaranse a partir do día seguinte a aquel en que teña lugar a notificación ou publicación do acto de que se trate, ou desde o seguinte a aquel en que se produza a estimación ou a desestimación por silencio administrativo.

4. Se o prazo se fixa en meses ou anos, estes computaranse a partir do día seguinte a aquel en que teña lugar a notificación ou publicación do acto de que se trate, ou desde o seguinte a aquel en que se produza a estimación ou desestimación por silencio administrativo.

O prazo concluirá o mesmo día en que se produciu a notificación, publicación ou silencio administrativo no mes ou no ano de vencemento. Se no mes de vencemento non houber día equivalente a aquel en que comeza o cómputo, entenderase que o prazo expira o último día do mes.

5. Cando o último día do prazo sexa inhábil, entenderase prorrogado ao primeiro día hábil seguinte.

6. Cando un día sexa hábil no municipio ou comunidade autónoma en que resida o interesado e inhábil na sede do órgano administrativo, ou á inversa, considerarase inhábil en todo caso.

7. A Administración xeral do Estado e as administracións das comunidades autónomas, con suxeición ao calendario laboral oficial, fixarán, no seu respectivo ámbito, o calendario de días inhábiles para efectos de cómputos de prazos. O calendario aprobado polas comunidades autónomas comprenderá os días inhábiles das entidades locais correspondentes ao seu ámbito territorial, ás cales será de aplicación.

Este calendario deberase publicar antes do comezo de cada ano no diario oficial que corresponda, así como noutros medios de difusión que garantan o seu coñecemento xeneralizado.

8. A declaración dun día como hábil ou inhábil para efectos de cómputo de prazos non determina por si soa o funcionamento dos centros de traballo das administracións públicas, a organización do tempo de traballo ou o seu réxime de xornada e horarios.

Artigo 31. *Cómputo de prazos nos rexistros.*

1. Cada Administración pública publicará os días e o horario en que deban permanecer abertas as oficinas que prestarán asistencia para a presentación electrónica de documentos, garantindo o dereito dos interesados a seren asistidos no uso de medios electrónicos.

2. O rexistro electrónico de cada Administración ou organismo rexerese, para efectos de cómputo dos prazos, pola data e hora oficial da sede electrónica de acceso, que deberá contar coas medidas de seguranza necesarias para garantir a súa integridade e figurar de modo accesible e visible.

O funcionamento do rexistro electrónico rexerese polas seguintes regras:

a) Permitirá a presentación de documentos todos os días do ano durante as vinte e catro horas.

b) Para os efectos do cómputo de prazo fixado en días hábiles, e no que se refire ao cumprimento de prazos polos interesados, a presentación nun día inhábil entenderase realizada na primeira hora do primeiro día hábil seguinte, salvo que unha norma permita expresamente a recepción en día inhábil.

Os documentos consideraranse presentados pola orde de hora efectiva en que o foron no día inhábil. Os documentos presentados no día inhábil reputaranse anteriores, segundo a mesma orde, aos que o fosen o primeiro día hábil posterior.

c) O inicio do cómputo dos prazos que deban cumprir as administracións públicas virá determinado pola data e hora de presentación no rexistro electrónico de cada Administración ou organismo. En todo caso, a data e hora efectiva de inicio do cómputo de prazos deberá ser comunicada a quen presentou o documento.

3. A sede electrónica do rexistro de cada Administración pública ou organismo determinará, atendendo ao ámbito territorial en que exerce as súas competencias o titular daquela e ao calendario previsto no artigo 30.7, os días que se considerarán inhábiles para os efectos previstos neste artigo. Este será o único calendario de días inhábiles que se aplicará para efectos do cómputo de prazos nos rexistros electrónicos, sen que lles resulte de aplicación o disposto no artigo 30.6.

Artigo 32. *Ampliación.*

1. A Administración, salvo precepto en contrario, poderá conceder de oficio ou por petición dos interesados unha ampliación dos prazos establecidos, que non exceda a metade destes, se as circunstancias o aconsellan e con isto non se prexudican dereitos de terceiro. O acordo de ampliación deberá ser notificado aos interesados.

2. A ampliación dos prazos polo tempo máximo permitido aplicarase, en todo caso, aos procedementos tramitados polas misións diplomáticas e oficinas consulares, así como a aqueles que, tramitándose no interior, exixan cumprir algún trámite no estranxeiro ou nos que interveñan interesados residentes fóra de España.

3. Tanto a petición dos interesados como a decisión sobre a ampliación deberanse producir, en todo caso, antes do vencemento do prazo de que se trate. En ningún caso poderá ser obxecto de ampliación un prazo xa vencido. Os acordos sobre ampliación de prazos ou sobre a súa denegación non serán susceptibles de recurso, sen prexuízo do procedente contra a resolución que poña fin ao procedemento.

4. Cando unha incidencia técnica imposibilitase o funcionamento ordinario do sistema ou aplicación que corresponda, e ata que se solucione o problema, a Administración poderá determinar unha ampliación dos prazos non vencidos e deberá publicar na sede electrónica tanto a incidencia técnica acontecida como a ampliación concreta do prazo non vencido.

Artigo 33. *Tramitación de urxencia.*

1. Cando razóns de interese público o aconsellen, poderase acordar, de oficio ou por petición do interesado, a aplicación ao procedemento da tramitación de urxencia, pola cal se reducirán á metade os prazos establecidos para o procedemento ordinario, salvo os relativos á presentación de solicitudes e recursos.

2. Non caberá recurso ningún contra o acordo que declare a aplicación da tramitación de urxencia ao procedemento, sen prexuízo do procedente contra a resolución que poña fin ao procedemento.

TÍTULO III

Dos actos administrativos

CAPÍTULO I

Requisitos dos actos administrativos

Artigo 34. *Produción e contido.*

1. Os actos administrativos que diten as administracións públicas, ben de oficio ou por instancia do interesado, serán producidos polo órgano competente axustándose aos requisitos e ao procedemento establecido.

2. O contido dos actos axustarase ao disposto polo ordenamento xurídico e será determinado e adecuado aos fins daqueles.

Artigo 35. *Motivación.*

1. Serán motivados, con sucinta referencia de feitos e fundamentos de dereito:

- a) Os actos que limiten dereitos subxectivos ou intereses lexítimos.
- b) Os actos que resolvan procedementos de revisión de oficio de disposicións ou actos administrativos, recursos administrativos e procedementos de arbitraje e os que declaren a súa inadmisión.
- c) Os actos que se separen do criterio seguido en actuacións precedentes ou do ditame de órganos consultivos.
- d) Os acordos de suspensión de actos, calquera que for o motivo desta, así como a adopción das medidas provisionais previstas no artigo 56.
- e) Os acordos de aplicación da tramitación de urxencia, de ampliación de prazos e de realización de actuacións complementarias.
- f) Os actos que rexeiten probas propostas polos interesados.
- g) Os actos que acorden a terminación do procedemento pola imposibilidade material de continuo por causas sobrevidas, así como os que acorden a desistencia da Administración en procedementos iniciados de oficio.
- h) As propostas de resolución nos procedementos de carácter sancionador, así como os actos que resolvan procedementos de carácter sancionador ou de responsabilidade patrimonial.
- i) Os actos que se diten no exercicio de potestades discrecionais, así como os que deban selo en virtude de disposición legal ou regulamentaria expresa.

2. A motivación dos actos que poñan fin aos procedementos selectivos e de concorrencia competitiva realizarase de conformidade co que dispoñan as normas que regulen as súas convocatorias e, en todo caso, deberán quedar acreditados no procedemento os fundamentos da resolución que se adopte.

Artigo 36. *Forma.*

1. Os actos administrativos produciranse por escrito a través de medios electrónicos, a menos que a súa natureza exixa outra forma máis adecuada de expresión e constancia.

2. Nos casos en que os órganos administrativos exerzan a súa competencia de forma verbal, a constancia escrita do acto, cando sexa necesaria, será efectuada e asinada polo titular do órgano inferior ou funcionario que a reciba oralmente, expresando na comunicación do acto a autoridade de que procede. Se se tratar de resolucións, o titular da competencia deberá autorizar unha relación das que ditase de forma verbal, con expresión do seu contido.

3. Cando se deba ditar unha serie de actos administrativos da mesma natureza, tales como nomeamentos, concesións ou licenzas, poderán refundirse nun único acto, acordado polo órgano competente, que especificará as persoas ou outras circunstancias que individualicen os efectos do acto para cada interesado.

CAPÍTULO II

Eficacia dos actos

Artigo 37. *Inderrogabilidade singular.*

1. As resolucións administrativas de carácter particular non poderán vulnerar o establecido nunha disposición de carácter xeral, aínda que aquelas procedan dun órgano de igual ou superior xerarquía ao que ditou a disposición xeral.

2. Son nulas as resolucións administrativas que vulneren o establecido nunha disposición regulamentaria, así como aquelas que incorran nalgunha das causas recollidas no artigo 47.

Artigo 38. *Executividade.*

Os actos das administracións públicas suxeitos ao dereito administrativo serán executivos conforme o disposto nesta lei.

Artigo 39. *Efectos.*

1. Os actos das administracións públicas suxeitos ao dereito administrativo presumiranse válidos e producirán efectos desde a data en que se diten, salvo que neles se dispoña outra cousa.

2. A eficacia quedará demorada cando así o exixa o contido do acto ou estea subordinada á súa notificación, publicación ou aprobación superior.

3. Excepcionalmente, poderá outorgarse eficacia retroactiva aos actos cando se diten en substitución de actos anulados, así como cando produzan efectos favorables ao interesado, sempre que os supostos de feito necesarios existisen xa na data a que se retrotraia a eficacia do acto e esta non lesione dereitos ou intereses lexítimos doutras persoas.

4. As normas e actos ditados polos órganos das administracións públicas no exercicio da súa propia competencia deberán ser observados polo resto dos órganos administrativos, aínda que non dependan xerarquicamente entre si ou pertencen a outra Administración.

5. Cando unha Administración pública teña que ditar, no ámbito das súas competencias, un acto que necesariamente teña por base outro ditado por unha Administración pública distinta e aquela entenda que é ilegal, poderá requirir a esta previamente para que anule ou revise o acto de acordo co disposto no artigo 44 da Lei 29/1998, do 13 de xullo, reguladora da xurisdición contencioso-administrativa, e, se rexeitar o requirimento, poderá interpor recurso contencioso-administrativo. Nestes casos, quedará suspendido o procedemento para ditar resolución.

Artigo 40. *Notificación.*

1. O órgano que dite as resolucións e actos administrativos notificaraos aos interesados cuxos dereitos e intereses sexan afectados por aqueles, nos termos previstos nos artigos seguintes.

2. Toda notificación deberá ser cursada dentro do prazo de dez días a partir da data en que o acto fose ditado, e deberá conter o texto íntegro da resolución, con indicación de se pon fin ou non á vía administrativa, a expresión dos recursos que procedan, se for o caso, en vía administrativa e xudicial, o órgano ante o cal se deban presentar e o prazo para interpoñer, sen prexuízo de que os interesados poidan exercer, se for o caso, calquera outro que consideren procedente.

3. As notificacións que, contendo o texto íntegro do acto, omitan algún dos demais requisitos previstos no número anterior producirán efecto a partir da data en que o interesado realice actuacións que supoñan o coñecemento do contido e alcance da resolución ou acto obxecto da notificación, ou interpoña calquera recurso que proceda.

4. Sen prexuízo do establecido no número anterior, e só para os efectos de entender cumprida a obriga de notificar dentro do prazo máximo de duración dos procedementos, será suficiente a notificación que conteña, cando menos, o texto íntegro da resolución, así como o intento de notificación debidamente acreditado.

5. As administracións públicas poderán adoptar as medidas que consideren necesarias para a protección dos datos persoais que consten nas resolucións e actos administrativos cando estes teñan por destinatarios máis dun interesado.

Artigo 41. *Condicións xerais para a práctica das notificacións.*

1. As notificacións practícaranse preferentemente por medios electrónicos e, en todo caso, cando o interesado resulte obrigado a recibilas por esta vía.

Non obstante o anterior, as administracións poderán practicar as notificacións por medios non electrónicos nos seguintes supostos:

a) Cando a notificación se realice con ocasión da comparecencia espontánea do interesado ou do seu representante nas oficinas de asistencia en materia de rexistro e solicite a comunicación ou notificación persoal nese momento.

b) Cando para asegurar a eficacia da actuación administrativa resulte necesario practicar a notificación por entrega directa dun empregado público da Administración notificante.

Con independencia do medio utilizado, as notificacións serán válidas sempre que permitan ter constancia do seu envío ou posta á disposición, da recepción ou acceso polo interesado ou polo seu representante, das súas datas e horas, do contido íntegro, e da identidade fidedigna do remitente e destinatario. A acreditación da notificación efectuada incorporárase ao expediente.

Os interesados que non estean obrigados a recibir notificacións electrónicas poderán decidir e comunicar en calquera momento á Administración pública, mediante os modelos normalizados que se establezan para o efecto, que as notificacións sucesivas se practiquen ou deixen de practicar por medios electrónicos.

Regulamentariamente, as administracións poderán establecer a obriga de practicar electronicamente as notificacións para determinados procedementos e para certos colectivos de persoas físicas respecto das cales por razón da súa capacidade económica, técnica, dedicación profesional ou outros motivos quede acreditado que teñen acceso e dispoñibilidade dos medios electrónicos necesarios.

Adicionalmente, o interesado poderá identificar un dispositivo electrónico e/ou un enderezo de correo electrónico que servirán para o envío dos avisos regulados neste artigo, pero non para a práctica de notificacións.

2. En ningún caso se efectuarán por medios electrónicos as seguintes notificacións:
  - a) Aquelas en que o acto que se notifica vaia acompañado de elementos que non sexan susceptibles de conversión en formato electrónico.
  - b) As que conteñan medios de pagamento a favor dos obrigados, tales como cheques.
3. Nos procedementos iniciados por solicitude do interesado, a notificación practicarase polo medio sinalado para o efecto por aquel. Esta notificación será electrónica nos casos en que exista obriga de relacionarse desta forma coa Administración.

Cando non for posible realizar a notificación de acordo co sinalado na solicitude, practicarase en calquera lugar adecuado para tal fin e por calquera medio que permita ter constancia da recepción polo interesado ou o seu representante, así como da data, a identidade e o contido do acto notificado.
4. Nos procedementos iniciados de oficio, só para efectos da súa iniciación, as administracións públicas poderán obter, mediante consulta ás bases de datos do Instituto Nacional de Estatística, os datos sobre o domicilio do interesado recollidos no padrón municipal, remitidos polas entidades locais en aplicación do previsto na Lei 7/1985, do 2 de abril, reguladora das bases do réxime local.
5. Cando o interesado ou o seu representante rexeite a notificación dunha actuación administrativa, farase constar no expediente especificando as circunstancias da tentativa de notificación e o medio, co cal se dará por efectuado o trámite e se seguirá o procedemento.
6. Con independencia de que a notificación se realice en papel ou por medios electrónicos, as administracións públicas enviarán un aviso ao dispositivo electrónico e/ou ao enderezo de correo electrónico do interesado que este comunicase, informándoo da posta á disposición dunha notificación na sede electrónica da Administración ou organismo correspondente ou no enderezo electrónico habilitado único. A falta de práctica deste aviso non impedirá que a notificación sexa considerada plenamente válida.
7. Cando o interesado for notificado por distintas vías, tomarase como data de notificación a daquela que se producise en primeiro lugar.

Artigo 42. *Práctica das notificacións en papel.*

1. Todas as notificacións que se practiquen en papel deberán ser postas á disposición do interesado na sede electrónica da Administración ou organismo actuante para que poida acceder ao contido delas de forma voluntaria.
2. Cando a notificación se practique no domicilio do interesado, de non se encontrar presente este no momento de entregarse a notificación, poderá facerse cargo dela calquera persoa maior de catorce anos que se encontre no domicilio e faga constar a súa identidade. Se ninguén se fixer cargo da notificación, farase constar esta circunstancia no expediente, xunto co día e a hora en que se tentou a notificación, tentativa que se repetirá por unha única vez e nunha hora distinta dentro dos tres días seguintes. En caso de que a primeira tentativa de notificación se realizase antes das quince horas, a segunda tentativa deberase realizar despois das quince horas e viceversa, deixando en todo caso ao menos unha marxe de diferenza de tres horas entre ambas as tentativas de notificación. Se a segunda tentativa tamén resultar infrutuosa, procederase na forma prevista no artigo 44.
3. Cando o interesado acceda ao contido da notificación en sede electrónica, ofreceráselle a posibilidade de que o resto das notificacións se poidan realizar a través de medios electrónicos.

Artigo 43. *Práctica das notificacións a través de medios electrónicos.*

1. As notificacións por medios electrónicos practicaranse mediante comparecencia na sede electrónica da Administración ou organismo actuante, a través do enderezo electrónico habilitado único ou mediante ambos os sistemas, segundo dispoña cada Administración ou organismo.

Para os efectos previstos neste artigo, enténdese por comparecencia na sede electrónica o acceso polo interesado ou o seu representante debidamente identificado ao contido da notificación.

2. As notificacións por medios electrónicos entenderanse practicadas no momento en que se produza o acceso ao seu contido.

Cando a notificación por medios electrónicos sexa de carácter obrigatorio, ou fose expresamente elixida polo interesado, entenderase rexeitada cando transcorresen dez días naturais desde a posta á disposición da notificación sen que se acceda ao seu contido.

3. Entenderase cumprida a obriga a que se refire o artigo 40.4 coa posta á disposición da notificación na sede electrónica da Administración ou organismo actuante ou no enderezo electrónico habilitado único.

4. Os interesados poderán acceder ás notificacións desde o punto de acceso xeral electrónico da Administración, que funcionará como un portal de acceso.

Artigo 44. *Notificación infrutuosa.*

Cando os interesados nun procedemento sexan descoñecidos, se ignore o lugar da notificación ou ben cando, intentada esta, non se puidese practicar, a notificación farase por medio dun anuncio publicado no «Boletín Oficial del Estado».

Así mesmo, previamente e con carácter facultativo, as administracións poderán publicar un anuncio no boletín oficial da comunidade autónoma ou da provincia, no taboleiro de edictos do concello do último domicilio do interesado ou do consulado ou sección consular da embaixada correspondente.

As administracións públicas poderán establecer outras formas de notificación complementarias a través dos restantes medios de difusión, que non excluirán a obriga de publicar o correspondente anuncio no «Boletín Oficial del Estado».

Artigo 45. *Publicación.*

1. Os actos administrativos serán obxecto de publicación cando así o establezan as normas reguladoras de cada procedemento ou cando o aconsellen razóns de interese público apreciadas polo órgano competente.

En todo caso, os actos administrativos serán obxecto de publicación, que producirá os efectos da notificación, nos seguintes casos:

a) Cando o acto teña por destinatario unha pluralidade indeterminada de persoas ou cando a Administración considere que a notificación efectuada a un só interesado é insuficiente para garantir a notificación a todos; neste último caso, será adicional á realizada individualmente.

b) Cando se trate de actos integrantes dun procedemento selectivo ou de concorrencia competitiva de calquera tipo. Neste caso, a convocatoria do procedemento deberá indicar o medio onde se efectuarán as sucesivas publicacións e carecerán de validez as que se leven a cabo en lugares distintos.

2. A publicación dun acto deberá conter os mesmos elementos que o artigo 40.2 exige respecto das notificacións. Será tamén aplicable á publicación o establecido no número 3 do mesmo artigo.

Nos supostos de publicacións de actos que conteñan elementos comúns, poderán publicarse de forma conxunta os aspectos coincidentes, especificando soamente os aspectos individuais de cada acto.

3. A publicación dos actos realizarase no diario oficial que corresponda, segundo cal for a Administración de que proceda o acto que se notifica.

4. Sen prexuízo do disposto no artigo 44, a publicación de actos e comunicacións que, por disposición legal ou regulamentaria deba practicarse en taboleiro de anuncios ou edictos, entenderase cumprida coa súa publicación no diario oficial correspondente.

Artigo 46. *Indicación de notificacións e publicacións.*

Se o órgano competente apreciar que a notificación por medio de anuncios ou a publicación dun acto lesiona dereitos ou intereses lexítimos, limitarase a publicar no diario oficial que corresponda unha sucinta indicación do contido do acto e do lugar onde os interesados poderán comparecer, no prazo que se estableza, para coñecemento do contido íntegro do mencionado acto e constancia de tal coñecemento.

Adicionalmente e de maneira facultativa, as administracións poderán establecer outras formas de notificación complementarias a través dos restantes medios de difusión, que non excluirán a obriga de publicar no correspondente diario oficial.

CAPÍTULO III

Nulidade e anulabilidade

Artigo 47. *Nulidade de pleno dereito.*

1. Os actos das administracións públicas son nulos de pleno dereito nos casos seguintes:

- a) Os que lesionen os dereitos e liberdades susceptibles de amparo constitucional.
- b) Os ditados por órgano manifestamente incompetente por razón da materia ou do territorio.
- c) Os que teñan un contido imposible.
- d) Os que sexan constitutivos de infracción penal ou se diten como consecuencia desta.
- e) Os ditados prescindindo total e absolutamente do procedemento legalmente establecido ou das normas que conteñen as regras esenciais para a formación da vontade dos órganos colexiados.
- f) Os actos expresos ou presuntos contrarios ao ordenamento xurídico polos cales se adquiren facultades ou dereitos cando se careza dos requisitos esenciais para a súa adquisición.
- g) Calquera outro que se estableza expresamente nunha disposición con rango de lei.

2. Tamén serán nulas de pleno dereito as disposicións administrativas que vulneren a Constitución, as leis ou outras disposicións administrativas de rango superior, as que regulen materias reservadas á lei e as que establezan a retroactividade de disposicións sancionadoras non favorables ou restritivas de dereitos individuais.

Artigo 48. *Anulabilidade.*

1. Son anulables os actos da Administración que incorran en calquera infracción do ordenamento xurídico, mesmo a desviación de poder.

2. Non obstante, o defecto de forma soamente determinará a anulabilidade cando o acto careza dos requisitos formais indispensables para alcanzar o seu fin ou dea lugar á indefensión dos interesados.

3. A realización de actuacións administrativas fóra do tempo establecido para elas soamente implicará a anulabilidade do acto cando así o impoña a natureza do termo ou prazo.

Artigo 49. *Límites á extensión da nulidade ou anulabilidade dos actos.*

1. A nulidade ou anulabilidade dun acto non implicará a dos sucesivos no procedemento que sexan independentes do primeiro.

2. A nulidade ou anulabilidade en parte do acto administrativo non implicará a das partes deste independentes daquela, salvo que a parte viciada sexa de tal importancia que sen ela o acto administrativo non tería sido ditado.

Artigo 50. *Conversión de actos viciados.*

Os actos nulos ou anulables que, no entanto, conteñan os elementos constitutivos doutro distinto producirán os efectos deste.

Artigo 51. *Conservación de actos e trámites.*

O órgano que declare a nulidade ou anule as actuacións disporá sempre a conservación daqueles actos e trámites cuxo contido se tería mantido igual se non se cometese a infracción.

Artigo 52. *Validación.*

1. A Administración poderá validar os actos anulables, emendando os vicios que padezan.

2. O acto de validación producirá efecto desde a súa data, salvo o disposto no artigo 39.3 para a retroactividade dos actos administrativos.

3. Se o vicio consistir en incompetencia non determinante de nulidade, a validación poderá ser realizada polo órgano competente cando sexa superior xerárquico do que ditou o acto viciado.

4. Se o vicio consistir na falta dalgunha autorización, poderá ser validado o acto mediante o outorgamento desta polo órgano competente.

TÍTULO IV

Das disposicións sobre o procedemento administrativo común

CAPÍTULO I

Garantías do procedemento

Artigo 53. *Dereitos do interesado no procedemento administrativo.*

1. Ademais do resto dos dereitos previstos nesta lei, os interesados nun procedemento administrativo teñen os seguintes dereitos:

a) A coñecer, en calquera momento, o estado da tramitación dos procedementos en que teñan a condición de interesados; o sentido do silencio administrativo que corresponda, en caso de que a Administración non dite nin notifique resolución expresa en prazo; o órgano competente para a súa instrución, se for o caso, e resolución, e os actos de trámite ditados. Así mesmo, tamén terán dereito a acceder e a obter copia dos documentos contidos nos citados procedementos.

Os que se relacionen coas administracións públicas a través de medios electrónicos terán dereito a consultar a información a que se refire o parágrafo anterior, no punto de acceso xeral electrónico da Administración, que funcionará como un portal de acceso. Entenderase cumprida a obriga da Administración de facilitar copias dos documentos contidos nos procedementos mediante a súa posta á disposición no punto de acceso xeral electrónico da Administración competente ou nas sedes electrónicas que correspondan.

b) A identificar as autoridades e o persoal ao servizo das administracións públicas baixo cuxa responsabilidade se tramiten os procedementos.

c) A non presentar documentos orixinais salvo que, de maneira excepcional, a normativa reguladora aplicable estableza o contrario. En caso de que, excepcionalmente, deban presentar un documento orixinal, terán dereito a obter unha copia autenticada deste.

d) A non presentar datos e documentos non exixidos polas normas aplicables ao procedemento de que se trate que xa se encontren en poder das administracións públicas ou que fosen elaborados por estas.

e) A formular alegacións, utilizar os medios de defensa admitidos polo ordenamento xurídico e a presentar documentos en calquera fase do procedemento anterior ao trámite de audiencia, que deberán ser tidos en conta polo órgano competente ao redactar a proposta de resolución.

f) A obter información e orientación acerca dos requisitos xurídicos ou técnicos que as disposicións vixentes impoñan aos proxectos, actuacións ou solicitudes que se propoñan realizar.

g) A actuar asistidos de asesor cando o consideren conveniente en defensa dos seus intereses.

h) A cumprir as obrigas de pagamento a través dos medios electrónicos previstos no artigo 98.2.

i) Calquera outro que lles recoñezan a Constitución e as leis.

2. Ademais dos dereitos previstos no número anterior, no caso de procedementos administrativos de natureza sancionadora, os presuntos responsables terán os seguintes dereitos:

a) A ser notificados dos feitos que se lles imputen, das infraccións que tales feitos poidan constituír e das sancións que, se for o caso, se lles poidan impor, así como da identidade do instrutor, da autoridade competente para impor a sanción e da norma que atribúa tal competencia.

b) Á presunción de non existencia de responsabilidade administrativa mentres non se demostre o contrario.

CAPÍTULO II

Iniciación do procedemento

Sección 1.ª Disposicións xerais

Artigo 54. *Clases de iniciación.*

Os procedementos poderanse iniciar de oficio ou por solicitude do interesado.

Artigo 55. *Información e actuacións previas.*

1. Con anterioridade ao inicio do procedemento, o órgano competente poderá abrir un período de información ou actuacións previas co fin de coñecer as circunstancias do caso concreto e a conveniencia ou non de iniciar o procedemento.

2. No caso de procedementos de natureza sancionadora, as actuacións previas orientaranse a determinar, coa maior precisión posible, os feitos susceptibles de motivar a incoación do procedemento, a identificación da persoa ou persoas que poidan resultar responsables e as circunstancias relevantes que concorran nuns e noutros.

As actuacións previas serán realizadas polos órganos que teñan atribuídas funcións de investigación, indagación e inspección na materia e, na falta destes, pola persoa ou órgano administrativo que determine o órgano competente para a iniciación ou resolución do procedemento.

Artigo 56. Medidas provisionais.

1. Iniciado o procedemento, o órgano administrativo competente para resolver poderá adoptar, de oficio ou por instancia de parte e de forma motivada, as medidas provisionais que considere oportunas para asegurar a eficacia da resolución que se poida ditar, se existiren elementos de xuízo suficientes para isto, de acordo cos principios de proporcionalidade, efectividade e menor onerosidade.

2. Antes da iniciación do procedemento administrativo, o órgano competente para iniciar ou instruír o procedemento, de oficio ou por instancia de parte, nos casos de urxencia inaprazable e para a protección provisoria dos intereses implicados, poderá adoptar de forma motivada as medidas provisionais que resulten necesarias e proporcionadas. As medidas provisionais deberán ser confirmadas, modificadas ou levantadas no acordo de iniciación do procedemento, que se deberá efectuar dentro dos quince días seguintes á súa adopción, o cal poderá ser obxecto do recurso que proceda.

En todo caso, estas medidas quedarán sen efecto se non se inicia o procedemento no mencionado prazo ou cando o acordo de iniciación non conteña un pronunciamento expreso acerca delas.

3. De acordo co previsto nos dous números anteriores, poderanse acordar as seguintes medidas provisionais, nos termos previstos na Lei 1/2000, do 7 de xaneiro, de axuízamento civil:

- a) A suspensión temporal de actividades.
- b) A prestación de fianzas.
- c) A retirada ou intervención de bens produtivos ou suspensión temporal de servizos por razóns de sanidade, hixiene ou seguranza, o feche temporal do establecemento por estas ou outras causas previstas na normativa reguladora aplicable.
- d) O embargo preventivo de bens, rendas e cousas funxibles computables en metálico por aplicación de prezos certos.
- e) O depósito, a retención ou a inmovilización de cousa moble.
- f) A intervención e depósito de ingresos obtidos mediante unha actividade que se considere ilícita e cuxa prohibición ou cesación se pretenda.
- g) A consignación ou constitución de depósito das cantidades que se reclamen.
- h) A retención de ingresos á conta que deban aboar as administracións públicas.
- i) Aquelas outras medidas que, para a protección dos dereitos dos interesados, prevexan expresamente as leis ou que se coiden necesarias para asegurar a efectividade da resolución.

4. Non se poderán adoptar medidas provisionais que poidan causar prexuízo de difícil ou imposible reparación aos interesados ou que impliquen violación de dereitos amparados polas leis.

5. As medidas provisionais poderán ser retiradas ou modificadas durante a tramitación do procedemento, de oficio ou por instancia de parte, en virtude de circunstancias sobrevidas ou que non puideron ser tidas en conta no momento da súa adopción.

En todo caso, extinguiranse cando produza efectos a resolución administrativa que poña fin ao procedemento correspondente.

Artigo 57. Acumulación.

O órgano administrativo que inicie ou tramite un procedemento, calquera que for a forma da súa iniciación, poderá dispor, de oficio ou por instancia de parte, a súa acumulación a outros con que garde identidade substancial ou íntima conexión, sempre que sexa o mesmo órgano quen deba tramitar e resolver o procedemento.

Contra o acordo de acumulación non procederá recurso ningún.

*Sección 2.ª Iniciación do procedemento de oficio pola Administración**Artigo 58. Iniciación de oficio.*

Os procedementos inicianse de oficio por acordo do órgano competente, ben por propia iniciativa ben como consecuencia de orde superior, por petición razoada doutros órganos ou por denuncia.

Artigo 59. Inicio do procedemento por propia iniciativa.

Enténdese por propia iniciativa a actuación derivada do coñecemento directo ou indirecto das circunstancias, condutas ou feitos obxecto do procedemento polo órgano que ten atribuída a competencia de iniciación.

Artigo 60. Inicio do procedemento como consecuencia de orde superior.

1. Enténdese por orde superior a emitida por un órgano administrativo superior xerárquico do competente para a iniciación do procedemento.

2. Nos procedementos de natureza sancionadora, a orde expresará, na medida do posible, a persoa ou persoas presuntamente responsables; as condutas ou feitos que puideren constituír infracción administrativa e a súa tipificación, así como o lugar e a data, datas ou período de tempo continuado en que os feitos se produciron.

Artigo 61. Inicio do procedemento por petición razoada doutros órganos.

1. Enténdese por petición razoada a proposta de iniciación do procedemento formulada por calquera órgano administrativo que non ten competencia para inicialo e que tivo coñecemento das circunstancias, condutas ou feitos obxecto do procedemento, ben ocasionalmente ben por ter atribuídas funcións de inspección, indagación ou investigación.

2. A petición non vincula o órgano competente para iniciar o procedemento, ben que deberá comunicar ao órgano que a formulase os motivos por que, se for o caso, non procede a iniciación.

3. Nos procedementos de natureza sancionadora, as peticións deberán especificar, na medida do posible, a persoa ou persoas presuntamente responsables, as condutas ou feitos que puideren constituír infracción administrativa e a súa tipificación, así como o lugar e a data, datas ou período de tempo continuado en que os feitos se produciron.

4. Nos procedementos de responsabilidade patrimonial, a petición deberá individualizar a lesión producida nunha persoa ou grupo de persoas, a súa relación de causalidade co funcionamento do servizo público, a súa avaliación económica, se for posible, e o momento en que a lesión efectivamente se produciu.

Artigo 62. Inicio do procedemento por denuncia.

1. Enténdese por denuncia o acto polo cal calquera persoa, en cumprimento ou non dunha obriga legal, pon en coñecemento dun órgano administrativo a existencia dun determinado feito que poida xustificar a iniciación de oficio dun procedemento administrativo.

2. As denuncias deberán expresar a identidade da persoa ou persoas que as presentan e o relato dos feitos que se poñen en coñecemento da Administración. Cando tales feitos poidan constituír unha infracción administrativa, recollerán a data da súa comisión e, cando sexa posible, a identificación dos presuntos responsables.

3. Cando a denuncia invoque un prexuízo no patrimonio das administracións públicas, a non iniciación do procedemento deberá ser motivada e notificarse aos denunciante a decisión de se se iniciou ou non o procedemento.

4. Cando o denunciante participase na comisión dunha infracción desta natureza e existan outros infractores, o órgano competente para resolver o procedemento deberá eximir o denunciante do pagamento da multa que lle correspondería ou outro tipo de sanción de carácter non pecuniario, cando sexa o primeiro en fornecer elementos de proba que permitan iniciar o procedemento ou comprobar a infracción, sempre que no momento de fornecerse aqueles non se dispoña de elementos suficientes para ordenala e se repare o prexuízo causado.

Así mesmo, o órgano competente para resolver deberá reducir o importe do pagamento da multa que lle correspondería ou, se for o caso, a sanción de carácter non pecuniario, cando, sen se cumprir algunha das condicións anteriores, o denunciante facilite elementos de proba que fornezan un valor engadido significativo respecto daqueles de que se dispoña.

En ambos os casos será necesario que o denunciante cese na participación da infracción e non destruíse elementos de proba relacionados co obxecto da denuncia.

5. A presentación dunha denuncia non confire, por si soa, a condición de interesado no procedemento.

Artigo 63. *Especialidades no inicio dos procedementos de natureza sancionadora.*

1. Os procedementos de natureza sancionadora iniciaranse sempre de oficio por acordo do órgano competente e establecerán a debida separación entre a fase instrutora e a sancionadora, que se encomendará a órganos distintos.

Considerarase que un órgano é competente para iniciar o procedemento cando así o determinen as súas normas reguladoras.

2. En ningún caso se poderá impor unha sanción sen que se tramitase o oportuno procedemento.

3. Non se poderán iniciar novos procedementos de carácter sancionador por feitos ou condutas tipificadas como infraccións en cuxa comisión o infractor persista de forma continuada, mentres non se dite unha primeira resolución sancionadora, con carácter executivo.

Artigo 64. *Acordo de iniciación nos procedementos de natureza sancionadora.*

1. O acordo de iniciación comunicarase ao instrutor do procedemento, con traslado de cantas actuacións existan ao respecto, e notificarase aos interesados, entendendo en todo caso por tal o inculpado.

Así mesmo, a incoación comunicarase ao denunciante cando as normas reguladoras do procedemento así o prevexan.

2. O acordo de iniciación deberá conter, ao menos:

- a) A identificación da persoa ou persoas presuntamente responsables.
- b) Os feitos que motivan a incoación do procedemento, a súa posible cualificación e as sancións que poidan corresponder, sen prexuízo do que resulte da instrución.
- c) A identificación do instrutor e, se for o caso, secretario do procedemento, con expresa indicación do réxime de recusación destes.
- d) O órgano competente para a resolución do procedemento e a norma que lle atribúa tal competencia, indicando a posibilidade de que o presunto responsable poida recoñecer voluntariamente a súa responsabilidade, cos efectos previstos no artigo 85.
- e) Medidas de carácter provisorio que acordase o órgano competente para iniciar o procedemento sancionador, sen prexuízo das que se poidan adoptar durante o procedemento de conformidade co artigo 56.
- f) Indicación do dereito a formular alegacións e á audiencia no procedemento e dos prazos para o seu exercicio, así como indicación de que, en caso de non efectuar alegacións no prazo previsto sobre o contido do acordo de iniciación, este poderá ser considerado proposta de resolución cando conteña un pronunciamento preciso acerca da responsabilidade imputada.

3. Excepcionalmente, cando no momento de ditar o acordo de iniciación non existan elementos suficientes para a cualificación inicial dos feitos que motivan a incoación do procedemento, a citada cualificación poderá realizarse nunha fase posterior mediante a elaboración dun prego de cargos, que deberá ser notificado aos interesados.

Artigo 65. Especialidades no inicio de oficio dos procedementos de responsabilidade patrimonial.

1. Cando as administracións públicas decidan iniciar de oficio un procedemento de responsabilidade patrimonial, será necesario que non prescribise o dereito á reclamación do interesado a que se refire o artigo 67.

2. O acordo de iniciación do procedemento notificarase aos particulares presuntamente lesionados e concederáselles un prazo de dez días para que acheguen cantas alegacións, documentos ou información consideren convenientes ao seu dereito e propoñan cantas probas sexan pertinentes para o recoñecemento deste. O procedemento iniciado instruírase aínda que os particulares presuntamente lesionados non comparezan no prazo establecido.

Sección 3.ª Inicio do procedemento por solicitude do interesado

Artigo 66. Solicitudes de iniciación.

1. As solicitudes que se formulen deberán conter:

- a) Nome e apelidos do interesado e, se for o caso, da persoa que o represente.
- b) Identificación do medio electrónico ou, na súa falta, lugar físico en que desexa que se practique a notificación. Adicionalmente, os interesados poderán proporcionar o seu enderezo de correo electrónico e/ou dispositivo electrónico co fin de que as administracións públicas os avisen do envío ou posta á disposición da notificación.
- c) Feitos, razóns e petición en que se concrete, con toda claridade, a solicitude.
- d) Lugar e data.
- e) Sinatura do solicitante ou acreditación da autenticidade da súa vontade expresada por calquera medio.
- f) Órgano, centro ou unidade administrativa a que se dirixe e o seu correspondente código de identificación.

As oficinas de asistencia en materia de rexistros estarán obrigadas a facilitar aos interesados o código de identificación se o interesado o descoñece. Así mesmo, as administracións públicas deberán manter e actualizar na sede electrónica correspondente unha lista cos códigos de identificación vixentes.

2. Cando as pretensións correspondentes a unha pluralidade de persoas teñan un contido e fundamento idéntico ou substancialmente similar, poderán ser formuladas nunha única solicitude, salvo que as normas reguladoras dos procedementos específicos dispoñan outra cousa.

3. Das solicitudes, comunicacións e escritos que presenten os interesados electronicamente ou nas oficinas de asistencia en materia de rexistros da Administración poderán estes exixir o correspondente recibo que acredite a data e hora de presentación.

4. As administracións públicas deberán establecer modelos e sistemas de presentación masiva que permitan aos interesados presentar simultaneamente varias solicitudes. Estes modelos, de uso voluntario, estarán á disposición dos interesados nas correspondentes sedes electrónicas e nas oficinas de asistencia en materia de rexistros das administracións públicas.

Os solicitantes poderán xuntar os elementos que consideren convenientes para precisar ou completar os datos do modelo, os cales deberán ser admitidos e tidos en conta polo órgano a que se dirixan.

5. Os sistemas normalizados de solicitude poderán incluír comprobacións automáticas da información presentada respecto de datos almacenados en sistemas propios ou pertencentes a outras administracións ou ofrecer o formulario completado, en todo ou en parte, con obxecto de que o interesado verifique a información e, se for o caso, a modifique e complete.

6. Cando a Administración, nun procedemento concreto, estableza expresamente modelos específicos de presentación de solicitudes, estes serán de uso obrigatorio para os interesados.

Artigo 67. *Solicitudes de iniciación nos procedementos de responsabilidade patrimonial.*

1. Os interesados soamente poderán solicitar o inicio dun procedemento de responsabilidade patrimonial cando non prescribise o seu dereito a reclamar. O dereito a reclamar prescribirá ao ano de producido o feito ou o acto que motive a indemnización ou se manifeste o seu efecto lesivo. En caso de danos de carácter físico ou psíquico ás persoas, o prazo comezará a computar desde a curación ou a determinación do alcance das secuelas.

Nos casos en que proceda recoñecer dereito a indemnización por anulación en vía administrativa ou contencioso-administrativa dun acto ou disposición de carácter xeral, o dereito a reclamar prescribirá ao ano de terse notificado a resolución administrativa ou a sentenza definitiva.

Nos casos de responsabilidade patrimonial a que se refire o artigo 32, números 4 e 5, da Lei de réxime xurídico do sector público, o dereito a reclamar prescribirá ao ano da publicación no «Boletín Oficial del Estado» ou no «Diario Oficial de la Unión Europea», segundo o caso, da sentenza que declare a inconstitucionalidade da norma ou o seu carácter contrario ao dereito da Unión Europea.

2. Ademais do previsto no artigo 66, na solicitude que realicen os interesados deberanse especificar as lesións producidas, a presunta relación de causalidade entre estas e o funcionamento do servizo público, a avaliación económica da responsabilidade patrimonial, se for posible, e o momento en que a lesión efectivamente se produciu, e irá acompañada de cantas alegacións, documentos e informacións se consideren oportunos e da proposición de proba, concretando os medios de que pretenda valerse o reclamante.

Artigo 68. *Emenda e mellora da solicitude.*

1. Se a solicitude de iniciación non reúne os requisitos que sinala o artigo 66 e, se for o caso, os que sinala o artigo 67 ou outros exixidos pola lexislación específica aplicable, requirirase o interesado para que, nun prazo de dez días, emende a falta ou xunte os documentos preceptivos, con indicación de que, se así non o fixer, se terá por desistido da súa petición, logo de resolución que deberá ser ditada nos termos previstos no artigo 21.

2. Sempre que non se trate de procedementos selectivos ou de concorrencia competitiva, este prazo poderá ser ampliado prudencialmente, ata cinco días, por petición do interesado ou por iniciativa do órgano, cando a achega dos documentos requiridos presente dificultades especiais.

3. Nos procedementos iniciados por solicitude dos interesados, o órgano competente poderá pedir ao solicitante a modificación ou mellora voluntarias dos termos daquela. Disto levantase acta sucinta, que se incorporará ao procedemento.

4. Se algún dos suxeitos a que fai referencia o artigo 14.2 e 14.3 presenta a súa solicitude presencialmente, as administracións públicas requirirán o interesado para que a emende a través da súa presentación electrónica. Para estes efectos, considerarase como data de presentación da solicitude aquela en que fose realizada a emenda.

Artigo 69. *Declaración responsable e comunicación.*

1. Para os efectos desta lei, entenderase por declaración responsable o documento suscrito por un interesado en que este manifesta, baixo a súa responsabilidade, que cumpre cos requisitos establecidos na normativa vixente para obter o recoñecemento dun dereito ou facultade ou para o seu exercicio, que dispón da documentación que así o acredita, que a porá ao dispor da Administración cando lle sexa requirida e que se compromete a manter o cumprimento das anteriores obrigas durante o período de tempo inherente ao dito recoñecemento ou exercicio.

Os requisitos a que se refire o parágrafo anterior deberán estar recollidos de maneira expresa, clara e precisa na correspondente declaración responsable. As administracións poderán requirir en calquera momento que se presente a documentación que acredite o cumprimento dos mencionados requisitos e o interesado deberá entregala.

2. Para os efectos desta lei, entenderase por comunicación aquel documento mediante o cal os interesados poñen en coñecemento da Administración pública competente os seus datos identificativos ou calquera outro dato relevante para o inicio dunha actividade ou o exercicio dun dereito.

3. As declaracións responsables e as comunicacións permitirán o recoñecemento ou exercicio dun dereito ou ben o inicio dunha actividade, desde o día da súa presentación, sen prexuízo das facultades de comprobación, control e inspección que teñan atribuídas as administracións públicas.

Non obstante o disposto no parágrafo anterior, a comunicación poderá presentarse dentro dun prazo posterior ao inicio da actividade cando a lexislación correspondente o prevexa expresamente.

4. A inexactitude, falsidade ou omisión, de carácter esencial, de calquera dato ou información que se incorpore a unha declaración responsable ou a unha comunicación, ou a non presentación ante a Administración competente da declaración responsable, a documentación que sexa, segundo o caso, requirida para acreditar o cumprimento do declarado, ou a comunicación, determinará a imposibilidade de continuar co exercicio do dereito ou actividade afectada desde o momento en que se teña constancia de tales feitos, sen prexuízo das responsabilidades penais, civís ou administrativas que procedan.

Así mesmo, a resolución da Administración pública que declare tales circunstancias poderá determinar a obriga do interesado de restituír a situación xurídica ao momento previo ao recoñecemento ou ao exercicio do dereito ou ao inicio da actividade correspondente, así como a imposibilidade de instar un novo procedemento co mesmo obxecto durante un período de tempo determinado pola lei, todo isto conforme os termos establecidos nas normas sectoriais de aplicación.

5. As administracións públicas terán permanentemente publicados e actualizados modelos de declaración responsable e de comunicación, facilmente accesibles aos interesados.

6. Unicamente será exigible ben unha declaración responsable ben unha comunicación para iniciar unha mesma actividade ou obter o recoñecemento dun mesmo dereito ou facultade para o seu exercicio, sen que sexa posible a existencia de ambas acumulativamente.

CAPÍTULO III

Ordenación do procedemento

Artigo 70. *Expediente administrativo.*

1. Enténdese por expediente administrativo o conxunto ordenado de documentos e actuacións que serven de antecedente e fundamento á resolución administrativa, así como as dilixencias encamiñadas a executala.

2. Os expedientes serán formato electrónico e formaranse mediante a agregación ordenada de cantos documentos, probas, ditames, informes, acordos, notificacións e demais dilixencias deban integralos, así como un índice numerado de todos os documentos que conteña cando se remita. Así mesmo, deberá constar no expediente copia electrónica certificada da resolución adoptada.

3. Cando en virtude dunha norma sexa preciso remitir o expediente electrónico, farase de acordo co previsto no Esquema nacional de interoperabilidade e nas correspondentes normas técnicas de interoperabilidade, e enviarase completo, foliado, autenticado e acompañado dun índice, así mesmo autenticado, dos documentos que conteña. A autenticación do citado índice garantizará a integridade e inmutabilidade do expediente electrónico xerado desde o momento da súa sinatura e permitirá a súa recuperación sempre que sexa preciso, sendo admisible que un mesmo documento forme parte de distintos expedientes electrónicos.

4. Non formará parte do expediente administrativo a información que teña carácter auxiliar ou de apoio, como a contida en aplicacións, ficheiros e bases de datos informáticas, notas, borradores, opinións, resumos, comunicacións e informes internos ou entre órganos ou entidades administrativas, así como os xuízos de valor emitidos polas administracións públicas, salvo que se trate de informes, preceptivos e facultativos, solicitados antes da resolución administrativa que poña fin ao procedemento.

Artigo 71. *Impulso.*

1. O procedemento, sometido ao principio de celeridade, impulsarase de oficio en todos os seus trámites e a través de medios electrónicos, respectando os principios de transparencia e publicidade.

2. No despacho dos expedientes gardarase a orde rigorosa de incoación en asuntos de homoxénea natureza, salvo que o titular da unidade administrativa dea orde motivada en contrario, da cal quede constancia.

O incumprimento do disposto no parágrafo anterior dará lugar á exigencia de responsabilidade disciplinaria do infractor e, se for o caso, será causa de remoción do posto de traballo.

3. As persoas designadas como órgano instrutor ou, se for o caso, os titulares das unidades administrativas que teñan atribuída tal función serán responsables directos da tramitación do procedemento e, en especial, do cumprimento dos prazos establecidos.

Artigo 72. *Concentración de trámites.*

1. De acordo co principio de simplificación administrativa, acordaranse nun só acto todos os trámites que, pola súa natureza, admitan un impulso simultáneo e non sexa obrigado o seu cumprimento sucesivo.

2. Ao solicitar os trámites que deban ser cumpridos por outros órganos, deberase consignar na comunicación cursada o prazo legal establecido para o efecto.

Artigo 73. *Cumprimento de trámites.*

1. Os trámites que deban ser cumpridos polos interesados deberanse realizar no prazo de dez días a partir do seguinte ao da notificación do correspondente acto, salvo no caso de que na norma correspondente se fixe un prazo distinto.

2. En calquera momento do procedemento, cando a Administración considere que algún dos actos dos interesados non reúne os requisitos necesarios, porao en coñecemento do seu autor e concederalle un prazo de dez días para cumprilo.

3. Os interesados que non cumpran o disposto nos números anteriores poderanse declarar decaídos no seu dereito ao trámite correspondente. Non obstante, admitirase a actuación do interesado e producirá os seus efectos legais, se se producir antes ou dentro do día en que se notifique a resolución en que se teña por transcrito o prazo.

Artigo 74. *Cuestións incidentais.*

As cuestións incidentais que se susciten no procedemento, mesmo as que se refiran á nulidade de actuacións, non suspenderán a súa tramitación, salvo a recusación.

CAPÍTULO IV

Instrución do procedemento

Sección 1.ª Disposicións xerais

Artigo 75. *Actos de instrución.*

1. Os actos de instrución necesarios para a determinación, coñecemento e comprobación dos feitos en virtude dos cales se deba pronunciar a resolución serán realizados de oficio e a través de medios electrónicos polo órgano que tramite o procedemento, sen prexuízo do dereito dos interesados a propor aquelas actuacións que requiran a súa intervención ou constitúan trámites legal ou regulamentariamente establecidos.

2. As aplicacións e os sistemas de información utilizados para a instrución dos procedementos deberán garantir o control dos tempos e prazos, a identificación dos órganos responsables e a tramitación ordenada dos expedientes, así como facilitar a simplificación e a publicidade dos procedementos.

3. Os actos de instrución que requiran a intervención dos interesados deberánse practicar na forma que resulte máis conveniente para eles e sexa compatible, na medida do posible, coas súas obrigas laborais ou profesionais.

4. En calquera caso, o órgano instrutor adoptará as medidas necesarias para lograr o pleno respecto aos principios de contradición e de igualdade dos interesados no procedemento.

Artigo 76. *Alegacións.*

1. Os interesados poderán, en calquera momento do procedemento anterior ao trámite de audiencia, aducir alegacións e presentar documentos ou outros elementos de xuízo.

Uns e outros serán tidos en conta polo órgano competente ao redactar a correspondente proposta de resolución.

2. En todo momento poderán os interesados alegar os defectos de tramitación e, en especial, os que supoñan paralización, infracción dos prazos preceptivamente sinalados ou a omisión de trámites que poden ser emendados antes da resolución definitiva do asunto. Estas alegacións poderán dar lugar, se houber razóns para isto, á exixencia da correspondente responsabilidade disciplinaria.

Sección 2.ª Proba

Artigo 77. *Medios e período de proba.*

1. Os feitos relevantes para a decisión dun procedemento poderanse acreditar por calquera medio de proba admisible en dereito, cuxa valoración se realizará de acordo cos criterios establecidos na Lei 1/2000, do 7 de xaneiro, de axuízamento civil.

2. Cando a Administración non teña por certos os feitos alegados polos interesados ou a natureza do procedemento o exixa, o instrutor acordará a apertura dun período de proba por un prazo non superior a trinta días nin inferior a dez, a fin de que se poidan practicar cantas xulgue pertinentes. Así mesmo, cando o considere necesario, o instrutor, por petición dos interesados, poderá decidir a apertura dun período extraordinario de proba por un prazo non superior a dez días.

3. O instrutor do procedemento soamente poderá rexeitar as probas propostas polos interesados cando sexan manifestamente improcedentes ou innecesarias, mediante resolución motivada.

4. Nos procedementos de carácter sancionador, os feitos declarados probados por resolucións xudiciais penais firmes vincularán as administracións públicas respecto dos procedementos sancionadores que tramiten.

5. Os documentos formalizados polos funcionarios aos cales se recoñece a condición de autoridade e nos cales, observándose os requisitos legais correspondentes, se recollan os feitos constatados por aqueles, farán proba destes salvo que se acredite o contrario.

6. Cando a proba consista na emisión dun informe dun órgano administrativo, organismo público ou entidade de dereito público, entenderase que este ten carácter preceptivo.

7. Cando a valoración das probas practicadas poida constituír o fundamento básico da decisión que se adopte no procedemento, por ser peza imprescindible para a correcta avaliación dos feitos, deberá incluírse na proposta de resolución.

Artigo 78. *Práctica de proba.*

1. A Administración comunicará aos interesados, con anticipación suficiente, o inicio das actuacións necesarias para a realización das probas que fosen admitidas.

2. Na notificación consignarase o lugar, data e hora en que se practicará a proba, coa advertencia, se for o caso, de que o interesado pode nomear técnicos para que o asistan.

3. Nos casos en que, por petición do interesado, se deban efectuar probas cuxa realización implique gastos que non deba soportar a Administración, esta poderá exixir que se anticipen estes, sen prexuízo da liquidación definitiva, unha vez practicada a proba. A liquidación dos gastos practicarase unindo os comprobantes que acrediten a realidade e contía daqueles.

Sección 3.ª *Informes*

Artigo 79. *Petición.*

1. Para efectos da resolución do procedemento, solicitaranse aqueles informes que sexan preceptivos polas disposicións legais e os que se xulguen necesarios para resolver, citando o precepto que os exixa ou fundamentando, se for o caso, a conveniencia de reclamálos.

2. Na petición de informe concretarase o aspecto ou aspectos acerca dos cales se solicita.

Artigo 80. *Emisión de informes.*

1. Salvo disposición expresa en contrario, os informes serán facultativos e non vinculantes.

2. Os informes serán emitidos a través de medios electrónicos e de acordo cos requisitos que sinala o artigo 26 no prazo de dez días, salvo que unha disposición ou o cumprimento do resto dos prazos do procedemento permita ou exixa outro prazo maior ou menor.

3. De non emitirse o informe no prazo sinalado, e sen prexuízo da responsabilidade en que incorra o responsable da demora, poderanse proseguir as actuacións salvo cando se trate dun informe preceptivo, e neste caso poderase suspender o transcurso do prazo máximo legal para resolver o procedemento nos termos establecidos na alínea d) do número 1 do artigo 22.

4. Se o informe debe ser emitido por unha Administración pública distinta da que tramita o procedemento co obxecto de expresar o punto de vista correspondente ás súas competencias respectivas, e transcorre o prazo sen que aquel se emitise, poderanse proseguir as actuacións.

O informe emitido fóra de prazo poderá non ser tido en conta ao adoptar a correspondente resolución.

Artigo 81. Solicitude de informes e ditames nos procedementos de responsabilidade patrimonial.

1. No caso dos procedementos de responsabilidade patrimonial será preceptivo solicitar informe ao servizo cuxo funcionamento ocasionase a presunta lesión indemnizable, sen que o prazo da súa emisión poida exceder dez días.

2. Cando as indemnizacións reclamadas sexan de contía igual ou superior a 50.000 euros ou á que se estableza na correspondente lexislación autonómica, así como naqueles casos que dispoña a Lei orgánica 3/1980, do 22 de abril, do Consello de Estado, será preceptivo solicitar ditame do Consello de Estado ou, se for o caso, do órgano consultivo da comunidade autónoma.

Para estes efectos, o órgano instrutor, no prazo de dez días contados desde a finalización do trámite de audiencia, remitirá ao órgano competente para solicitar o ditame unha proposta de resolución, que se axustará ao previsto no artigo 91 ou, se for o caso, a proposta de acordo polo cal se podería terminar convencionalmente o procedemento.

O ditame emitirase no prazo de dous meses e deberase pronunciar sobre a existencia ou non de relación de causalidade entre o funcionamento do servizo público e a lesión producida e, se for o caso, sobre a valoración do dano causado e a contía e modo da indemnización, de acordo cos criterios establecidos nesta lei.

3. No caso de reclamacións en materia de responsabilidade patrimonial do Estado polo funcionamento anormal da Administración de xustiza, será preceptivo o informe do Consello Xeral do Poder Xudicial, que será emitido no prazo máximo de dous meses. O prazo para ditar resolución quedará suspendido polo tempo que medie entre a solicitude do informe e a súa recepción, sen que o dito prazo poida exceder os citados dous meses.

Sección 4.ª Participación dos interesados

Artigo 82. Trámite de audiencia.

1. Instruídos os procedementos, e inmediatamente antes de redactar a proposta de resolución, poranse de manifesto aos interesados ou, se for o caso, aos seus representantes, para o cal se terán en conta as limitacións previstas, se for o caso, na Lei 19/2013, do 9 de decembro.

A audiencia aos interesados será anterior á solicitude do informe do órgano competente para o asesoramento xurídico ou á solicitude do ditame do Consello de Estado ou órgano consultivo equivalente da comunidade autónoma, no caso de estes formaren parte do procedemento.

2. Os interesados, nun prazo non inferior a dez días nin superior a quince, poderán alegar e presentar os documentos e as xustificacións que consideren pertinentes.

3. Se antes do vencemento do prazo os interesados manifestan a súa decisión de non efectuar alegacións nin presentar novos documentos ou xustificacións, terase por realizado o trámite.

4. Poderase prescindir do trámite de audiencia cando non figuren no procedemento nin sexan tidos en conta na resolución outros feitos nin outras alegacións e probas que as aducidas polo interesado.

5. Nos procedementos de responsabilidade patrimonial a que se refire o artigo 32.9 da Lei de réxime xurídico do sector público, será necesario en todo caso dar audiencia ao contratista, notificándolle cantas actuacións se realicen no procedemento, para o efecto de que compareza nel, expoña o que ao seu dereito conveña e propoña cantos medios de proba considere necesarios.

Artigo 83. Información pública.

1. O órgano a que corresponda a resolución do procedemento, cando a natureza deste o requira, poderá acordar un período de información pública.

2. Para tal efecto, publicarase un anuncio no diario oficial correspondente a fin de que calquera persoa física ou xurídica poida examinar o expediente, ou a parte del que se acorde.

O anuncio sinalará o lugar de exhibición e debe estar, en todo caso, ao dispor das persoas que o soliciten a través de medios electrónicos na sede electrónica correspondente, e determinará o prazo para formular alegacións, que en ningún caso poderá ser inferior a vinte días.

3. A incomparecencia neste trámite non impedirá aos interesados interpor os recursos procedentes contra a resolución definitiva do procedemento.

A comparecencia no trámite de información pública non outorga, por si mesma, a condición de interesado. Non obstante, os que presenten alegacións ou observacións neste trámite teñen dereito a obter da Administración unha resposta razoada, que poderá ser común para todas aquelas alegacións que aduzan cuestións substancialmente iguais.

4. Conforme o disposto nas leis, as administracións públicas poderán establecer outras formas, medios e vías de participación das persoas, directamente ou a través das organizacións e asociacións recoñecidas pola lei no procedemento en que se ditan os actos administrativos.

CAPÍTULO V**Finalización do procedemento***Sección 1.ª Disposicións xerais***Artigo 84. Terminación.**

1. Porán fin ao procedemento a resolución, a desistencia, a renuncia ao dereito en que se funde a solicitude, cando tal renuncia non estea prohibida polo ordenamento xurídico, e a declaración de caducidade.

2. Tamén producirá a terminación do procedemento a imposibilidade material de continualo por causas sobrevidas. A resolución que se dite deberá ser motivada en todo caso.

Artigo 85. Terminación nos procedementos sancionadores.

1. Iniciado un procedemento sancionador, se o infractor recoñece a súa responsabilidade, poderase resolver o procedemento coa imposición da sanción que proceda.

2. Cando a sanción teña unicamente carácter pecuniario ou ben caiba impor unha sanción pecuniaria e outra de carácter non pecuniario pero se xustificou a improcedencia da segunda, o pagamento voluntario polo presunto responsable, en calquera momento anterior á resolución, implicará a terminación do procedemento, salvo no relativo á reposición da situación alterada ou á determinación da indemnización polos danos e perdas causados pola comisión da infracción.

3. En ambos os casos, cando a sanción teña unicamente carácter pecuniario, o órgano competente para resolver o procedemento aplicará reducións de, ao menos, o 20 % sobre o importe da sanción proposta, que serán acumulables entre si. As citadas reducións deberán estar determinadas na notificación de iniciación do procedemento e a súa efectividade estará condicionada á desistencia ou renuncia de calquera acción ou recurso en vía administrativa contra a sanción.

A porcentaxe de redución prevista neste número poderá ser incrementada regulamentariamente.

Artigo 86. *Terminación convencional.*

1. As administracións públicas poderán celebrar acordos, pactos, convenios ou contratos con persoas tanto de dereito público como privado, sempre que non sexan contrarios ao ordenamento xurídico nin versen sobre materias non susceptibles de transacción e teñan por obxecto satisfacer o interese público que teñen encomendado, co alcance, efectos e réxime xurídico específico que, se for o caso, prevexa a disposición que o regule, e tales actos poderán ter a consideración de finalizadores dos procedementos administrativos ou inserirse neles con carácter previo, vinculante ou non, á resolución que lles poña fin.

2. Os citados instrumentos deberán establecer como contido mínimo a identificación das partes intervinientes, o ámbito persoal, funcional e territorial e o prazo de vixencia, e deben publicarse ou non segundo a súa natureza e as persoas a que estiveren destinados.

3. Requirirán en todo caso a aprobación expresa do Consello de Ministros ou órgano equivalente das comunidades autónomas os acordos que versen sobre materias da competencia directa do dito órgano.

4. Os acordos que se subscriban non suporán alteración das competencias atribuídas aos órganos administrativos, nin das responsabilidades que correspondan ás autoridades e aos funcionarios, relativas ao funcionamento dos servizos públicos.

5. Nos casos de procedementos de responsabilidade patrimonial, o acordo alcanzado entre as partes deberá fixar a contía e o modo de indemnización de acordo cos criterios que para calculala e aboala establece o artigo 34 da Lei de réxime xurídico do sector público.

Sección 2.ª Resolución

Artigo 87. *Actuacións complementarias.*

Antes de ditar resolución, o órgano competente para resolver poderá decidir, mediante acordo motivado, a realización das actuacións complementarias indispensables para resolver o procedemento. Non terán a consideración de actuacións complementarias os informes que preceden inmediatamente a resolución final do procedemento.

O acordo de realización de actuacións complementarias notificarase aos interesados e concederáselles un prazo de sete días para formularen as alegacións que teñan por pertinentes despois da finalización daquelas. As actuacións complementarias deberán practicarse nun prazo non superior a quince días. O prazo para resolver o procedemento quedará suspendido ata a terminación das actuacións complementarias.

Artigo 88. *Contido.*

1. A resolución que poña fin ao procedemento decidirá todas as cuestións formuladas polos interesados e aquelas outras derivadas del.

Cando se trate de cuestións conexas que non fosen formuladas polos interesados, o órgano competente poderase pronunciar sobre elas mesmas, pódoo antes de manifesto a aqueles por un prazo non superior a quince días, para que formulen as alegacións que consideren pertinentes e presenten, se for o caso, os medios de proba.

2. Nos procedementos tramitados por solicitude do interesado, a resolución será congruente coas peticións formuladas por este, sen que en ningún caso poida agravar a súa situación inicial e sen prexuízo da potestade da Administración de incoar de oficio un novo procedemento, se procede.

3. As resolucións conterán a decisión, que será motivada nos casos a que se refire o artigo 35. Expresarán, ademais, os recursos que contra ela procedan, o órgano administrativo ou xudicial ante o cal teñan que presentarse e o prazo para interpoles, sen prexuízo de que os interesados poidan exercer calquera outro que consideren oportuno.

4. Sen prexuízo da forma e lugar sinalados polo interesado para a práctica das notificacións, a resolución do procedemento ditarase electronicamente e garantirá a identidade do órgano competente, así como a autenticidade e integridade do documento que se formalice mediante o emprego dalgún dos instrumentos previstos nesta lei.

5. En ningún caso poderá a Administración absterse de resolver co pretexto de silencio, escuridade ou insuficiencia dos preceptos legais aplicables ao caso, aínda que poderá acordarse a inadmisión das solicitudes de recoñecemento de dereitos non previstos no ordenamento xurídico ou manifestamente carentes de fundamento, sen prexuízo do dereito de petición previsto polo artigo 29 da Constitución.

6. A aceptación de informes ou ditames servirá de motivación á resolución cando se incorporen ao texto desta.

7. Cando a competencia para instruír e resolver un procedemento non recaia nun mesmo órgano, será necesario que o instrutor eleve ao órgano competente para resolver unha proposta de resolución.

Nos procedementos de carácter sancionador, a proposta de resolución deberá ser notificada aos interesados nos termos previstos no artigo seguinte.

Artigo 89. *Proposta de resolución nos procedementos de carácter sancionador.*

1. O órgano instrutor resolverá a finalización do procedemento, con arquivamento das actuacións, sen que sexa necesaria a formulación da proposta de resolución, cando na instrución do procedemento se poña de manifesto que concorre algunha das seguintes circunstancias:

- a) A inexistencia dos feitos que puideren constituír a infracción.
- b) Cando os feitos non resulten acreditados.
- c) Cando os feitos probados non constitúan, de modo manifesto, infracción administrativa.
- d) Cando non exista ou non se puidese identificar a persoa ou persoas responsables ou ben aparezan exentas de responsabilidade.
- e) Cando se conclúa, en calquera momento, que prescribiu a infracción.

2. No caso de procedementos de carácter sancionador, unha vez concluída a instrución do procedemento, o órgano instrutor formulará unha proposta de resolución que deberá ser notificada aos interesados. A proposta de resolución deberá indicar a posta de manifesto do procedemento e o prazo para formular alegacións e presentar os documentos e informacións que se consideren pertinentes.

3. Na proposta de resolución fixaranse de forma motivada os feitos que se consideren probados e a súa exacta cualificación xurídica, determinarase a infracción que, se for o caso, aqueles constitúan, a persoa ou persoas responsables e a sanción que se propoña, a valoración das probas practicadas, en especial aquelas que constitúan os fundamentos básicos da decisión, así como as medidas provisionais que, se for o caso, se adoptasen. Cando a instrución conclúa a inexistencia de infracción ou responsabilidade e non se faga uso da facultade prevista no número primeiro, a proposta declarará esa circunstancia.

Artigo 90. *Especialidades da resolución nos procedementos sancionadores.*

1. No caso de procedementos de carácter sancionador, ademais do contido previsto nos dous artigos anteriores, a resolución incluírá a valoración das probas practicadas, en especial aquelas que constitúan os fundamentos básicos da decisión, fixarán os feitos e, se for o caso, a persoa ou persoas responsables, a infracción ou infraccións cometidas e a sanción ou sancións que se impoñen, ou ben a declaración de non existencia de infracción ou responsabilidade.

2. Na resolución non se poderán aceptar feitos distintos dos determinados no curso do procedemento, con independencia da súa diferente valoración xurídica. Non obstante, cando o órgano competente para resolver considere que a infracción ou a sanción revisten maior gravidade que a determinada na proposta de resolución, notificarase ao inculpado para que formule cantas alegacións considere convenientes no prazo de quince días.

3. A resolución que poña fin ao procedemento será executiva cando non caiba contra ela ningún recurso ordinario en vía administrativa, e nela poderán adoptarse as disposicións cautelares precisas para garantir a súa eficacia mentres non sexa executiva e que poderán consistir no mantemento das medidas provisionais que, se for o caso, se adoptasen.

Cando a resolución sexa executiva, poderase suspender cautelarmente se o interesado manifesta á Administración a súa intención de interpor recurso contencioso-administrativo contra a resolución firme en vía administrativa. A dita suspensión cautelar finalizará cando:

a) Transcorrese o prazo legalmente previsto sen que o interesado interpuxese recurso contencioso-administrativo.

b) Tendo o interesado interposto recurso contencioso-administrativo:

1.º Non se solicitase no mesmo trámite a suspensión cautelar da resolución impugnada.

2.º O órgano xudicial se pronuncie sobre a suspensión cautelar solicitada, nos termos previstos nela.

4. Cando as condutas sancionadas causasen danos ou perdas ás administracións e a contía destinada a indemnizar estes danos non quedase determinada no expediente, fixarase mediante un procedemento complementario, cuxa resolución será inmediatamente executiva. Este procedemento será susceptible de terminación convencional, pero nin esta nin a aceptación polo infractor da resolución que se poida ditar implicarán o recoñecemento voluntario da súa responsabilidade. A resolución do procedemento porá fin á vía administrativa.

Artigo 91. *Especialidades da resolución nos procedementos en materia de responsabilidade patrimonial.*

1. Unha vez recibido, se for o caso, o ditame a que se refire o artigo 81.2 ou, cando este non sexa preceptivo, unha vez finalizado o trámite de audiencia, o órgano competente resolverá ou someterá a proposta de acordo para a súa formalización polo interesado e polo órgano administrativo competente para subscribilo. Cando non se considere procedente formalizar a proposta de terminación convencional, o órgano competente resolverá nos termos previstos no número seguinte.

2. Ademais do previsto no artigo 88, nos casos de procedementos de responsabilidade patrimonial, será necesario que a resolución se pronuncie sobre a existencia ou non da relación de causalidade entre o funcionamento do servizo público e a lesión producida e, se for o caso, sobre a valoración do dano causado, a contía e o modo da indemnización, cando proceda, de acordo cos criterios que para calculala e aboala se establecen no artigo 34 da Lei de réxime xurídico do sector público.

3. Transcorridos seis meses desde que se iniciou o procedemento sen se ter ditado e notificado resolución expresa ou, se for o caso, sen se ter formalizado o acordo, poderá entenderse que a resolución é contraria á indemnización do particular.

Artigo 92. *Competencia para a resolución dos procedementos de responsabilidade patrimonial.*

No ámbito da Administración xeral do Estado, os procedementos de responsabilidade patrimonial serán resoltos polo ministro respectivo ou polo Consello de Ministros nos casos do artigo 32.3 da Lei de réxime xurídico do sector público, ou cando unha lei así o dispoña.

No ámbito autonómico e local, os procedementos de responsabilidade patrimonial serán resoltos polos órganos correspondentes das comunidades autónomas ou das entidades que integran a Administración local.

No caso das entidades de dereito público, as normas que determinen o seu réxime xurídico poderán establecer os órganos aos cales corresponde a resolución dos procedementos de responsabilidade patrimonial. Na súa falta, aplicaranse as normas previstas neste artigo.

Sección 3.ª Desistencia e renuncia

Artigo 93. Desistencia da Administración.

Nos procedementos iniciados de oficio, a Administración poderá desistir, motivadamente, nos supostos e cos requisitos previstos nas leis.

Artigo 94. Desistencia e renuncia dos interesados.

1. Todo interesado poderá desistir da súa solicitude ou, cando isto non estea prohibido polo ordenamento xurídico, renunciar aos seus dereitos.

2. Se o escrito de iniciación foi formulado por dous ou máis interesados, a desistencia ou a renuncia só afectará aqueles que a formularon.

3. Tanto a desistencia como a renuncia poderán facerse por calquera medio que permita a súa constancia, sempre que incorpore as sinaturas que correspondan de acordo co previsto na normativa aplicable.

4. A Administración aceptará de plano a desistencia ou a renuncia, e declarará concluso o procedemento salvo que, tendo comparecido nel terceiros interesados, estes instasen a súa continuación no prazo de dez días desde que foron notificados da desistencia ou renuncia.

5. Se a cuestión suscitada pola incoación do procedemento entraña interese xeral ou é conveniente tramitala para a súa definición e esclarecemento, a Administración poderá limitar os efectos da desistencia ou da renuncia ao interesado e seguirá o procedemento.

Sección 4.ª Caducidade

Artigo 95. Requisitos e efectos.

1. Nos procedementos iniciados por solicitude do interesado, cando se produza a súa paralización por causa imputable a el, a Administración advertirao de que, transcorridos tres meses, se producirá a caducidade do procedemento. Consumido este prazo sen que o particular requirido realice as actividades necesarias para proseguir a tramitación, a Administración acordará o arquivamento das actuacións e notificarao ao interesado. Contra a resolución que declare a caducidade procederán os recursos pertinentes.

2. Non se poderá acordar a caducidade pola simple inactividade do interesado no cumprimento de trámites, sempre que non sexan indispensables para ditar resolución. A dita inactividade non terá outro efecto que a perda do seu dereito ao referido trámite.

3. A caducidade non producirá por si soa a prescrición das accións do particular ou da Administración, pero os procedementos caducados non interromperán o prazo de prescrición.

Nos casos en que sexa posible a iniciación dun novo procedemento por non se ter producido a prescrición, poderán incorporarse a este os actos e trámites cuxo contido se tería mantido igual se non se producise a caducidade. En todo caso, no novo procedemento deberanse cumprir os trámites de alegacións, proposición de proba e audiencia ao interesado.

4. Poderá non ser aplicable a caducidade no suposto de que a cuestión suscitada afecte o interese xeral, ou sexa conveniente tramitala para a súa definición e esclarecemento.

CAPÍTULO VI

Da tramitación simplificada do procedemento administrativo común

Artigo 96. *Tramitación simplificada do procedemento administrativo común.*

1. Cando razóns de interese público ou a falta de complexidade do procedemento así o aconsellen, as administracións públicas poderán acordar, de oficio ou por solicitude do interesado, a tramitación simplificada do procedemento.

En calquera momento do procedemento anterior á súa resolución, o órgano competente para a súa tramitación poderá acordar continuar conforme a tramitación ordinaria.

2. Cando a Administración acorde de oficio a tramitación simplificada do procedemento, deberá notificalo aos interesados. Se algún deles manifesta a súa oposición expresa, a Administración deberá seguir a tramitación ordinaria.

3. Os interesados poderán solicitar a tramitación simplificada do procedemento. Se o órgano competente para a tramitación aprecia que non concorre algunha das razóns previstas no número 1, poderá desestimar a dita solicitude, no prazo de cinco días desde a súa presentación, sen que exista posibilidade de recurso por parte do interesado. Transcorrido o mencionado prazo de cinco días, entenderase desestimada a solicitude.

4. No caso de procedementos en materia de responsabilidade patrimonial das administracións públicas, se unha vez iniciado o procedemento administrativo o órgano competente para a súa tramitación considera inequívoca a relación de causalidade entre o funcionamento do servizo público e a lesión, así como a valoración do dano e o cálculo da contía da indemnización, poderá acordar de oficio a suspensión do procedemento xeral e a iniciación dun procedemento simplificado.

5. No caso de procedementos de natureza sancionadora, poderase adoptar a tramitación simplificada do procedemento cando o órgano competente para iniciar o procedemento considere que, de acordo co previsto na súa normativa reguladora, existen elementos de xuízo suficientes para cualificar a infracción como leve, sen que caiba a oposición expresa por parte do interesado prevista no número 2.

6. Salvo que reste menos para a súa tramitación ordinaria, os procedementos administrativos tramitados de maneira simplificada deberán ser resoltos en trinta días, contados desde o seguinte a aquel en que se notifique ao interesado o acordo de tramitación simplificada do procedemento, e constarán unicamente dos seguintes trámites:

- a) Inicio do procedemento de oficio ou por solicitude do interesado.
- b) Emenda da solicitude presentada, se for o caso.
- c) Alegacións formuladas ao inicio do procedemento durante o prazo de cinco días.
- d) Trámite de audiencia, unicamente cando a resolución vaia ser desfavorable para o interesado.
- e) Informe do servizo xurídico, cando este sexa preceptivo.
- f) Informe do Consello Xeral do Poder Xudicial, cando este sexa preceptivo.
- g) Ditame do Consello de Estado ou órgano consultivo equivalente da comunidade autónoma nos casos en que sexa preceptivo. Desde que se solicite o ditame ao Consello de Estado, ou órgano equivalente, ata que este sexa emitido, producirase a suspensión automática do prazo para resolver.

O órgano competente solicitará a emisión do ditame nun prazo tal que permita cumprir o prazo de resolución do procedemento. O ditame poderá ser emitido no prazo de quince días se así o solicita o órgano competente.

En todo caso, no expediente que se remita ao Consello de Estado ou órgano consultivo equivalente incluírase unha proposta de resolución. Cando o ditame sexa contrario ao fondo da proposta de resolución, con independencia de que se atenda ou non este criterio, o órgano competente para resolver acordará continuar o procedemento conforme a tramitación ordinaria, o que se notificará aos interesados. Neste caso, entenderanse validadas todas as actuacións que se realizasen durante a tramitación simplificada do procedemento, exceptuando o ditame do Consello de Estado ou órgano consultivo equivalente.

h) Resolución.

7. No caso de que un procedemento exixa a realización dun trámite non previsto no número anterior, deberá ser tramitado de maneira ordinaria.

CAPÍTULO VII

Execución

Artigo 97. *Título.*

1. As administracións públicas non iniciarán ningunha actuación material de execución de resolucións que limite dereitos dos particulares sen que previamente fose adoptada a resolución que lle sirva de fundamento xurídico.

2. O órgano que ordene un acto de execución material de resolucións estará obrigado a notificar ao particular interesado a resolución que autorice a actuación administrativa.

Artigo 98. *Executoriedade.*

1. Os actos das administracións públicas suxeitos ao dereito administrativo serán inmediatamente executivos, salvo que:

- a) Se produza a suspensión da execución do acto.
- b) Se trate dunha resolución dun procedemento de natureza sancionadora contra a cal caiba algún recurso en vía administrativa, incluído o potestativo de reposición.
- c) Unha disposición estableza o contrario.
- d) Se necesite aprobación ou autorización superior.

2. Cando dunha resolución administrativa, ou de calquera outra forma de finalización do procedemento administrativo prevista nesta lei, naza unha obriga de pagamento derivada dunha sanción pecuniaria, multa ou calquera outro dereito que se deba aboar á Facenda pública, este efectuarase preferentemente, salvo que se xustifique a imposibilidade de facelo, utilizando algún dos medios electrónicos seguintes:

- a) Tarxeta de crédito e débito.
- b) Transferencia bancaria.
- c) Domiciliación bancaria.
- d) Calquera outro que autorice o órgano competente en materia de facenda pública.

Artigo 99. *Execución forzosa.*

As administracións públicas, a través dos seus órganos competentes en cada caso, poderán proceder, logo de apercibimento, á execución forzosa dos actos administrativos, salvo nos supostos en que se suspenda a execución de acordo coa lei, ou cando a Constitución ou a lei exixan a intervención dun órgano xudicial.

Artigo 100. *Medios de execución forzosa.*

1. A execución forzosa polas administracións públicas efectuarase, respectando sempre o principio de proporcionalidade, polos seguintes medios:

- a) Constrinximento sobre o patrimonio.
- b) Execución subsidiaria.
- c) Multa coercitiva.
- d) Compulsión sobre as persoas.

2. Se foren varios os medios de execución admisibles, elixirase o menos restritivo da liberdade individual.

3. Se for necesario entrar no domicilio do afectado ou nos restantes lugares que requiran a autorización do seu titular, as administracións públicas deberán obter o consentimento deste ou, na súa falta, a oportuna autorización xudicial.

Artigo 101. *Constrinximento sobre o patrimonio.*

1. Se en virtude de acto administrativo ten que se satisfacer unha cantidade líquida, seguirase o procedemento previsto nas normas reguladoras do procedemento de constrinximento.

2. En calquera caso, non se poderá impor aos administrados unha obriga pecuniaria que non estea establecida conforme unha norma de rango legal.

Artigo 102. *Execución subsidiaria.*

1. Procederá a execución subsidiaria cando se trate de actos que, por non seren persoalísimos, poidan ser realizados por suxeito distinto do obrigado.

2. Neste caso, as administracións públicas realizarán o acto, por si ou a través das persoas que determinen, á custa do obrigado.

3. O importe dos gastos, danos e perdas exixirase conforme o disposto no artigo anterior.

4. O dito importe poderase liquidar de forma provisoria e realizarse antes da execución, sen prexuízo da liquidación definitiva.

Artigo 103. *Multa coercitiva.*

1. Cando así o autoricen as leis, e na forma e contía que estas determinen, as administracións públicas poden, para a execución de determinados actos, impor multas coercitivas, reiteradas por lapsos de tempo, que sexan suficientes para cumprir o ordenado, nos seguintes supostos:

a) Actos persoalísimos en que non proceda a compulsión directa sobre a persoa do obrigado.

b) Actos en que, procedendo a compulsión, a Administración non a considere conveniente.

c) Actos cuxa execución poida o obrigado encargar a outra persoa.

2. A multa coercitiva é independente das sancións que se poidan impor con tal carácter e compatible con elas.

Artigo 104. *Compulsión sobre as persoas.*

1. Os actos administrativos que impoñan unha obriga persoalísima de non facer ou soportar poderán ser executados por compulsión directa sobre as persoas nos casos en que a lei expresamente o autorice, e dentro sempre do respecto debido á súa dignidade e aos dereitos recoñecidos na Constitución.

2. Se, tratándose de obrigas persoalísimas de facer, non se realizase a prestación, o obrigado deberá resarcir os danos e perdas, a cuxa liquidación e cobramento se procederá en vía administrativa.

Artigo 105. *Prohibición de accións posesorias.*

Non se admitirán a trámite accións posesorias contra as actuacións dos órganos administrativos realizadas en materia da súa competencia e de acordo co procedemento legalmente establecido.

TÍTULO V

Da revisión dos actos en vía administrativa

CAPÍTULO I

Revisión de oficio

Artigo 106. *Revisión de disposiciones e actos nulos.*

1. As administracións públicas, en calquera momento, por iniciativa propia ou por solicitude de interesado, e logo de ditame favorable do Consello de Estado ou órgano consultivo equivalente da comunidade autónoma, se o houber, declararán de oficio a nulidade dos actos administrativos que puxesen fin á vía administrativa ou que non fosen impugnados en prazo, nos supostos previstos no artigo 47.1.

2. Así mesmo, en calquera momento, as administracións públicas de oficio, e logo de ditame favorable do Consello de Estado ou órgano consultivo equivalente da comunidade autónoma, se o houber, poderán declarar a nulidade das disposicións administrativas nos supostos previstos no artigo 47.2.

3. O órgano competente para a revisión de oficio poderá acordar motivadamente a inadmisión a trámite das solicitudes formuladas polos interesados, sen necesidade de pedir ditame do Consello de Estado ou órgano consultivo da Comunidade Autónoma, cando estas non se baseen nalgunha das causas de nulidade do artigo 47.1 ou carezan manifestamente de fundamento, así como no suposto de que se desestimasen canto ao fondo outras solicitudes substancialmente iguais.

4. As administracións públicas, ao declararen a nulidade dunha disposición ou acto, poderán establecer, na mesma resolución, as indemnizacións que proceda recoñecer aos interesados, se se dan as circunstancias previstas nos artigos 32.2 e 34.1 da Lei de réxime xurídico do sector público, sen prexuízo de que, tratándose dunha disposición, subsistan os actos firmes ditados en aplicación dela.

5. Cando o procedemento se iniciase de oficio, o transcurso do prazo de seis meses desde o seu inicio sen ditarse resolución producirá a caducidade. Se o procedemento se iniciase por solicitude de interesado, esta poderase entender desestimada por silencio administrativo.

Artigo 107. *Declaración de lesividade de actos anulables.*

1. As administracións públicas poderán impugnar ante a orde xurisdiccional contencioso-administrativa os actos favorables para os interesados que sexan anulables conforme o disposto no artigo 48, logo da súa declaración de lesividade para o interese público.

2. A declaración de lesividade non se poderá adoptar unha vez transcorridos catro anos desde que se ditou o acto administrativo e exixirá a audiencia previa de cantos aparezan como interesados, nos termos establecidos polo artigo 82.

Sen prexuízo do seu exame como presuposto procesual de admisibilidade da acción no proceso xudicial correspondente, a declaración de lesividade non será susceptible de recurso, ben que poderá notificarse aos interesados meramente para efectos informativos.

3. Transcorrido o prazo de seis meses desde a iniciación do procedemento sen que se declarase a lesividade, producirase a súa caducidade.

4. Se o acto proviñer da Administración xeral do Estado ou das comunidades autónomas, a declaración de lesividade será adoptada polo órgano de cada Administración competente na materia.

5. Se o acto proviñer das entidades que integran a Administración local, a declaración de lesividade será adoptada polo pleno da corporación ou, na falta deste, polo órgano colexiado superior da entidade.

Artigo 108. *Suspensión.*

Iniciado o procedemento de revisión de oficio a que se refiren os artigos 106 e 107, o órgano competente para declarar a nulidade ou lesividade poderá suspender a execución do acto, cando esta puiden causar prexuízos de imposible ou difícil reparación.

Artigo 109. *Revogación de actos e rectificación de erros.*

1. As administracións públicas poderán revogar, mentres non transcorrese o prazo de prescrición, os seus actos de gravame ou desfavorables, sempre que tal revogación non constituía dispensa ou exención non permitida polas leis, nin sexa contraria ao principio de igualdade, ao interese público ou ao ordenamento xurídico.

2. As administracións públicas poderán, así mesmo, rectificar en calquera momento, de oficio ou por instancia dos interesados, os erros materiais, de feito ou aritméticos existentes nos seus actos.

Artigo 110. *Límites da revisión.*

As facultades de revisión establecidas neste capítulo non poderán ser exercidas cando, por prescrición de accións, polo tempo transcorrido ou por outras circunstancias, o seu exercicio resulte contrario á equidade, á boa fe, ao dereito dos particulares ou ás leis.

Artigo 111. *Competencia para a revisión de oficio das disposicións e de actos nulos e anulables na Administración xeral do Estado.*

No ámbito estatal serán competentes para a revisión de oficio das disposicións e os actos administrativos nulos e anulables:

a) O Consello de Ministros, respecto dos seus propios actos e disposicións e dos actos e disposicións ditados polos ministros.

b) Na Administración xeral do Estado:

1.º Os ministros, respecto dos actos e disposicións dos secretarios de Estado e dos ditados por órganos directivos do seu departamento non dependentes dunha secretaría de Estado.

2.º Os secretarios de Estado, respecto dos actos e disposicións ditados polos órganos directivos dependentes deles.

c) Nos organismos públicos e entidades de dereito público vinculados ou dependentes da Administración xeral do Estado:

1.º Os órganos a que estean adscritos os organismos públicos e as entidades de dereito público, respecto dos actos e disposicións ditados polo máximo órgano reitor destes.

2.º Os máximos órganos reitores dos organismos públicos e das entidades de dereito público, respecto dos actos e disposicións ditados polos órganos dependentes deles.

CAPÍTULO II

Recursos administrativos*Sección 1.ª Principios xerais*Artigo 112. *Obxecto e clases.*

1. Contra as resolucións e os actos de trámite, se estes últimos deciden directa ou indirectamente o fondo do asunto, determinan a imposibilidade de continuar o procedemento, producen indefensión ou prexuízo irreparable a dereitos e intereses lexítimos, os interesados poderán interpor os recursos de alzada e potestativo de reposición, que caberá fundar en calquera dos motivos de nulidade ou anulabilidade previstos nos artigos 47 e 48 desta lei.

A oposición aos restantes actos de trámite poderá ser alegada polos interesados para a súa consideración na resolución que poña fin ao procedemento.

2. As leis poderán substituír o recurso de alzada, en supostos ou ámbitos sectoriais determinados, e cando a especificidade da materia así o xustifique, por outros procedementos de impugnación, reclamación, conciliación, mediación e arbitraje, ante órganos colexiados ou comisións específicas non sometidas a instrucións xerárquicas, con respecto aos principios, garantías e prazos que a presente lei recoñece ás persoas e aos interesados en todo procedemento administrativo.

Nas mesmas condicións, o recurso de reposición poderá ser substituído polos procedementos a que se refire o parágrafo anterior, respectando o seu carácter potestativo para o interesado.

A aplicación destes procedementos no ámbito da Administración local non poderá supor o descoñecemento das facultades resolutorias recoñecidas aos órganos representativos electos establecidos pola lei.

3. Contra as disposicións administrativas de carácter xeral non caberá recurso en vía administrativa.

Os recursos contra un acto administrativo que se funden unicamente na nulidade dalgunha disposición administrativa de carácter xeral poderán interperse directamente ante o órgano que ditou a disposición.

4. As reclamacións económico-administrativas axustaranse aos procedementos establecidos pola súa lexislación específica.

Artigo 113. *Recurso extraordinario de revisión.*

Contra os actos firmes en vía administrativa, soamente procederá o recurso extraordinario de revisión cando concorran algunha das circunstancias previstas no artigo 125.1.

Artigo 114. *Fin da vía administrativa.*

1. Poñen fin á vía administrativa:

- a) As resolucións dos recursos de alzada.
- b) As resolucións dos procedementos a que se refire o artigo 112.2.
- c) As resolucións dos órganos administrativos que carezan de superior xerárquico, salvo que unha lei estableza o contrario.
- d) Os acordos, pactos, convenios ou contratos que teñan a consideración de finalizadores do procedemento.
- e) A resolución administrativa dos procedementos de responsabilidade patrimonial, calquera que for o tipo de relación, pública ou privada, de que derive.
- f) A resolución dos procedementos complementarios en materia sancionadora a que se refire o artigo 90.4.
- g) As demais resolucións de órganos administrativos cando unha disposición legal ou regulamentaria así o estableza.

2. Ademais do previsto no número anterior, no ámbito estatal poñen fin á vía administrativa os actos e resolucións seguintes:

- a) Os actos administrativos dos membros e órganos do Goberno.
- b) Os emanados dos ministros e dos secretarios de Estado no exercicio das competencias que teñen atribuídas os órganos de que son titulares.
- c) Os emanados dos órganos directivos con nivel de director xeral ou superior, en relación coas competencias que teñan atribuídas en materia de persoal.
- d) Nos organismos públicos e entidades de dereito público vinculados ou dependentes da Administración xeral do Estado, os emanados dos máximos órganos de dirección unipersoais ou colexiados, de acordo co que establezan os seus estatutos, salvo que por lei se estableza outra cousa.

Artigo 115. *Interposición de recurso.*

1. A interposición do recurso deberá expresar:

- a) O nome e os apelidos do recorrente, así como a súa identificación persoal.
- b) O acto que se impugna e a razón da súa impugnación.
- c) O lugar, a data, e a sinatura do recorrente, a identificación do medio e, se for o caso, do lugar que se sinala para efectos de notificacións.
- d) O órgano, centro ou unidade administrativa a que se dirixe e o seu correspondente código de identificación.
- e) As demais particularidades exixidas, se for o caso, polas disposicións específicas.

2. O erro ou a ausencia da cualificación do recurso por parte do recorrente non será obstáculo para a súa tramitación, sempre que se deduza o seu verdadeiro carácter.

3. Os vicios e defectos que fagan anulable un acto non poderán ser alegados polos que os causasen.

Artigo 116. *Causas de inadmisión.*

Serán causas de inadmisión as seguintes:

- a) Ser incompetente o órgano administrativo, cando o competente pertenza a outra Administración pública. O recurso deberá remitirse ao órgano competente, de acordo co establecido no artigo 14.1 da Lei de réxime xurídico do sector público.
- b) Carecer de lexitimación o recorrente.
- c) Tratarse dun acto non susceptible de recurso.
- d) Ter transcorrido o prazo para a interposición do recurso.
- e) Carecer o recurso manifestamente de fundamento.

Artigo 117. *Suspensión da execución.*

1. A interposición de calquera recurso, excepto nos casos en que unha disposición estableza o contrario, non suspenderá a execución do acto impugnado.

2. Non obstante o disposto no número anterior, o órgano a quen competa resolver o recurso, logo de ponderación, suficientemente razoada, entre o prexuízo que causaría ao interese público ou a terceiros a suspensión e o ocasionado ao recorrente como consecuencia da eficacia inmediata do acto impugnado, poderá suspender, de oficio ou por solicitude do recorrente, a execución do acto impugnado cando conorra algunha das seguintes circunstancias:

- a) Que a execución poida causar prexuízos de imposible ou difícil reparación.
- b) Que a impugnación se fundamente nalgunha das causas de nulidade de pleno dereito previstas no artigo 47.1 desta lei.

3. A execución do acto impugnado entenderase suspendida se, transcorrido un mes desde que a solicitude de suspensión tivese entrada no rexistro electrónico da Administración ou organismo competente para decidir sobre ela, o órgano a quen competa resolver o recurso non ditou nin notificou resolución expresa ao respecto. Nestes casos, non será de aplicación o establecido no artigo 21.4, segundo parágrafo, desta lei.

4. Ao ditar o acordo de suspensión poderanse adoptar as medidas cautelares que sexan necesarias para asegurar a protección do interese público ou de terceiros e a eficacia da resolución ou do acto impugnado.

Cando da suspensión poidan derivar prexuízos de calquera natureza, aquela soamente producirá efectos despois de prestación de caución ou garantía suficiente para responder deles, nos termos establecidos regulamentariamente.

A suspensión prolongarase despois de esgotada a vía administrativa cando, téndoo solicitado previamente o interesado, exista medida cautelar e os efectos desta se estendan á vía contencioso-administrativa. Se o interesado interpuxer recurso contencioso-administrativo solicitando a suspensión do acto obxecto do proceso, manterase a suspensión ata se producir o correspondente pronunciamento xudicial sobre a solicitude.

5. Cando o recurso teña por obxecto a impugnación dun acto administrativo que afecte unha pluralidade indeterminada de persoas, a suspensión da súa eficacia deberá ser publicada no xornal oficial en que aquel se inseriu.

Artigo 118. *Audiencia dos interesados.*

1. Cando se deban ter en conta novos feitos ou documentos non recollidos no expediente orixinario, poranse de manifesto aos interesados para que, nun prazo non inferior a dez días nin superior a quince, formulen as alegacións e presenten os documentos e xustificantes que achen procedentes.

Non se terán en conta na resolución dos recursos, feitos, documentos ou alegacións do recorrente cando, podendo achegalos no trámite de alegacións, non o fixo. Tampouco poderá solicitarse a práctica de probas cando a súa falta de realización no procedemento en que se ditou a resolución impugnada sexa imputable ao interesado.

2. Se houber outros interesados, daráselles, en todo caso, traslado do recurso para que, no prazo antes citado, aleguen canto achen procedente.

3. O recurso, os informes e as propostas non teñen o carácter de documentos novos para os efectos deste artigo. Tampouco o terán os que os interesados xuntasen ao expediente antes de se ditar a resolución impugnada.

Artigo 119. *Resolución.*

1. A resolución do recurso estimará en todo ou en parte ou desestimarás as pretensións formuladas nel ou declarará a súa inadmisión.

2. Cando, existindo vicio de forma, non se ache procedente resolver sobre o fondo, ordenarase a retroacción do procedemento ao momento en que o vicio foi cometido, sen prexuízo de que eventualmente o órgano competente poida acordar a validación de actuacións, de acordo co disposto no artigo 52.

3. O órgano que resolva o recurso decidirá cantas cuestións, tanto de forma como de fondo, suscite o procedemento, teñan sido ou non alegadas polos interesados. Neste último caso serán oídos previamente. Non obstante, a resolución será congruente coas peticións formuladas polo recorrente, sen que en ningún caso se poida agravar a súa situación inicial.

Artigo 120. *Pluralidade de recursos administrativos.*

1. Cando se deba resolver unha pluralidade de recursos administrativos que proveñan dun mesmo acto administrativo e se tiver interposto un recurso xudicial contra unha resolución administrativa ou ben contra o correspondente acto presunto desestimatorio, o órgano administrativo poderá acordar a suspensión do prazo para resolver ata se ditar pronunciamento xudicial.

2. O acordo de suspensión deberá ser notificado aos interesados, que poderán interpor recurso contra el.

A interposición do correspondente recurso por parte dun interesado non afectará os restantes procedementos de recurso que se encontren suspendidos por derivaren do mesmo acto administrativo.

3. Feito o pronunciamento xudicial, será comunicado aos interesados e o órgano administrativo competente para resolver poderá ditar resolución sen necesidade de realizar ningún trámite adicional, salvo o de audiencia, cando proceda.

Sección 2.ª Recurso de alzada

Artigo 121. *Obxecto.*

1. As resolucións e os actos a que se refire o artigo 112.1, cando non poñan fin á vía administrativa, poderán ser impugnados en alzada ante o órgano superior xerárquico do que os ditou. Para estes efectos, os tribunais e órganos de selección do persoal ao servizo das administracións públicas e calquera outro que, no seo destas, actúe con autonomía funcional, consideraranse dependentes do órgano a que estean adscritos ou, na súa falta, do que fixese o nomeamento do seu presidente.

2. O recurso poderase interpor ante o órgano que ditou o acto que se impugna ou ante o competente para resolvelo.

Se o recurso se interpuxese ante o órgano que ditou o acto impugnado, este deberá remitilo ao competente no prazo de dez días, co seu informe e cunha copia completa e ordenada do expediente.

O titular do órgano que ditou o acto impugnado será responsable directo do cumprimento do previsto no parágrafo anterior.

Artigo 122. *Prazos.*

1. O prazo para a interposición do recurso de alzada será dun mes, se o acto for expreso. Transcorrido este prazo sen se ter interposto o recurso, a resolución será firme para todos os efectos.

Se o acto non for expreso, o solicitante e outros posibles interesados poderán interpor recurso de alzada en calquera momento a partir do día seguinte a aquel en que, de acordo coa súa normativa específica, se produzan os efectos do silencio administrativo.

2. O prazo máximo para ditar e notificar a resolución será de tres meses. Transcorrido este prazo sen se ditar resolución, poderase entender desestimado o recurso, salvo no suposto previsto no artigo 24.1, terceiro parágrafo.

3. Contra a resolución dun recurso de alzada non caberá ningún outro recurso administrativo, salvo o recurso extraordinario de revisión, nos casos establecidos no artigo 125.1.

Sección 3.ª Recurso potestativo de reposición

Artigo 123. *Obxecto e natureza.*

1. Os actos administrativos que poñan fin á vía administrativa poderán ser impugnados potestativamente en reposición ante o mesmo órgano que os ditou ou ser impugnados directamente ante a orde xurisdiccional contencioso-administrativa.

2. Non se poderá interpor recurso contencioso-administrativo ata que se resolva expresamente ou se produza a desestimación presunta do recurso de reposición interposto.

Artigo 124. *Prazos.*

1. O prazo para a interposición do recurso de reposición será dun mes, se o acto for expreso. Transcorrido este prazo, unicamente se poderá interpor recurso contencioso-administrativo, sen prexuízo, se for o caso, da procedencia do recurso extraordinario de revisión.

Se o acto non for expreso, o solicitante e outros posibles interesados poderán interpor recurso de reposición en calquera momento a partir do día seguinte a aquel en que, de acordo coa súa normativa específica, se produza o acto presunto.

2. O prazo máximo para ditar e notificar a resolución do recurso será dun mes.

3. Contra a resolución dun recurso de reposición non se poderá interpor de novo este recurso.

Sección 4.ª Recurso extraordinario de revisión

Artigo 125. *Obxecto e prazos.*

1. Contra os actos firmes en vía administrativa poderá interperse o recurso extraordinario de revisión ante o órgano administrativo que os ditou, que tamén será o competente para a súa resolución, cando concorra algunha das circunstancias seguintes:

a) Que ao ditalos se incorrese en erro de feito que resulte dos propios documentos incorporados ao expediente.

b) Que aparezan documentos de valor esencial para a resolución do asunto que, aínda que sexan posteriores, evidencien o erro da resolución impugnada.

c) Que na resolución influísen esencialmente documentos ou testemuños declarados falsos por sentenza xudicial firme, anterior ou posterior a aquela resolución.

d) Que a resolución se ditase como consecuencia de prevaricación, suborno, violencia, maquinación fraudulenta ou outra conduta punible e se declarase así en virtude de sentenza xudicial firme.

2. O recurso extraordinario de revisión interporase, cando se trate da causa a) do número anterior, dentro do prazo dos catro anos seguintes á data da notificación da resolución impugnada. Nos demais casos, o prazo será de tres meses contados desde o coñecemento dos documentos ou desde que a sentenza xudicial se fixo firme.

3. O establecido no presente artigo non prexudica o dereito dos interesados a formular a solicitude e a instancia a que se refiren os artigos 106 e 109.2 da presente lei nin o seu dereito a que aquelas se tramiten e resolvan.

Artigo 126. *Resolución.*

1. O órgano competente para a resolución do recurso poderá acordar motivadamente a inadmisión a trámite, sen necesidade de pedir ditame do Consello de Estado ou órgano consultivo da Comunidade Autónoma, cando o recurso non se funde nalgunha das causas previstas no número 1 do artigo anterior ou no suposto de que se desestimasen canto ao fondo outros recursos substancialmente iguais.

2. O órgano a que corresponde coñecer do recurso extraordinario de revisión débese pronunciar non só sobre a procedencia do recurso senón tamén, se for o caso, sobre o fondo da cuestión resolta polo acto impugnado.

3. Transcorrido o prazo de tres meses desde a interposición do recurso extraordinario de revisión sen se ter ditado e notificado a resolución, entenderase desestimado e ficará expedita a vía xurisdiccional contencioso-administrativa.

TÍTULO VI

Da iniciativa lexislativa e da potestade para ditar regulamentos e outras disposicións

Artigo 127. *Iniciativa lexislativa e potestade para ditar normas con rango de lei.*

O Goberno da Nación exercerá a iniciativa lexislativa prevista na Constitución mediante a elaboración e aprobación dos anteproxectos de lei e a ulterior remisión dos proxectos de lei ás Cortes Xerais.

A iniciativa lexislativa será exercida polos órganos de Goberno das comunidades autónomas nos termos establecidos pola Constitución e nos seus respectivos estatutos de autonomía.

Así mesmo, o Goberno da Nación poderá aprobar reais decretos leis e reais decretos lexislativos nos termos previstos na Constitución. Os respectivos órganos de Goberno das comunidades autónomas poderán aprobar normas equivalentes a aquelas no seu ámbito territorial, de conformidade co establecido na Constitución e nos seus respectivos estatutos de autonomía.

Artigo 128. *Potestade regulamentaria.*

1. O exercicio da potestade regulamentaria corresponde ao Goberno da Nación, aos órganos de goberno das comunidades autónomas, de conformidade co establecido nos seus respectivos estatutos, e aos órganos de goberno locais, de acordo co previsto na Constitución, nos estatutos de autonomía e na Lei 7/1985, do 2 de abril, reguladora das bases do réxime local.

2. Os regulamentos e disposicións administrativas non poderán vulnerar a Constitución ou as leis nin regular aquelas materias que a Constitución ou os estatutos de autonomía recoñecen da competencia das Cortes Xerais ou das asembleas lexislativas das comunidades autónomas. Sen prexuízo da súa función de desenvolvemento ou colaboración con respecto á lei, non poderán tipificar delitos, faltas ou infraccións administrativas, establecer penas ou sancións, así como tributos, exaccións parafiscais ou outras cargas ou prestacións persoais ou patrimoniais de carácter público.

3. As disposicións administrativas axustaranse á orde de xerarquía que establezan as leis. Ningunha disposición administrativa poderá vulnerar os preceptos doutra de rango superior.

Artigo 129. *Principios de boa regulación.*

1. No exercicio da iniciativa lexislativa e na potestade regulamentaria, as administracións públicas actuarán de acordo cos principios de necesidade, eficacia, proporcionalidade, seguranza xurídica, transparencia e eficiencia. Na exposición de motivos ou no preámbulo, segundo se trate, respectivamente, de anteproxectos de lei ou de proxectos de regulamento, quedará suficientemente xustificada a súa adecuación aos principios mencionados.

2. En virtude dos principios de necesidade e eficacia, a iniciativa normativa debe estar xustificada por unha razón de interese xeral, basearse nunha identificación clara dos fins perseguidos e ser o instrumento máis adecuado para garantir a súa consecución.

3. En virtude do principio de proporcionalidade, a iniciativa que se propoña deberá conter a regulación imprescindible para atender a necesidade que se pretende cubrir coa norma, despois de constatar que non existen outras medidas menos restritivas de dereitos ou que impongan menos obrigas aos destinatarios.

4. A fin de garantir o principio de seguranza xurídica, a iniciativa normativa exercerase de maneira coherente co resto do ordenamento xurídico, nacional e da Unión Europea, para xerar un marco normativo estable, predicible, integrado, claro e de certeza, que facilite o seu coñecemento e comprensión e, en consecuencia, a actuación e toma de decisións das persoas e empresas.

Cando en materia de procedemento administrativo a iniciativa normativa estableza trámites adicionais ou distintos aos establecidos nesta lei, estes deberán ser xustificados atendendo á singularidade da materia ou aos fins perseguidos pola proposta.

As habilitacións para o desenvolvemento regulamentario dunha lei serán conferidas, con carácter xeral, ao Goberno ou consello de goberno respectivo. A atribución directa aos titulares dos departamentos ministeriais ou das consellerías do Goberno, ou a outros órganos dependentes ou subordinados deles, terá carácter excepcional e deberase xustificar na lei habilitante.

As leis poderán habilitar directamente autoridades independentes ou outros organismos que teñan atribuída esta potestade para aprobaren normas para o seu desenvolvemento ou aplicación, cando a natureza da materia así o exixa.

5. En aplicación do principio de transparencia, as administracións públicas posibilitarán o acceso sinxelo, universal e actualizado á normativa en vigor e aos documentos propios do seu proceso de elaboración, nos termos establecidos no artigo 7 da Lei 19/2013, do 9 de decembro, de transparencia, acceso á información pública e bo goberno; definirán claramente os obxectivos das iniciativas normativas e a súa xustificación no preámbulo ou exposición de motivos e posibilitarán que os potenciais destinatarios teñan unha participación activa na elaboración das normas.

6. En aplicación do principio de eficiencia, a iniciativa normativa debe evitar cargas administrativas innecesarias ou accesorias e racionalizar, na súa aplicación, a xestión dos recursos públicos.

7. Cando a iniciativa normativa atinxa aos gastos ou ingresos públicos presentes ou futuros, deberanse cuantificar e valorar as súas repercusións e efectos e subordinarse ao cumprimento dos principios de estabilidade orzamentaria e sustentabilidade financeira.

Artigo 130. *Avaliación normativa e adaptación da normativa vixente aos principios de boa regulación.*

1. As administracións públicas revisarán periodicamente a súa normativa vixente para adaptala aos principios de boa regulación e para comprobar a medida en que as normas en vigor atinxiron os obxectivos previstos e se estaba xustificado e correctamente cuantificado o custo e as cargas impostas nelas.

O resultado da avaliación plasmarase nun informe que será feito público, co detalle, periodicidade e polo órgano que determine a normativa reguladora da Administración correspondente.

2. As administracións públicas promoverán a aplicación dos principios de boa regulación e cooperarán para promover a análise económica na elaboración das normas e, en particular, para evitar a introdución de restricións inxustificadas ou desproporcionadas á actividade económica.

Artigo 131. *Publicidade das normas.*

As normas con rango de lei, os regulamentos e as disposicións administrativas deberanse publicar no diario oficial correspondente para que entren en vigor e produzan efectos xurídicos. Adicionalmente, e de maneira facultativa, as administracións públicas poderán establecer outros medios de publicidade complementarios.

A publicación dos diarios ou boletíns oficiais nas sedes electrónicas da Administración, órgano, organismo público ou entidade competente terá, nas condicións e coas garantías que cada Administración pública determine, os mesmos efectos que os atribuídos á súa edición impresa.

A publicación do «Boletín Oficial del Estado» na sede electrónica do organismo competente terá carácter oficial e auténtico nas condicións e coas garantías que se determinen regulamentariamente, e da dita publicación derivarán os efectos previstos no título preliminar do Código civil e nas restantes normas aplicables.

Artigo 132. *Planificación normativa.*

1. Anualmente, as administracións públicas farán público un plan normativo que conterá as iniciativas legais ou regulamentarias que vaian ser tramitadas para a súa aprobación no ano seguinte.

2. Unha vez aprobado, o plan anual normativo publicarase no portal da transparencia da Administración pública correspondente.

Artigo 133. *Participación dos cidadáns no procedemento de elaboración de normas con rango de lei e regulamentos.*

1. Con carácter previo á elaboración do proxecto ou anteproxecto de lei ou de regulamento, efectuarase unha consulta pública, a través do portal web da Administración competente, en que se pedirá a opinión dos suxeitos e das organizacións máis representativas potencialmente afectados pola futura norma acerca:

- a) Dos problemas que se pretenden solucionar coa iniciativa.
- b) Da necesidade e oportunidade da súa aprobación.
- c) Dos obxectivos da norma.
- d) Das posibles solucións alternativas regulatorias e non regulatorias.

2. Sen prexuízo da consulta previa á redacción do texto da iniciativa, cando a norma afecte os dereitos e intereses lexítimos das persoas, o centro directivo competente publicará o texto no portal web correspondente, co obxecto de dar audiencia aos cidadáns afectados e solicitar cantas achegas adicionais poidan facer outras persoas ou entidades. Así mesmo, poderá tamén pedirse directamente a opinión das organizacións ou asociacións recoñecidas por lei que agrupen ou representen as persoas cuxos dereitos ou intereses lexítimos se vexan afectados pola norma e cuxos fins gardaren relación directa co seu obxecto.

3. A consulta, audiencia e información públicas reguladas neste artigo deberanse realizar de forma tal que os potenciais destinatarios da norma e os que realicen achegas sobre ela teñan a posibilidade de emitir a súa opinión, para o cal se deberán pór á súa disposición os documentos necesarios, que serán claros e concisos e reunirán toda a información precisa para poderense pronunciar sobre a materia.

4. Poderá prescindirse dos trámites de consulta, audiencia e información públicas previstos neste artigo no caso de normas orzamentarias ou organizativas da Administración xeral do Estado, a Administración autonómica, a Administración local ou das organizacións dependentes ou vinculadas a estas, ou cando concorran razóns graves de interese público que o xustifiquen.

Cando a proposta normativa non teña un impacto significativo na actividade económica, non imponha obrigas relevantes aos destinatarios ou regule aspectos parciais dunha materia, poderase omitir a consulta pública regulada no número primeiro. Se a normativa reguladora do exercicio da iniciativa legislativa ou da potestade regulamentaria por unha Administración prevé a tramitación urgente destes procedementos, a eventual excepción do trámite por esta circunstancia axustarase ao previsto naquela.

Disposición adicional primeira. *Especialidades por razón de materia.*

1. Os procedementos administrativos regulados en leis especiais por razón da materia que non exixan algún dos trámites previstos nesta lei ou regulen trámites adicionais ou distintos rexeranse, respecto destes, polo disposto nas ditas leis especiais.

2. As seguintes actuacións e procedementos rexeranse pola súa normativa específica e supletoriamente polo disposto nesta lei:

- a) As actuacións e os procedementos de aplicación dos tributos en materia tributaria e alfandegueira, así como a súa revisión en vía administrativa.

b) As actuacións e os procedementos de xestión, inspección, liquidación, recadación, impugnación e revisión en materia de seguridade social e desemprego.

c) As actuacións e os procedementos sancionadores en materia tributaria e alfandagueira, na orde social, en materia de tráfico e seguranza viaria e en materia de estranxeiría.

d) As actuacións e os procedementos en materia de estranxeiría e asilo.

Disposición adicional segunda. *Adhesión das comunidades autónomas e entidades locais ás plataformas e rexistros da Administración xeral do Estado.*

Para cumprir co previsto en materia de rexistro electrónico de apoderamentos, rexistro electrónico, arquivo electrónico único, plataforma de intermediación de datos e punto de acceso xeral electrónico da Administración, as comunidades autónomas e as entidades locais poderanse adherir voluntariamente e a través de medios electrónicos ás plataformas e rexistros establecidos para o efecto pola Administración xeral do Estado. A súa non adhesión deberase xustificar en termos de eficiencia conforme o artigo 7 da Lei orgánica 2/2012, do 27 de abril, de estabilidade orzamentaria e sustentabilidade financeira.

No caso de que unha comunidade autónoma ou unha entidade local xustifique ante o Ministerio de Facenda e Administracións Públicas que pode prestar o servizo dun modo máis eficiente, de acordo cos criterios previstos no parágrafo anterior, e opte por manter o seu propio rexistro ou plataforma, as citadas administracións deberán garantir que este cumpre cos requisitos do Esquema nacional de interoperabilidade, o Esquema nacional de seguridade, e as súas normas técnicas de desenvolvemento, de modo que se garanta a súa compatibilidade informática e interconexión, así como a transmisión telemática das solicitudes, escritos e comunicacións que se realicen nos seus correspondentes rexistros e plataformas.

Disposición adicional terceira. *Notificación por medio de anuncio publicado no «Boletín Oficial del Estado».*

1. O «Boletín Oficial del Estado» porá á disposición das diversas administracións públicas un sistema automatizado de remisión e xestión telemática para a publicación dos anuncios de notificación nel previstos no artigo 44 desta lei e nesta disposición adicional. Este sistema, que cumprirá co establecido nesta lei e na súa normativa de desenvolvemento, garantirá a celeridade da publicación, a súa correcta e fiel inserción, así como a identificación do órgano remitente.

2. Naqueles procedementos administrativos que contén con normativa específica, se concorreren os supostos previstos no artigo 44 desta lei, a práctica da notificación farase, en todo caso, mediante un anuncio publicado no «Boletín Oficial del Estado», sen prexuízo de que previamente e con carácter facultativo se poida realizar na forma prevista pola dita normativa específica.

3. A publicación no «Boletín Oficial del Estado» dos anuncios a que se refiren os dous parágrafos anteriores efectuarase sen contraprestación económica ningunha por parte dos que a solicitasen.

Disposición adicional cuarta. *Oficinas de asistencia en materia de rexistros.*

As administracións públicas deberán manter permanentemente actualizado na correspondente sede electrónica un directorio xeográfico que permita ao interesado identificar a oficina de asistencia en materia de rexistros máis próxima ao seu domicilio.

Disposición adicional quinta. *Actuación administrativa dos órganos constitucionais do Estado e dos órganos legislativos e de control autonómicos.*

A actuación administrativa dos órganos competentes do Congreso dos Deputados, do Senado, do Consello Xeral do Poder Xudicial, do Tribunal Constitucional, do Tribunal de Contas, do Defensor do Pobo, das asembleas legislativas das comunidades autónomas e das institucións autonómicas análogas ao Tribunal de Contas e ao Defensor do Pobo, rexeráse polo previsto na súa normativa específica, no marco dos principios que inspiran a actuación administrativa de acordo con esta lei.

Disposición transitoria primeira. *Arquivamento de documentos.*

1. O arquivamento dos documentos correspondentes a procedementos administrativos xa iniciados antes da entrada en vigor da presente lei rexeráse polo disposto na normativa anterior.

2. Sempre que sexa posible, os documentos en papel asociados a procedementos administrativos finalizados antes da entrada en vigor desta lei deberán dixitalizarse de acordo cos requisitos establecidos na normativa reguladora aplicable.

Disposición transitoria segunda. *Rexistro electrónico e arquivo electrónico único.*

En canto non entren en vigor as previsións relativas ao rexistro electrónico e ao arquivo electrónico único, no ámbito da Administración xeral do Estado aplicaranse as seguintes regras:

a) Durante o primeiro ano, despois da entrada en vigor da lei, poderanse manter os rexistros e arquivos existentes no momento da entrada en vigor desta lei.

b) Durante o segundo ano, despois da entrada en vigor da lei, disporase, como máximo, dun rexistro electrónico e un arquivo electrónico por cada ministerio, así como dun rexistro electrónico por cada organismo público.

Disposición transitoria terceira. *Réxime transitorio dos procedementos.*

a) Aos procedementos xa iniciados antes da entrada en vigor da lei non lles será de aplicación esta e rexeráse pola normativa anterior.

b) Os procedementos de revisión de oficio iniciados despois da entrada en vigor da presente lei tramitaranse polas normas nela establecidas.

c) Os actos e resolucións ditados con posterioridade á entrada en vigor desta lei rexeráse, canto ao réxime de recursos, polas disposicións dela.

d) Os actos e resolucións pendentes de execución no momento da entrada en vigor desta lei rexeráse para a súa execución pola normativa vixente cando se ditaron.

e) Na falta de previsións expresas establecidas nas correspondentes disposicións legais e regulamentarias, as cuestións de dereito transitorio que se susciten en materia de procedemento administrativo resolveranse de acordo cos principios establecidos nos números anteriores.

Disposición transitoria cuarta. *Réxime transitorio dos arquivos, rexistros e punto de acceso xeral.*

En canto non entren en vigor as previsións relativas ao rexistro electrónico de apoderamentos, rexistro electrónico, punto de acceso xeral electrónico da Administración e arquivo único electrónico, as administracións públicas manterán as mesmas canles, medios ou sistemas electrónicos vixentes relativos a esas materias que permitan garantir o dereito das persoas a relacionarse electronicamente coas administracións.

Disposición transitoria quinta. *Procedementos de responsabilidade patrimonial derivados da declaración de inconstitucionalidade dunha norma ou do seu carácter contrario ao dereito da Unión Europea.*

Os procedementos administrativos de responsabilidade patrimonial derivados da declaración de inconstitucionalidade dunha norma ou do seu carácter contrario ao dereito da Unión Europea iniciados con anterioridade á entrada en vigor desta lei resolveranse de acordo coa normativa vixente no momento da súa iniciación.

Disposición derogatoria única. *Derogación normativa.*

1. Quedan derogadas todas as normas de igual ou inferior rango no que contradigan ou se opoñan ao disposto na presente lei.

2. Quedan derogadas expresamente as seguintes disposicións:

a) Lei 30/1992, do 26 de novembro, de réxime xurídico das administracións públicas e do procedemento administrativo común.

b) Lei 11/2007, do 22 de xuño, de acceso electrónico dos cidadáns aos servizos públicos.

c) Os artigos 4 a 7 da Lei 2/2011, do 4 de marzo, de economía sustentable.

d) Real decreto 429/1993, do 26 de marzo, polo que se aproba o Regulamento dos procedementos das administracións públicas en materia de responsabilidade patrimonial.

e) Real decreto 1398/1993, do 4 de agosto, polo que se aproba o Regulamento do procedemento para o exercicio da potestade sancionadora.

f) Real decreto 772/1999, do 7 de maio, polo que se regula a presentación de solicitudes, escritos e comunicacións ante a Administración xeral do Estado, a expedición de copias de documentos e devolución de orixinais e o réxime das oficinas de rexistro.

g) Os artigos 2.3, 10, 13, 14, 15, 16, 26, 27, 28, 29.1.a), 29.1.d), 31, 32, 33, 35, 36, 39, 48, 50, os números 1, 2 e 4 da disposición adicional primeira, a disposición adicional terceira, a disposición transitoria primeira, a disposición transitoria segunda, a disposición transitoria terceira e a disposición transitoria cuarta do Real decreto 1671/2009, do 6 de novembro, polo que se desenvolve parcialmente a Lei 11/2007, do 22 de xuño, de acceso electrónico dos cidadáns aos servizos públicos.

Ata que, de acordo co establecido na disposición derradeira sétima, produzan efectos as previsións relativas ao rexistro electrónico de apoderamentos, rexistro electrónico, punto de acceso xeral electrónico da Administración e arquivo único electrónico, manteranse en vigor os artigos das normas previstas nas alíneas a), b) e g) relativos ás materias mencionadas.

3. As referencias contidas en normas vixentes ás disposicións que se derrogan expresamente deberán entenderse efectuadas ás disposicións desta lei que regulan a mesma materia que aquelas.

Disposición derradeira primeira. *Título competencial.*

1. Esta lei apróbase ao abeiro do disposto no artigo 149.1.18.ª da Constitución española, que atribúe ao Estado a competencia para ditar as bases do réxime xurídico das administracións públicas e competencia en materia de procedemento administrativo común e sistema de responsabilidade de todas as administracións públicas.

2. O título VI de iniciativa lexislativa e da potestade para ditar regulamentos e outras disposicións e a disposición adicional segunda de adhesión das comunidades autónomas e entidades locais ás plataformas e rexistros da Administración xeral do Estado, apróbase tamén ao abeiro do disposto no artigo 149.1.14.ª, relativo á facenda xeral, así como o artigo 149.1.13.ª, que atribúe ao Estado a competencia en materia de bases e coordinación da planificación xeral da actividade económica.

3. O previsto nos artigos 92 primeiro parágrafo, 111, 114.2 e disposición transitoria segunda será de aplicación unicamente á Administración xeral do Estado, así como o resto de puntos dos distintos preceptos que prevén a súa aplicación exclusiva no ámbito da Administración xeral do Estado.

Disposición derradeira segunda. *Modificación da Lei 59/2003, do 19 de decembro, de sinatura electrónica.*

Na Lei 59/2003, do 19 de decembro, de sinatura electrónica, inclúese un novo número 11 no artigo 3 coa seguinte redacción:

«11. Todos os sistemas de identificación e sinatura electrónica previstos na Lei de procedemento administrativo común das administracións públicas e na Lei de réxime xurídico do sector público terán plenos efectos xurídicos.»

Disposición derradeira terceira. *Modificación da Lei 36/2011, do 10 de outubro, reguladora da xurisdición social.*

A Lei 36/2011, do 10 de outubro, reguladora da xurisdición social, queda redactada nos seguintes termos:

Un. O artigo 64 queda redactado como segue:

«Artigo 64. *Excepcións á conciliación ou mediación previas.*

1. Exceptúanse do requisito do intento de conciliación ou, se for o caso, de mediación os procesos que exixan o esgotamento da vía administrativa, se for o caso, os que versen sobre seguridade social, os relativos á impugnación do despedimento colectivo polos representantes dos traballadores, desfrute de vacacións e a materia electoral, mobilidade xeográfica, modificación substancial das condicións de traballo, suspensión do contrato e redución de xornada por causas económicas, técnicas, organizativas ou de produción ou derivadas de forza maior, dereitos de conciliación da vida persoal, familiar e laboral a que se refire o artigo 139, os iniciados de oficio, os de impugnación de convenios colectivos, os de impugnación dos estatutos dos sindicatos ou da súa modificación, os de tutela dos dereitos fundamentais e liberdades públicas, os procesos de anulación de laudos arbitrais, os de impugnación de acordos de conciliacións, de mediacións e de transaccións, así como aqueles en que se exerzan accións laborais de protección contra a violencia de xénero.

2. Igualmente, quedan exceptuados:

a) Aqueles procesos en que, sendo parte demandada o Estado ou outro ente público, tamén o sexan persoas privadas, sempre que a pretensión teña que se someter ao esgotamento da vía administrativa e nesta se poida decidir o asunto litixioso.

b) Os supostos en que, en calquera momento do proceso, despois de ter dirixido a papeleta ou a demanda contra persoas determinadas, sexa necesario dirixila ou ampliála contra persoas distintas das inicialmente demandadas.

3. Cando pola natureza da pretensión exercida poida ter eficacia xurídica o acordo de conciliación ou de mediación que se poida alcanzar, mesmo estando exceptuado o proceso do referido requisito da tentativa previa, se as partes acoden en tempo oportuno voluntariamente e de común acordo a tales vías previas, suspenderanse os prazos de caducidade ou interromperanse os de prescrición na forma establecida no artigo seguinte.»

Dous. O artigo 69 queda redactado como segue:

«Artigo 69. *Esgotamento da vía administrativa previa á vía xudicial social.*

1. Para poder demandar o Estado, comunidades autónomas, entidades locais ou entidades de dereito público con personalidade xurídica propia vinculadas ou dependentes deles será requisito necesario ter esgotado a vía administrativa, cando así proceda, de acordo co establecido na normativa de procedemento administrativo aplicable.

En todo caso, a Administración pública deberá notificar aos interesados as resolucións e os actos administrativos que afecten os seus dereitos e intereses, nunha notificación que conterá o texto íntegro da resolución, con indicación de se é ou non definitivo na vía administrativa, a expresión dos recursos que procedan, órgano ante o cal se deban presentar e prazo para interpoñer, sen prexuízo de que os interesados poidan exercer, se for o caso, calquera outro que consideren procedente.

As notificacións que, contendo o texto íntegro do acto, omitan algún dos demais requisitos previstos no parágrafo anterior manterán suspendidos os prazos de caducidade e interrompidos os de prescrición e unicamente producirán efecto a partir da data en que o interesado realice actuacións que supoñan o coñecemento do contido e alcance da resolución ou acto obxecto da notificación ou resolución, ou interpoña calquera recurso que proceda.

2. Desde que se deba entender esgotada a vía administrativa, o interesado poderá formalizar a demanda no prazo de dous meses ante o xulgado ou a sala competente. A demanda acompañarase dunha copia da resolución denegatoria ou documento acreditativo da interposición ou resolución do recurso administrativo, segundo proceda, e unirase copia de todo isto para a entidade demandada.

3. Nas accións derivadas de despedimento e demais accións suxeitas a prazo de caducidade, o prazo de interposición da demanda será de vinte días hábiles ou o especial que sexa aplicable, contados a partir do día seguinte a aquel en que se producise o acto ou a notificación da resolución impugnada, ou desde que se deba entender esgotada a vía administrativa nos demais casos.»

Tres. O artigo 70 queda redactado como segue:

«Artigo 70. *Excepcións ao esgotamento da vía administrativa.*

Non será necesario esgotar a vía administrativa para interpor demanda de tutela de dereitos fundamentais e liberdades públicas contra actos das administracións públicas no exercicio das súas potestades en materia laboral e sindical, ben que o prazo para a interposición da demanda será de vinte días desde o día seguinte ao da notificación do acto ou ao transcurso do prazo fixado para a resolución, sen máis trámites. Cando a lesión do dereito fundamental teña a súa orixe na inactividade administrativa ou en actuación en vías de feito, ou se interpuxese potestativamente un recurso administrativo, o prazo de vinte días iniciárase transcorridos vinte días desde a reclamación contra a inactividade ou vía de feito, ou desde a presentación do recurso, respectivamente.»

Catro. O artigo 72 queda redactado como segue:

«Artigo 72. *Vinculación respecto á reclamación administrativa previa en materia de prestacións de Seguridade Social ou vía administrativa previa.*

No proceso as partes non poderán introducir variacións substanciais de tempo, cantidades ou conceptos respecto dos que fosen obxecto do procedemento administrativo e das actuacións dos interesados ou da Administración, ben en fase de reclamación previa en materia de prestacións de Seguridade Social ou de recurso que esgote a vía administrativa, salvo canto aos feitos novos ou que non se puidesen coñecer con anterioridade.»

Cinco. O artigo 73 queda redactado como segue:

«Artigo 73. *Efectos da reclamación administrativa previa en materia de prestacións de Seguridade Social.*

A reclamación previa en materia de prestacións de Seguridade Social interromperá os prazos de prescrición e suspenderá os de caducidade; estes últimos reiniciaránse o día seguinte ao da notificación da resolución ou do transcurso do prazo en que se deba entender desestimada.»

Seis. O artigo 85 queda redactado como segue:

«Artigo 85. *Celebración do xuízo.*

1. Se non houber avinza en conciliación, pasarase seguidamente a xuízo e darase conta do actuado.

Con carácter previo resolverase, motivadamente, en forma oral e oídas as partes, sobre as cuestións previas que se poidan formular nese acto, así como sobre os recursos ou outras incidencias pendentes de resolución, sen prexuízo da ulterior sucinta fundamentación na sentenza, cando proceda. Igualmente, serán oídas as partes e, se for o caso, resolverase, motivadamente e en forma oral, o procedente sobre as cuestións que o xuíz ou tribunal poida formular nese momento sobre a súa competencia, os presupostos da demanda ou o alcance e os límites da pretensión formulada, respectando as garantías procesuais das partes e sen prexulgar o fondo do asunto.

A seguir, o demandante ratificará ou ampliará a súa demanda, aínda que en ningún caso poderá facer nela variación substancial.

2. O demandado contestará afirmando ou negando concretamente os feitos da demanda, e alegando cantas excepcións considere procedentes.

3. Unicamente poderá formular reconvención cando a anunciase na conciliación previa ao proceso ou na contestación á reclamación previa en materia de prestacións de Seguridade Social ou resolución que esgote a vía administrativa, e expresase en esencia os feitos en que se funda e a petición en que se concreta. Non se admitirá a reconvención se o órgano xudicial non é competente, se a acción que se exerce debe resolverse en modalidade procesual distinta e a acción non é acumulable, e cando non exista conexión entre as súas pretensións e as que sexan obxecto da demanda principal.

Non será necesaria reconvención para alegar compensación de débedas, sempre que sexan vencidas e exixibles e non se formule pretensión de condena reconvenional e, en xeral, cando o demandado esgrima unha pretensión que tenda exclusivamente a ser absoluto da pretensión ou pretensións obxecto da demanda principal, sendo suficiente que se alegue na contestación á demanda. Se a obriga precisa de determinación xudicial por non ser líquida con anticipación ao xuízo, será necesario expresar concretamente os feitos que fundamenten a excepción e a forma de liquidación da débeda, así como tela anunciado na conciliación ou mediación previas, ou na reclamación en materia de prestacións de Seguridade Social ou resolución que esgoten a vía administrativa. Formulada a reconvención, darase traslado ás demais partes para a súa contestación nos termos establecidos para a demanda. O mesmo trámite de traslado se acordará para dar resposta ás excepcións procesuais, caso de seren alegadas.

4. As partes farán uso da palabra cantas veces o xuíz ou tribunal o considere necesario.

5. Así mesmo, neste acto, as partes poderán alegar canto consideren conveniente para efectos do disposto na alínea b) do número 3 do artigo 191, ofrecendo, para o momento procesual oportuno, os elementos de xuízo necesarios para fundamentar as súas alegacións. Non será preciso presentar proba sobre esta concreta cuestión cando o feito de que o proceso afecta moitos traballadores ou beneficiarios sexa notorio pola súa propia natureza.

6. Se non se suscitaren cuestións procesuais ou se, suscitadas, se contestasen, as partes ou os seus defensores co tribunal fixarán os feitos sobre os cales exista conformidade ou desconformidade dos litigantes, e consignarase en caso necesario na acta ou, se for o caso, por dilixencia, sucinta referencia a aqueles aspectos esenciais conformes, para efectos de ulterior recurso. Igualmente, as partes poderán facilitar unhas notas breves de cálculo ou resumo de datos numéricos.

7. En caso de conformidade coa demanda total ou parcial, será aprobada polo órgano xurisdiccional, oídas as demais partes, se non incorrer en renuncia prohibida de dereitos, fraude de lei ou prexuízo de terceiros, ou for contrario ao interese público, mediante resolución que se poderá ditar en forma oral. Se a conformidade coa demanda for total, ditarase sentenza condenatoria de acordo coas pretensións do demandante. Cando a conformidade coa demanda sexa parcial, poderase ditar auto aprobatorio, que se poderá levar a efecto polos trámites da execución definitiva parcial, sempre que pola natureza das pretensións obxecto de conformidade sexa posible un pronunciamiento separado que non prexulgue as restantes cuestións con que o demandado non se mostrou conforme, respecto das cales continuará o acto de xuízo.

8. O xuízo ou tribunal, unha vez practicada a proba e antes das conclusións, salvo que exista oposición dalgunha das partes, poderá suscitar a posibilidade de chegar a un acordo e, se non se atinxir este nese momento, proseguirá a celebración do xuízo.»

Sete. O artigo 103 queda redactado como segue:

«Artigo 103. *Presentación da demanda por despedimento.*

1. O traballador poderá reclamar contra o despedimento, dentro dos vinte días hábiles seguintes a aquel en que se produciu. Este prazo será de caducidade para todos os efectos e non se computarán os sábados, domingos e os festivos na sede do órgano xurisdiccional.

2. Se se promover papeleta de conciliación ou solicitude de mediación ou demanda por despedimento contra unha persoa a que erroneamente se atribuíse a calidade de empresario, e se demostrar con posterioridade, sexa no xuízo ou noutro momento anterior do proceso, que o era un terceiro, o traballador poderá promover nova demanda contra este, ou ampliar a demanda se non se tiver celebrado o xuízo, sen que comece o cómputo do prazo de caducidade ata o momento en que conste quen é o empresario.

3. As normas do presente capítulo serán de aplicación á impugnación das decisións empresariais de extinción de contrato coas especialidades necesarias, sen prexuízo do previsto no artigo 120 e das consecuencias substantivas de cada tipo de extinción contractual.»

Oito. O artigo 117 queda redactado como segue:

«Artigo 117. *Requisito do esgotamento da vía administrativa previa á vía xudicial.*

1. Para demandar o Estado polos salarios de tramitación, será requisito previo ter reclamado en vía administrativa na forma e prazos establecidos. Contra a denegación o empresario ou, se for o caso, o traballador, poderá promover a oportuna acción ante o xulgado que coñeceu na instancia do proceso de despedimento.

2. A demanda deberá acompañarse dunha copia da resolución administrativa denegatoria ou da instancia de solicitude de pagamento.

3. O prazo de prescripción desta acción é o previsto no número 2 do artigo 59 do texto refundido da Lei do Estatuto dos traballadores e o cómputo iniciárase, en caso de reclamación efectuada polo empresario, desde o momento en que este sofre a diminución patrimonial ocasionada polo aboamento dos salarios de tramitación e, en caso de reclamación polo traballador, desde a data de notificación a este do auto xudicial que declare a insolvencia do empresario.»

Disposición derradeira cuarta. *Referencias normativas.*

As referencias feitas á Lei 30/1992, do 26 de novembro, de réxime xurídico das administracións públicas e do procedemento administrativo común, entenderanse feitas á Lei do procedemento administrativo común das administracións públicas ou á Lei de réxime xurídico do sector público, segundo corresponda.

Disposición derradeira quinta. *Adaptación normativa.*

No prazo dun ano a partir da entrada en vigor da lei, deberánse adecuar a ela as normas reguladoras estatais, autonómicas e locais dos distintos procedementos normativos que sexan incompatibles co previsto nesta lei.

Disposición derradeira sexta. *Desenvolvemento normativo da lei.*

Facúltase o Consello de Ministros e o ministro de Facenda e Administracións Públicas, no ámbito das súas competencias, para ditaren cantas disposicións regulamentarias sexan necesarias para o desenvolvemento da presente lei, así como para acordar as medidas necesarias para garantir a efectiva execución e implantación das previsións desta lei.

Disposición derradeira sétima. *Entrada en vigor.*

Esta lei entrará en vigor ao ano da súa publicación no «Boletín Oficial del Estado».

Non obstante, as previsións relativas ao rexistro electrónico de apoderamentos, rexistro electrónico, rexistro de empregados públicos habilitados, punto de acceso xeral electrónico da Administración e arquivo único electrónico producirán efectos aos dous anos da entrada en vigor da lei.

Por tanto,

Mando a todos os españois, particulares e autoridades, que cumpran e fagan cumprir esta lei.

Madrid, 1 de outubro de 2015.

FELIPE R.

O presidente do Goberno,
MARIANO RAJOY BREY